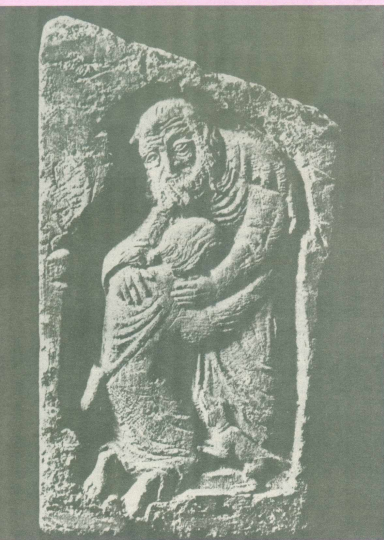

Lelkipásztor

Evangélikus Lelkeszi Szakfolyóirat

A TARTALOMBÓL:

Aktuális kérdések
liturgikus életünkben

Figyeljünk az igehallgatóra

Lelkigondozás
– börtönbe zártan

Kisebbség elméletben
– gyakorlatban

Szilánkok

70

1995/3

TARTALOMJEGYZÉK

Vigyázatok magatokra és az egész nyádra...

Több fantáziát – H.K. – 81

Tanuljunk együtt!

Aktuális kérdések liturgikus életünkben

– Ifj. Hafenscher Károly – 82

Hírek a teológia világából – N. Gy. – 84

Dr. Frenkl Róbert: Figyeljünk az igehallgatóra

– Mit várok én az igehirdetéstől? – 85

Tanuljuk a dialógust! – Dr. Hafenscher Károly – 86

Evangélikusok a nagyvilágban

Dr. Harmati Béla: Új hang a Zsinat ügyében 87

+ Pentti Kortekangas – Csepregi Béla – 88

Kitekintés az ökumené világába

Dr. dr. Nagy Gyula: Egyházi Világhíradó 89

Dr. Hecker Frigyes metodista szuperintendens:

Szövetség-megújító istentisztelet

a metodista gyülekezetekben 92

Köszöntés – H.K. – 93

Tervünk: A keresztyén hit és az emberi ellenségeskedés

(Ökumenikus konferencia) 93

Lelkészs-zemmel

Lelkigondozás – börtönbe zártan – Benczúr László – 95

Cselovszky Ferenc: Kisebbség elméletben

– gyakorlatban 96

Szilánkok... – Dr. Hafenscher Károly – 99

Néhány megjegyzés egy könyvismertetéshez

– Csepregi Béla – 100

Hittan-dolgozat – Molnár Roland – 102

Szeretettel köszöntjük

a „bibliai kort” megélt kollégáinkat 103

Tanít az egyháztörténet

250 éves a celdömölki artikuláris gyülekezet temploma

– Bárdossy Tibor – 104

Részlet egy országgyűlési naplóból 104

A teológia szomszédságában

Egy rádiós sorozat margójára – Ruinér Sándor – 106

A nondirektív klinikai lelkigondozás szempontjai, mint

segítség a lelkipásztori szolgálathoz

– Simonfay Ferenc – 106

Fórum

Hozzászólás a NAT-hoz – Dr. Zsigmondy Árpád – 108

Postaláda 108

Megtértél már? – Bartha István – 109

Az igehirdető műhelye

Nagycsütörtök – Nagyné Szeker Éva – 111

Nagypéntek – Bencze Imre – 112

Nagyszombat – Nagyné Szeker Éva – 113

Húsvét első ünnepe – Bencze Imre – 114

Húsvét második napja – Pintér János – 115

Húsvét utáni első vasárnap – Lászlóné Házi Magdolna – 116

Húsvét utáni második vasárnap – Id. Magassy Sándor – 117

Gyülekezeti szolgálat – lelkési közélet

A rádiós egyházi műsorokról – Lengyel Anna – 118

A Tessedik Sámuel Anyaotthon 119

Új egyházfelügyelő beköszöntő beszéde

– Dr. Győri József – 120

LELKIPÁSZTOR

Evangélikus Lelkési Szakfolyóirat

Megjelenik: havonta

Felelős szerkesztő: dr. Hafenscher Károly, 1052 Budapest, Deák tér 4.

Tel.: 137-8966

A szerkesztés munkájában a szerkesztő bizottság vesz részt.

Kiadja: a Magyar Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Felelős kiadó: Tóth-Szóllós Mihály

Készült a domPRINT® gondozásával. 95-3.

Előfizetési díj: havi 190,- Ft, fél évre: 1140,- Ft, egy évre: 2280,- Ft.

Nyugati terjesztésben: számonként 10 DM.

ISSN 0133-2821

Vigyázzatok magatokra és az egész nyájra...

Több fantáziát!

Három, egymástól látszólag független szó érlelődik bennem *egy témává*: Fantázia – szégyen – befogadás. Meditáljunk együtt ezekről, a Szentírást komolyan figyelembe véve!

Fantázia: így a szó nem szerepel a Bibliában, mégis ki tudom fejezni az isteni magatartást így is. Volt, van, s lesz Istennek fantáziája, ezt nem ontológia-*ilag* értem Isten tulajdonságaként, hanem cselekvésében megmutatkozó magatartását értem e szón. Így ismertem meg Őt, a csak Jézusban megismerhetőt, a különben ismeretlen Titkot. – *Így teremtett* mindent – étellel és élőt: köveket, hegységeket, növényvilágot, állatokat, valóban fantáziadúsán s végül az embert, csodálatosan megkülönböztetve minden más teremtményétől. – Ilyennek figyelem Őt ámulattal a *megváltás munkájában*: ahogyan az incarnatio csodáját bámulom, ahogyan Jézusra tekintek és meglepődve, ámulva hallgatom szavait, utánozhatatlan egyszerű igéit, ahogyan nem szégyellte apostolait: Pétert a nagyszájút, Tamást a kételkedőt, Fülöpöt az értetlenkedőt, Mátét a vámost, tágabb körben: látott fantáziát a megbélyegzett Zakeusban, a megromlott életű samáriai asszonyban, a tettenért bűnös nőben, s még az Őt üldöző Saulban is, akiből hűséges, életrehalálra szánt apostol lett. Mindenkit nem önmagában nézett, hanem a kegyelem dimenziójában: mivé lehet az Ő közelében, új életet teremtő erőterében. *Volt fantáziája* ahhoz, hogy ezekből az emberkedő emberekből új népet formáljon...

A *szégyen* témája máris kapcsolódik az előzőhöz. A fentieket így is kifejezhetem: *nem szégyellte esendő embereit*. – Hallgatom egyik püspökünket, lelkészt avat. Róm 1,16 alapján hirdeti az evangéliumot és inti a fiatal Timotheust: ne szégyellje az evangéliumot sem ma, sem

holnap, soha. Közben bennem zsong Pálnak egy jólismert utódját avató mondata: *Ne szégyellj az evangéliumot... sem engem, az Ő foglyát!* – Oka lehetett rá, hogy leírta ezt Timótheusnak (2Tim 1,6-8), mert sokan szégyellték őt Korinthusban és másutt, gyanúsították, hogy nem is igazi apostol – későn született, nem volt benne a 12-ek kis csapatában. S máris asszociálok az elmúlt fél-évszázad egyháztörténetére s egyházunk mai egyik nyomorúságára. Hányszor szégyellte egyik lelkész a másikat lelkészi karunkban, gyülekezeti tagjaink egymás között, közegyházban, sőt társadalmunkban... Egyre tágul a kör és arck jelennek meg szemem előtt, mondatokat hallok. Atélem: *minket talál el az ige*. – A lelkész fia, lánya szégyellte az apját egyetemi felvételin. Kesergett, hogy miatta nem vették fel, amíg valaki azt tanácsolta: írja be apja foglalkozásaként – pásztor, lelkipásztor helyett. Volt, aki azt szégyellte, hogy nem származik a társadalmi elitből, vagy éppen értelmiségi a szülők egyike. – „Anya maradjon csöndben, amíg itt lesznek a vendégek. Nem szeretem, hogy olyan parasztosan beszél”... pedig a Mama ízes dunántúli hangon szól, s fiát szégyellhette volna fölvelt nyafogós, éneklő, pesti hanghordozásáért...

Máskor: „Mama ne emlegesse, hogy a Papa meghalt hadifogságban, a Don kanyarban történtek után”... Volt, aki szégyellte kuláknak mondott, 15 holdon gazdálkodó szüleit, vagy hadirokkant, féllábú apját. *Mi mindent tudnának káderlapok mesélni?* – Az egyházban is céduláztak, talán más alapon: ki kinek az embere, ki kinek dolgozik, kinek van önálló véleménye... Egy-egy „történelmi kanyarban” volt, aki letépte addigi céduláját és újat ragasztott. Új vezetés, új kiszolgálók, új árazás. 1956 december utolsó napján iktattak be másodlelkész-

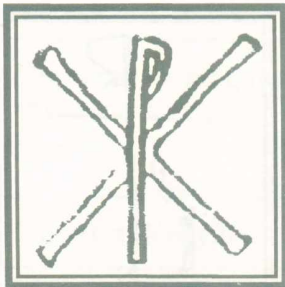
nek a Deák-téren, arról prédikáltam, hogy Isten embere akarok lenni s mindenki papja. Egyik jóakaróm trefásan figyelmeztetett: „nem is viszed semmire így”... Bizonyára más is érti Pál szavát: engem se szégyellj! (A két Korinthusi levél tele van utalással arra, hogy kétségbe vonták apostolságát). Bizony nem kellett szégyellnie a tudós Pálnak az egyszerű halász Pétert és fordítva. Jakabnak sem kellett szégyellni Pált, Jánosnak Mátét és fordítva – ha már Jézus egyiket sem szégyellte.

Aki már csodálkozott Jézus fantáziáján, hogy Ő nem volt szűkkeblű, mint Jónás Ninivében vagy a tékozló fiú bátyja a példázat szerint, az már szeretheti a nagyvárost, hiszen az Úr fantáziadúsán megkönyörül a bűnös városon, szeretheti a nagy vargabetűt megtett testvért, mert mégis csak „atya-fia”, s szeretheti népét is, meg egyháza népét is, mert mindkettő Isten meg nem érdemelt irgalmából él és akit Isten szeret, az vajon gyűlölheti-e társait?

Aki valamit megtapasztalt Isten fantáziájából, az talán nem csak arra érzékeny, hogy már volt, aki őt is szégyellte, de arra is, hogy nincs kivétel, még az ellenséget is lehet szeretni, amint Jézus kívánja a Hegyi Beszédben, hiszen Isten bennünk ellenségeit szereti...

A szégyen alternatívája a *befogadás*. „Fogadjátok be egymást, ahogyan a Krisztus is befogadott titeket” (Róm 15,7)! Ehhez több fantázia kell! – Ez nem naivság, ostobaság, tapasztalatlanság, ez a tágszívű, fantáziadús Úr utánzása. Új dimenzió, valódi újdonság, új szín – a régi skatulyák, kopott sémák, megfakult közösségi életünk helyett. Urunk bővülő-ködő irgalma a mi fantáziánkat is megmozgathatja, s kiutat, járható keskeny utat mutathat.

Több fantáziát!

Tanuljunk együtt

Aktuális kérdések liturgikus életünkben

A meditáció, a teológiai megfontolások sora sok kérdést vet fel keresztény életünk, kegyességi gyakorlatunk minden területén. Fontos azonban a gyakorlat által felvetett kérdéseket is végiggondolni, hiszen az élet produkál az íróasztal mellett ismeretlen kérdéseket éppen úgy, mint a pusztán gondolkodás segítségével létre nem hozható megoldást is.

A liturgikus élet korunkban, s különösen is az elmúlt időszakban számtalan problémára mutatott rá, s a gyakorlat jó néhány igazi, ugyanakkor számos „ál”-megoldást is produkált.

A teljesség igénye nélkül ezen kérdésekből egy csokorra való szeretnék újra elővenni, s a saját nézeteimmel megtoldva, vitára bocsátani. Hiszem, hogy egy egészségesen kialakuló, igazi mélységig elmenni hajlandó, s az ügyben jó értelemben véve elfoglult vita áldás lehet sokféle kísértéssel küzdő liturgikus életünkben.

1

Ismételten felvetődik az istentiszteletbe beépített úrvacsora gyakorlatával összefüggésben a rövid, de teljes forma kialakításának igénye. Egyre több olyan gyülekezetünk van, ahol minden vasárnap (akár több istentiszteleten is) van úrvacsora – örömemre a teljes rendbe beépített módon. Ha ilyen igény van, vagy ilyen igényt enged ébreszteni a gyülekezet, azt örömmel kell használni. Ugyanakkor nem szabad visszaélni az időbeli lehetőséggel, s az úrvacsorával nem-élőket nem szabad az „ottmaradásra kérés” után véget nem érő renddel mégiscsak elűzni.

Rögtön jön az ellenvetés praktikus és bibliai-teológiai oldalról. A gyakorlat felől: nem kell elfogadni a rövidség igényét, hiszen ha akarják, be tudják osztani a háziasszonyok a vasárnap délelőtti „ezerfeladatú” otthoni programját, s a férfiakat pedig nem hajtja a tatár – ne „spóroljanak az istentiszteleten” 10-15 perctet. A teológiai (egyébként teljesen jogos) megfontolás: az Istenre szánt időt nem lehet méricskélgni, az elmélyüléshez, az igazi bűnbánathoz, a kegyelem „feldolgozásához”, az adoratio-hoz időre, s hosszan tartó nyugalomra van szükség!

A kettő között meg kell találni az egészséges egyensúlyt. Számtalan megoldási variációval találkoztam. Némelyek jelentős „húzással” próbálkoztak, úgy, hogy még a vasárnapi istentisztelet rövidített rendje is jelentős csonkításon megy át. Nem biztos, hogy a mai ember számára a legvonzóbb Ágendánkban a kisbetűs szöveg fogalmazása: „nem hagyható el”, „más szöveget nem mondhat”, stb... mégis fontos a mindenkori liturgiának végiggondolni, hogy az önkényes rövidítés, „húzás” vagy csonkítás a lényegét hagyhatja el, és rendszeres-

sé válása esetén maradandó károkat okoz a gyülekezet lelki életében. Komolyabban kellene vennünk – a nem ellenünk, hanem értünk való – liturgikus fegyelmet, s be kellene látnunk, hogy gyakorló lelkész-voltunk, sok esetben évi 250-300 liturgiát végig vezető praxisunk ellenére sem értünk hozzá olyan mélységben, hogy önkényes megkurtítással változtathatnánk rajta.

Az Ágenda jelenleg a Magyarországi Evangélikus Egyház Ágendája, ami mértékadó, sőt kötelező püspökre és segédlelkészre, igazgató lelkészre, s egyszerű parókusra. Tudom, hogy az új német Ágenda (Erneuerte Agende) csak tervezet maradt, egyfajta ajánlás, amelyet ki-ki egyéni elképzelése, s a helyi szokások szerint gazdagíthat. A mi Ágendánk azonban más: egységes – s ennek én nagyon örülök, hiszen a 20. sz. végi állandó kísértéssel (atomjaira hulló egyház) szemben az egység, az összetartozás, az „országban mindenütt otthon lehetek a templomban” érzés kifejezője és munkálója.

Az önkényes rövidítés egyik oka lehet tehát a rendszeresen tartott teljes, kétfókuszú istentisztelet hosszú tartama. Ágendánk ad némi mozgásteret a különböző rendek – liturgikus-énekverses-rövid – változataival. A leggyakoribb önkényes rövidítések tapasztalatom szerint a következő helyeken történnek: oratio oecumenica teljes kimaradása; gyónási lekcio; prefáció összevonása; vagy elhagyása, a sanctus megrövidítése s az már csak rémálomban jön elő, amit sajnós egyszer magam is láttam, hogy a szerzési igék elmaradtak azzal az „indokkal”, hogy a communióban úgy is hangzik: vegyétek, egyétek ez az én testem, ez az én vérem. Ezeknek rövidebb (gördülékenyebb) szövegezése egy esetleges későbbi, megújított agenda feladata lesz. Ennek azonban egyéni barkácsolással ne menjünk elébe, hiszen egyrészt ősi, évezredek folyamán kikristályosodott szövegekről van szó, másrészt olyan mondatokról, amelyeknek minden szava, sőt kötőszava fontos, s a helyén „ül” – *el nem hagyható!*

Ott, ahol valóban – magyartalanságnak vagy érthetetlennek, vagy teljesen elvontnak érzünk fordulatokat, szövegeket, esetleg teljes mondatokat, ott próbáljunk kidolgozni közösen elképzeléseket, ajánlásokat, amik a változtatások számára kontrollálható medret adnak – s ezt éppen szaklapunk hasábjain, vagy püspöki körlevélben közzé lehetne tenni. Úgy hiszem, püspökeink – akik hivatalból a „liturgia őrői” –, bizonyára örülnének ilyen javaslatnak, áthidaló megoldásoknak egy liturgikus reform beköszöntéig.

Több helyről is ismerek javaslatokat a rövidítés ésszerű, teológiailag is megalapozott formájára, pl. a gyónás és a feloldozás előrehozására az istentisztelet kezdő liturgia kyrie, illetve kegyelemhirdetés részére. Ez a javaslat azért is meggon-

dolkodtató, mert egyrészt „gyónásra”, és „feloldozásra” annak is szüksége (netán igénye) lehet, aki nem vesz úrvacsorát, tehát e szakasz belekerülhetne az általános részbe (s nem hangzana a liturgiától idegen, s a gyakorlatban mégis előfordul „akik az úrvacsorával élni kívánnak, helyükről felállva feleljenek a gyónási kérdésekre” megkötés), másrészt ökumenikus szempontból előnyösen közelítene több testvéregyházunk gyakorlatához, ahol az istentisztelet kezdeti fázisában közös gyónás van.

Ugyanakkor nem biztos, hogy ideális, hogy egy az egyben – a jelen szövegezéssel átkerüljön az istentisztelet első felébe e két rész, hiszen az egyik, illetve másik forma nem teljesen azonos tartalmú liturgiai elemeket hordoz.

Ezért ezt a nyomvonalat a későbbiekben járhatónak, s kidolgozandónak tartom, de csak megfelelő szövegátformálás esetén.

2

Az utóbbi években, hála az Úristennek, egyre több felnőttest keresztelhetünk meg. Lelkészi szolgálatunk nagy élményei közé tartoznak azok a beszélgetések, amelyek során a felkészítést végezhetjük. Ágendánk előírása szerint a felnőtt keresztelésre külön rend van konfirmandus kortól kezdve. Azt hiszem, gyülekezet és lelkész egyaránt igazi ünnepet él meg felnőttek keresztelése alkalmával. Ezt az ünnepet azonban valami zavarja, amennyiben valóban tartjuk magunkat Ágendánk ide vonatkozó rendjéhez: a szertartás 7. pontja (329. old.) a „felvétel”, némi ellentmondást hordoz. A gyermekkeresztelés során megszokott kérdéssor redukálódik a hitvallás elmondására, majd megtörténik a keresztelés, s ezután jönnek a kérdések: „vállalod-e – akarsz-e” – ezek azonban már a konfirmációból átvett szakaszok. S a konfirmációi rend szerint megy a további rész a konfirmációi vallástétel megszokott szövegével, majd – itt következik a rend szerintem legkérdésesebb része – ismét hívjuk Isten Szentlelkét, majd mi (...?) kézzel és áldással felvesszük az egyház közösségébe. A kérdések – (nem ezzel a szövegezéssel) –, s a tudatos vallástétel (csak a hitvallás mondatai!) legyenek a keresztelést megelőző szakaszban, de a keresztelés Jézustól rendelt szentséget fejlethetjük-e mi egy emberi gyakorlatban kialakult szokással (konfirmáció rendje) úgy, hogy mintegy kérdéssé tesszük a keresztelés komolyságát, ami csak azáltal válhat teljessé, ha mi hozzáteszük a megszokott „konfirmációi eljárást”? A keresztelésben Isten maga cselekszik – tanítjuk, tapasztaljuk, éljük – ha mi azután teszünk fel kérdéseket, ismételtetünk hitvallást, könyörgünk még egyszer Szentlélekért, s még egy áldást mondunk, akkor az nem tűnik valamiféle hátsókérdésnek, vagy jobb esetben a „túlbiztosítás” igényeként?

Érdemes ezen gondolkodnunk, s a későbbiekben alapos teológiai megfontolás és gyakorlati tényezők figyelembevétel után új javaslatokat tenni.

3

Egységes istentiszteleti rendünket „színesíti” (?) a kötött szövegek kis variálása, s ezáltal személyesítése, „családiásítása”. Merevek a liturgikus szövegeink, mondják sokan, s egy-egy szóval megtoldják, apró „értelmezéssel” kibővítik. A sok lehetséges példa közül kettőt hadd említsek: Istentiszteletünk kezdő mondata így hangzik: „Az Atya, Fiú, Szentlélek nevében”. Ehelyett sokszor ezek a formák hangzanak: „Legyen a mi istentiszteletünk az Atya, Fiú, Szentlélek nevében”; – vagy „Az Atyának és a Fiúnak, és a Szentléleknek nevében”; – vagy „az Atya, Fiú, és a Szentlélekistennek nevében”; – vagy ezeknek további variációi, esetleg még más megoldások. Ta-

pasztalatom, hogy ezek a variációk, amellet, hogy félreérthető, egyik-másik teológiailag tarthatatlan, s túl a pongyolaságon, magyartalan. Miért hisszük, hogy mi jobbat tudunk, mint az Ágenda kiforrott szövege, s ha ez netán így is lenne, miért nem gondoljuk jobban végig átformált mondatainkat. (Ebben az esetben rájönnénk, hogy amit „nyerünk [ha nyerünk?]” a személyes, oldottabb hangvételen, azt elveszítjük a lényegi tartalmat illetően).

Még egy példa a sok közül: „boldogok, akik hallgatják, és megtartják Isten igéjét”. Sok-sok kollegámhoz hasonlóan magam is próbálkoztam, hogy egy kissé megtörjem a minden istentiszteleten elhangzó mondat monotóniáját (Egy kis megtoldás, egy kis átformulázás, ilyeneket hallottam, vagy próbáltam ki: „Akkor leszünk boldogok”; vagy „akik hallgatják, komolyan veszik és megtartják”; vagy „Boldogok leszünk, ha nem csak hallgatjuk, hanem meg is tartjuk” stb.). Azután, sok kísérlet után, rájöttem, hogy nem tudok, nem tudunk jobb megoldást – s ez még kisebbik érv az eredeti megtartására és pontos használatára, a fontosabb: ez Jézus szava! Finoman fogalmazva: nem tudom, hogy helyes-e ha megrövidítjük, vagy ha megtoldjuk?

4

A személyes feloldozás jó néhány helyen gyakorolt szokás ott, ahol valami módon a finn ébredés hatása ebben a formában is érezhető. Néhány évvel ezelőtt írtam már e lap hasábjain arról, hogy megítélesem szerint teológiailag, liturgikailag tarthatatlan az elhangzó feloldozás után még egyszer személyes feloldozást mondani, hiszen az megkérdőjelezi a már elhangzott kegyelem érvényességét. Most olyan gyülekezetben szolgálok, ahol ez gyakorlat, s a hívek és a kollegák egyaránt igénylik ennek megtartását. A kellemetlen szituáció – amit tudatos megfontolásom, s a gyakorlat közötti feszültség okozott bennem, arra késztetett, hogy e szokás más vonatkozásaiba is belegondoljak. Az eredeti véleményemet tartom: két feloldozás nem csak fölösleges, de teológiailag tarthatatlan. Ezzel szemben a kézzel való személyes áldás (tehát áldó mondat!, és nem a megszokott „bizzál testvérem, Jézusért meg vannak bocsátva bűneid”) egyértelműen jó, fontos és igényelt lehet! Elszemélytelenedő világunkban a mai emberek, akik sokszor irtóznak az érintéstől, de ugyanakkor hihetetlenül vágynak a személyes „megérintettségre”, átélhetik ebben a mozdulatban és mondatban „testközelből” az Isten értük való jelenlétét. Érdemes erről is konstruktív vitát nyitni.

5

Egyházunk gyakorlata az, hogy egy-egy egyházi esztendőre előre megkapjuk az előírt igehirdetési textusok rendjét. Korábban ez vegyes anyagot jelentett: evangélium, epistola viszonylag arányosan elosztva, s néha ószövetségi perikopa is. Az utóbbi években mindig teljes sorozat futott végig az egyházi esztendőn. Tavaly boldogok voltunk, hiszen egy teljes éven át evangéliumról prédikálhattunk. Jelenleg talán nehezebb a feladatunk – 52 vasárnapon, s a hozzá kapcsolódó ünnepnapokon át epistolával „birkóznunk”, (szép, izgalmas, de sokszor hihetetlen nehéz feladat – hiszen tartalmilag az Evangélium hirdetésére esküdtünk föl!). Most nem e rendekkel kapcsolatban jelzem kérdésemet, hanem azzal, aminek ismét csak tanúja voltam sok esetben tavaly is, idén is. Abban az esetben, amikor lelkészársak szabadon választanak textust, vagy alkalmi istentiszteleteken maguk állítják össze a rendet, *kimarad az evangéliumolvasás*. Tudom, sokak számára ez formai kérdésnek tűnik, hiszen egy epistolai szakasz, vagy netán egy-egy ószövetségi textus is hordozhat evangéliumi tartalmat. Mégis hiszem, s meggyőződésem, hogy evangélikus is-

tentisztelet *nem hangozhat el evangélium olvasása nélkül!* Erre érdemes tudatosan figyelni!

6

Néhány héttel azt *ökumenikus imaheti alkalmak után* írod-nak e sorok. Mindannyiunkban élnek e napok pozitív élményei és elgondolkodtató gondjai. Egyre több helyen gyakorlat, hogy ökumenikus imahét estői istentisztelet-sorozatok, ahol a különböző felekezetű lelkészek együtt szolgálnak. Újságainkban megjelenő vezérfonalunk nem ad megszabott rendet, ezért a *mi feladatunk egy használható, mások számára is elfogadható és érthető liturgia kidolgozása*. Római katolikus testvéreink központi igeliturgia rendet kaptak, ha sok esetben nem is tartották magukat hozzá. Református testvéreink – információim szerint – sok esetben nem fordítottak sok időt egy-egy „sok szereplős” istentisztelet rendjének kidolgozásához. Úgy hiszem, mi evangélikusok, akik az ökumenében nem egyszer híd szerepet töltünk be, törekedhetünk arra, hogy több, kidolgozott tervvel álljunk kollegáink elé, s nem a rákényszerítés, hanem a segítő ötletadás szintjén formálnánk közös alkalmainkat. Ágendánk 78-as rendje (242. old.), énekeskönyvünk imádságai ebben jelentős segítséget nyújthatnak. Ettől függetlenül elkerülhetetlen több ökumenikus alkalmon használható általános rend kidolgozása, és változó részek megfogalmazása. Ezen is kellene dolgoznunk, s tapasztalatainkat, ötleteinket megosztanunk (s nem csak a hiányon sopánkodni!).

Ugyanígy égető szükség van iskolai évnnyitó, évrzáró, évközi istentiszteletek, áhítatok liturgiai kidolgozására.

7

Néha egészen apró pontokon érezzük „bicegősnek” istentiszteleti gyakorlatunkat. Ezeket hol megrögzött szokásaink, megcsontosodott praxisunk, hol pedig megváltozott szituációk s az azzal járó új kihívások hozzák elő.

Nagyvárosi gyülekezetekben vagy turista központok közelében, ahol egy-egy istentiszteleten jelentős „átmenő forgalom” van, megjelennek küszöbeinket nem túlságosan gyakran koptató evangélikusok, netán más felekezetű érdeklődők. Az önmaga iránt igényesebb kézbe veszi a kített, vagy a bejáratnál neki adott énekeskönyvet, s megkísérli követni az alkalom menetét. Látja a táblán található információt – de nem végez alapos tanulmányt az énekeskönyv elején található variációk leírásánál (bár ezt gyülekezeti tagjaink sem minden esetben ismerik...). Figyeli a kiírt számokat, s jobb esetben eljut egészen a prédikációig. Itt jön a gond: a „Jézus a te be-

széded” kezdetű éneknél megkeresi a következő számot, ami természetesen nem ezé az éneké... Javaslom, hogy ilyen látogatottságú templomoknál – állandó számként tegyük ki ennek az éneknek a számát is (283,3). (Hasonlóan járhatunk el abban az esetben is, ha állandó záróénekünk van, amit a gyülekezet egyébként *betéve* tud már).

Más. Egy kis tájékoztatás az istentisztelet elemeiről néha nem ártana. Ha ezt bibliaórán tesszük, az nagyon jó, de igen kis számú testvért érünk el vele. Az istentisztelet hirdetése, esetleg a végén néhány perc erre is alkalmas lehet. Még praktikusabb a gyülekezeti körlevélben erre rendszeresen kitérni – tanítói, informatív jelleggel. Ha netán sikerül egy kis füzetet vagy kézikönyvet kiadni istentiszteleti elemeink tartalmáról, szokásaink háttéréről, a templomok, és az istentiszteletek jelképrendszeréről, az pedig végképp ideális lenne.

Más. Egy kis kontroll nem ártana lelkészi szolgálatunkban. A közvéleményben ott él a német mondás: „boldog az a lelkész, aki egyedül áll az oltár előtt” – utalva arra, hogy a több lelkészes gyülekezetek a feszültségek kísértését is hordozzák. Én az ellenkezőjét szeretném állítani: hihetetlen áldás, ha egy gyülekezetben többen szolgálunk. Tanulhatunk egymástól, gazdagíthatjuk egymást, hallhatunk (nem csak hirdethetünk) ígét, s igazi testvéri kapcsolat esetén egymásnak egészséges kontrollt jelenthetünk – pl. a liturgia területén. Magunk észre sem vesszük a sokszor futószalag-munkában, hogy mennyire „csálán” vetjük a keresztet, esetlenül mozgunk az oltár körül, komikus kéztartással osztunk áldást, szinte énekelve, s nem természetes hangon mondjuk a liturgikus szövegeket. A gyülekezet az esetek többségében (udvariasságból, szemérmességből vagy igénytelenségből) nem jelzi ezeket. Szolgatársunk – éppen a szolgálatunk érdekében – segíthet ezeken. S ha egyedül szolgálunk? Néha nem árt tükör elé állva kontrollálni, hogy mi a helyzet a kereszttel vagy az áldással, s talán egy-egy ünnepi alkalom magnó-, vagy videófelvétele is fontos tanulmány lehet...

Jelen írásomban felvetett kérdések ismét megerősítik annak a világ sok részén ismert gyakorlatnak fontosságát, mely szerint az ideális egy istentiszteletet előkészítő, majd kiértékelő munkacsoport felállítás a gyülekezetben.

Számtalan kérdés jelentkezik istentiszteleti életünkkel kapcsolatban. Ha az örök tartalmat mai hangvételben, mai embereknek szeretnénk meghirdetni, szükségünk van állandó megújulásra, reformációra.

Ezért is várom lelkészársaimtól, hittestvéreimtől a kérdéseket, ellenvetéseket, s netán a megerősítést cikkemmel kapcsolatban. Köszönöm.

Ilf. Hafenschner Károly

Hírek a teológia világából

Most jelent meg Genfben, a Lutheránus Világszövetség kiadásában, a „LWF Studies” sorozatának legújabb kötete, ezzel a címmel: *Worship and Culture in Dialogue* (Az istentisztelet és a kultúra dialógusban), Genf 1994. 248 lap. A kötet a LVSZ Teológiai-Tanulmányi Osz-

tálya két nemzetközi konferenciájának anyagát is közli erről a témakörrel (Cartigny – Genf 1993 és Hong Kong 1994).

Néhány fontos fejezet témaköre: A keresztség az Újszövetség, az ősegyház és a korabeli kultúra összefüggéseiben – Az Úrvacsora az Újszövetség és

az ősegyház, valamint a korabeli kultúra összefüggéseiben – A liturgia zenéje és a korai kulturális összefüggések – Az istentisztelet és a kultúra a lutheri reformációban – Az istentisztelet és a kultúra: bibliai és történelmi alapok. – Mai evangélikus közelítés az istentisztelet

és a kultúra témájához: az egyházi építészet és a liturgia viszonya a korabeli kulturához.

A tanulmányi kötet igen részletes bibliográfiát közöl e témakör részletesebb megismeréséhez.

N. Gy.

Figyeljünk az igehallgatóra!

– Mit várok én az igehirdetéstől? –

Neveltetésem, iskoláim, részvételem az egyházi ébredésben, alkatom és érdeklődésem mind-mind hozzájárultak ahhoz, hogy gyermekkoromtól kezdve az igehirdetés, az igehallgatás jelentette számomra az egyházi élet alapvető eseményét. Ez volt az a pont, amiben találkozott népegyház és missziói egyház látszólag egymástól távoleső felfogása. A különbség az igehirdetésen kívüli gyakorlatban volt. A népegyházban a tanítás – a hitoktatás is – épített az igehirdetésre, pontosabban kölcsönhatásban volt vele. Hiszen a megtanult ismeretek segítettek az értő igehallgatásban. Mennyire érezzük ma ennek a kölcsönhatásnak a hiányát!

A missziói egyház gyakorlatában az igehirdetést a közösségi feldolgozás követte. Ebben a személyes üzeneten volt a hangsúly. Mit kaptam az igéből, mire buzdított, mire figyelmeztetett...

Ma jobban értem korabeli hitoktatóimat, akik számonkérték a hittanórán a vasárnapi igehirdetést. Akkor úgy véltem – ebben is volt igazság –, hogy csak azért kérdezik, miről szolt az igehirdetés, mert gyanítják, hogy nem mindenki volt templomban. Ma már úgy gondolom, hogy az ige befogadására is tanítani akartak azzal, hogy számonkérték az igehirdetés fő gondolatait.

Spirituális értelemben feltétlenül az igehallgatás jelentette egyházi életem kontinuitását az elmúlt fél évszázadban. Sokat köszönhetek szakmailag fogyatékos igehirdetéseknek is. Az ébredés erősítette meg bennem, hogy mindig készüljek az ige hallgatására, legyen nyitott befogadására.

Nem ellentétes ezzel, csak olykor nehéz megvalósítani, hogy intellektuális értelemben is úgy legyen véleményem az igehirdetésről, hogy a kettős megközelítés ne zavarja egymást.

Szívből vallom, hogy az elmúlt fél évszázadban is a hazai egyházi élet legnagyobb pozitívuma az *igehirdetések folyamatossága volt*. Ugyanakkor bármilyen keserves, szembesülnünk kell a ténnyel, a lutheránus igehirdetés ma nem jelent olyan feltétlen minőséget, védjegyet, mint korábban jelentett. Az okok elemzése hosszabb folyamatban szükséges, elsősorban a szakma részéről. Magam itt és most megelőzsem a felszínen levő fő okokkal, a négy évtizedes korlátozással, a lelkészek érdekelt-

ségét abban, hogy igehirdetésük ne keltessen feltűnést, ne legyen átütő erejű. Másrészt a lelkészi pályát a más értelmiségi pályákhoz hasonlóan, de a sajátosságok miatt még erőteljesebben befolyásoló világnézeti trend káros hatása említhető, amely végső következményként a lelkészi pálya értelmiségi jellegét is megkérdőjelezte. Mindez – sok más tényezővel együtt – odavezetett, hogy önmagában a lelkészi hivatás vállalása, a szolgálat már értékke vált, szinte függetlenül a tevékenység minőségétől, többek között az igehirdetések színvonalától.

Nem a hagyományok, nem valamilyen sajátos hiúság miatt, hanem egyszerűen, mert identitásunkhoz tartozik, *nem mondhatunk le az igehirdetés központi jelentőségéről*. Az egyház megújulásának záloga, egyben jelzője lehet a változás, a fejlődés, az áttörés e téren.

Mit várok az igehirdetéstől? – Személyes válaszom: *evangéliumot, aktualitást, színvonalat*. Számos egyéb értéket is hordozhatnak, hordoznak igehirdetések, de e három meghatározó elemet minden igehirdetésben várom, keresem.

Evangéliumot. Minden igehirdetés abból a hipotézisből kell kiinduljon, hátha Isten Szenet Lelke ma, itt és most ezen az üzeneten keresztül akar elérni valakit, akar életújuláshoz vezetni, ne legyek ennek akadálya. Egyháztörténelmi adósságaink közé tartozik Káldy Zoltán munkásságának értékelése. Nem lesz könnyű feladat, hiszen még a korábbi figurák – így Dezséry László – szerepének elemzésével is adósak vagyunk. Káldy rendszeresen prédikált a Deák téren. Ha nem készült, kínos pillanatokat is átéltünk. De még ilyenkor is, sete-sután, előráncigáltan megszólalt az evangélium. Ha viszont készült, akkor ragyogott a feltámadott Krisztusról szóló üzenet. Mindez nem változtat egyházpolitikai megítélésén, de hozzátartozik a korábbi evangélizátor, a püspök portréjához. Többen nem mentek be a templomba, ha ő prédikált, szívük joga volt, de akik bementek, találkozhattak Isten üzenetével.

Ma gyakran hallok színvonalas előadásokat igehirdetés ürügyén. Ez lehetett az egyik menekülés korábban a konfliktusok elől. Etalonná vált. Elhelyezni az ígét saját korában és levonni az

egyetemleges emberi tanulságokat az örök humánus jegyében. Olykor megemlítve a legnagyobb prófétát és tanítót, Jézust is. Sarkítok.

Aktualitást. Az örök ígének mindig van mai üzenete. Egy időben gyűjtöttem az igehirdetők kihagyott ziccereit (elnézést a kifejezésért). De szinte érthetetlen volt, hogyan képes a lelkész nem szólni a mai társadalom pénzhez fűződő viszonyáról, a pénz hatalmáról, amikor az ige erről a kérdéstről szol. A legmeghökkentőbb élményem az volt, amikor a magyar társadalom és sajtó a kilencvenes évek kezdetén tele volt a damaszku-szi úton zsúfolódókkal, akkor az igehirdető Pál megtéréséről kristálytisztán, de olyan sterilen prédikált, mintha ez valóban egy egyedi ókori történet lenne, amely természetesen meghatározó volt a Krisztus-hit terjedésében.

Tudom, hoy ez nagyon nehéz. Tisztelességes, ha a lelkész, nem érezve eléggé felkészülve magát, talán félve is a politikai áthallásoktól, nem vállalja az ige üzenetének aktualizálását. De előbb-utóbb nem lehet kitérni ez elől, ha nem egy archaikus, tisztos, nagy hagyományú társadalmi intézmény kívánunk lenni.

Az emberek igénylik az üzenetet. Ezért is mennek templomba. A keresztség – hitünk szerint – nem eleink megbecsülése, szép szokás, hanem egzisztenciális útmutatás, eligazítás: hoy éljünk, mi az igazi értékrend. Ez annyira lényeges, akár lelkésztovábbképzések, konferenciák tárgyává kellene tenni.

Színvonalat. Annak idején megkérdeztem *Keken András*t, mi a magyarázata nemcsak gondolati, hitbeli, hanem nyelvi szempontból is magas színvonalú igehirdetéseinek. Azt válaszolta, hogy fiatal segédlelkész korában mindig megírta és megtanulta igehirdetéseit.

Igy kész mondatok vannak az agyában, rendelkezésre állnak. Sokan tudják, hoy idegen nyelveket is így lehet jól tanulni. Igen, a színvonal elsősorban munka kérdése. Természetesen olyan munkáé, amelyet igényesség és műveltség határoz meg.

A klasszikus lutheránus hármas felosztás semmiképp sem dogma, olykor szinte kötelező eltérni ettől, de valamilyen szerkezetre mindig szükség van. Arra, hoy a fő mondanivaló ragadja meg az embereket, ne arra emlékezze-

nek, miről beszélt az igehirdető, hanem, hogy mit mondott. Minden idézet, vers vagy próza ezt kell szolgálja.

Van, amikor az ige a sokkolást kívánja, máskor epikus elemek lehetnek a meghatározóak.

A színvonalhoz tartozik a tartalom és terjedelem aránya. Tíz perces igehirdetés is lehet üres, harminc perces is lekötheti a figyelmet.

Nem vigasztaló, hogy az újra megindult pluralista pártpolitikai és közéletben is gyenge a beszédek színvonala, a rendszerváltozást túlélte a bikkfa-nyelv, ritka a veretesen fogalmazó politikus.

Az igehirdetés sajátosan lelkeszi feladatot. A lelkeszi szolgálatra felkészítés egyik fő meghatározója kell legyen az igehirdetésre készülés. Csak a lelkesz – tanulmányai, tudása, hite, elhivatottsága alapján – tehet eleget a megfogalmazott követelményeknek.

Ugyanakkor szükséges, hogy *nem lelkészek is végezzenek igeszolgálatot*. Szószékről is, de főként egyéb gyülekezeti alkalmakkor. Sokan ezt bizonyosságtételnek nevezik, hangsúlyozva, hogy nem a teológiai tudás, hanem a személyes meggyőződés motiválja az igehirdetést. Ezzel egyet lehet érteni, márcsak

azért is, mert a szakmai elemet és színvonalat védeni kell. De mint minden értelmiségi pályának – a sokfajta azonosság mellett – a lelkeszinek is megvan a sajátossága. Ez az egyetemes papság elvében nyilvánul meg, mely sajátos feszültségben van a nagy műveltségű teológus-szolgálattal. A feszültség a lelkesz személyiségében oldódik fel, aki munkája – többek között igehirdetése – gyümölcsét látja azokban a munkatársaiiban, akik, ha van ilyen adottságuk, még az igeszolgálatban is segítik munkáját.

Tanuljunk a dialógust!

Egymásról a hitoktatásban és a szószéken*

Megköszönve a megelőlegezett bizalmat, néhány tételben sűrítettem mondanivalómat. – 4 évtizedet álltam szószéken, 9 évet katedrán, most az írott sajtó szószékén és katedráján szolgállok.

1. Identitásom tudatos őrzésével nyitott vagyok minden dialógusra keresztény felekezetek között éppenúgy, mint az egy családhoz tartozó testvérek (ilyennek tekintem Ábrahám gyermekeit – egy Atya gyermekeit) párbeszédét.

2. Éppen egy éve mentem Izraelbe egyhónapos tanulmányútra. Ott megvilágosodott előttem, hogy a keresztényeknek nem gyökereiket kell keresni a Szentföldön, mint addig hittem, hanem ma is élő embereket, népet, amely ugyanabból a gyökérből táplálkozik. Az eredményes dialógusról csak ebben az Encounter-képletben (személyes találkozás) lehet szó. Kizárom a prozelitizmust!

3. Sokat változott, formálódott felfogásom faszori gimnazista korom óta, teológiai tanulmányaimon át, különböző haláltáborok látogatásán át a Yad Vashem élményig, gazdag irodalom olvasásán és sok-sok beszélgetésen keresztül. A közömbösségtől az aktív segítőkészségig jutottam. Nemcsak a német evangélikus hátteret, de a jelentősen más skandináv hátteret is volt módom megismerni és zsidó vezető emberekkel is volt találkozásom, mind magyar, mind nemzetközi relációban... Sokat segített a II. Vatikáni Zsinat utáni katolikus hozzáállás megismerése, valamint a német protestantizmus többféle fórumon elhangzott és leírt nyilatkozata...

*Elhangzott a Keresztény-Zsidó Társaság lelkeszkonferenciáján, 1995. február 8-án.

4. Lapomban ismételten közöltem tanulmányi anyagot, mind hittankönyvek átvilágításáról, mind a párbeszéd pozitív alakulásáról, csakúgy, mint a svéd és magyar egyházi segítőkészség megnyilvánulásairól nem a megkeresztelt zsidókkal, hanem a veszélyhelyzetbe került zsidósággal kapcsolatban.

5. Mivel evangélikus vagyok (lutheránus) ismételten kijelenthetem, hogy nem vagyok fundamentalista lutheránus, ami azt jelenti, hogy nem követem vakon Luthert s különböztetni tudok az 1527-es és 1543-as kijelentései között. Amit nem lehet védeni, azt nem védem és elhatárolom magam Luther kijelentéseitől, ha azok nem egyeztethetők össze keresztény etikai felfogással. Luthert kora gyermekeként s nem abszolút tanítóként értem.

6. A múlt szörnyűségeinek ismeretében, emlékeit nem feledve, jövőre orientáltan akarok gondolkodni, átlépve árnyékunkon. Álláspontom nem a peszsimizmus, de nem is az optimizmus álláspontja. *Lennart Koskinen* svéd teológustól tanultam egy *új terminust*: a *posszibilizmus* kifejezést, ezt használhatónak tartom a mi témánkban is. Adott lehetőségeinket messzemenően ki kell használni. Továbbra is hajlandó vagyok tanulni, hogy másokat is taníthassak, hiszen valamennyien egy tanulási folyamatban vagyunk (learning process).

7. Ebben az említett irányban kell komolyan venni speciális magyarországi helyzetünket, itt is a tradíciókat éppenúgy tekintetbe kell venni, mint azt a tényt, hogy Közép-Kelet-Európa legnagyobb zsidó közössége van jelen. Nekünk nem elvi kérdéseink vannak, hanem emberek és emberek együtt és egy-

másért éléséről (co- és proexistencia) kell szót értenünk és nem absztrakt tételokről vitatkozni. – A magyar háttér nem jelenti a nemzetközi kontextus ignorálását.

8. Új imázs kialakítása minden tanító ember feladata. Ellenségképek és fantomképek helyett a valóságot kell ismerni és ismertetni. Az egyoldalú kritika helyett az önkritika lehetőségét is figyelembe kell venni.

9. Udvariassági és protokolláris jellegű találkozásokon túl, kis és tág körben egyaránt törekedni kell mélyebb beszélgetésre (amire már volt példa), sőt közös szolgálatokra is társadalmunkban. A hasonlóan felfogott divinum alapján álló humanus morál védelme és szolgálata jelentős feladatokra adhat biztatást.

10. Állandó nehézségeink közül néhányat említek: van egy bizonyos aszinkronitás (nem haladnak egy időben a gondolatok, beszélgetések, sokszor újra kell kezdeni), jelentkezik egy egészségtelen aszimetria (túldimenziónalás egyfelől, bagatellizálás másfelől), a sok tekintetben beteg magyar társadalom tagjai túlérzékenységekben is szenvednek (Überempfindlichkeiten), ezzel jár, hogy nem szabad számításán kívül hagyni az emocionális elemet, a lesérült emberek jogos tapintatigényét (!), a nemzedékprobléma speciális fontosságát, mást jelent a holocaustot átszenvedett emberek és a harmadik nemzedék hozzáállása. A reális nehézségek keretében is vallom, hogy van tisztázó, segítő, építő mondanivalónk egymásról szószéken és katedrán s így az írott, sőt elektronikus sajtóban is...

Evangelikusok a nagyvilágban

DR. HARMATI BÉLA:

Új hang a Zsinat ügyében

Hozzászólás a zsinati törvénytervezetekhez (3. sz. bizottság)

Néhány általános természetű hozzájárulás a következőkben érinti az egyházmege, a kerület és az országos egyház ügyeit. Ezért rendszerezett formában és nem paragrafusokhoz rendezve közlöm.

1. A strukturális és az anyagi kérdések összefüggései

Többeknek is feltűnt már a zsinaton, hogy a struktúra nem öncél, hanem szolgáló karaktere van. Mit akarunk elérni, ehhez mi a legjobb és a legolcsóbb út, ez a kérdés. Fontos szempont még, hogy megvizsgáljuk, milyen a mostani struktúra és a bevezetni szándékozott milyen messzire áll tőle, illetve a tervezett változtatásokat milyen áron lehet bevezetni és mikor (személyi és dologi kiadások az új struktúra érdekében).

Az új területi rendezés bármiféle tárgyalása párhuzamosan folyhat az anyagi mai kérdések megbeszélésével és törvényi rendezésével. Ehhez két adat: a gyülekezetek mintegy egyharmada nem tudja lelkészét fizetni, csak központi segítséggel. Az anyagi bevétel állami és külföldi forrásai csökkenésével párhuzamosan lépülnek ezek az önálló gyülekezetek. Eredmény: kevesebb lelkész, kevesebb gyülekezet pl. egy-egy egyházmegeben vagy kerületben. A másik adat: az 1995. évi költségvetések szerint a kerületi szintek gyülekezeti támogatása 10%, a többi állami és külföldi forrás. Ezek csökkenése esetén a két kerület ellátása is problematikus lehet.

2. A népegyházi keretek és a jövő egyháza

A 3. számú bizottság a strukturális javaslatoknál inkább visszafelé a népegyházi keretekre néz, mintsem előre, a

várható fejlődésre. Alig-alig akad ma annyi lelkési és nem lelkési tisztségviselő, bíró, felelős egy-egy egyházmegeben, mint a törvényjavaslatok szerint kellene. A reális lélekszám egyházi vonatkozásban a kerületi összesítések szerint mintegy fele a népegyházinak, azaz 220-240 ezer. A területrendezési struktúrák ezt a tényt nem hagyhatják figyelmen kívül. Ehhez jön a lelkészhiány, ami nem csökken a közeli jövőben, legfeljebb 2000 után, 2010 körül, ha maradnak a mostani magas teológus-létszámok.

3. Teológus – nem teológus viszony, a paritás

Régi érték a laikusok, presbiterek munkája az egyházban. A kettős vezetés minden szinten megtartandó. Egy helyen nincs paritás, ez pedig az országos felügyelő tiszte. Neki nincs lelkési megfelelő „partnere”. A hagyomány szép, de ezt a tiszteit feudális csökevénynek érzem a mostani formájában. Más volna, ha pl. az egyik kerületi felügyelő lenne az országos, amint az egyik kerületi püspök is az országos vezető.

Bármennyire is szép a fogalmazás, de egyszerűen nem igaz, hogy esperes és püspök a megfelelő felügyelőkkel „egyenlő joggal és felelősséggel” vezet. Hogyan vezethetne valaki egyenlő felelősséggel, aki töredék munkaidőt tud csak az egyházban esetleg eltölteni!

A laikusok mint „szakértők”, mondjuk gazdasági szakértők, többször hangsúlyt kaptak, hogy igazán ők tudnák pl. az anyagi elosztást végezni. Ahhoz azonban, hogy anyagi elosztást, gazdálkodást tudjon valamilyen szempontból valaki végezni, ismernie kell alaposan a gyülekezetek állagát, vagyoni és lelki helyzetét és a spirituális környezetet, mit lehet egy-egy területen várni. Lehet

ugyan egy-egy egyházmegeben nem-lelkési szakértőt kinevezni, de akkor őt is alkalmazásban kell tartani, mert különben nem tudja megismerni a területét. miért van bizalmatlanság az esperesek iránt, akik az egyházmegevel együtt alakítják ki a segélykérvényeket és a megfelelő helyismerettel rendelkeznek? Inkább a megválasztott tisztségviselők lehetőségeit kell erősíteni (adminisztratív és pásztori tekintély és hatalom), hogy elvégezhesék a munkát és megfelelő ellenőrzési mechanizmust beépíteni és fékeket, hogy a hatalom és tekintély ne vigye félre az ügyet. Ha pedig egy-egy esperes nem megfelelő, helyette másikat kell választani. A baj viszont az, hogy akad egyházmege, ahol megfelelő ember nem található az esperesi székre.

4. Tisztségviselők megbecsülése, erősítése

Szükséges, hogy az egyházmege, a kerület törvényi szabályozása tartalmazza azt, hogy a kerület vagy egyházmege tisztségviselői és gyülekezetei az esperes és püspök rendelkezéseinek engedelmeskedni tartoznak. Különben nem lehet felelősségre vonni őket. A kisebb ügyekben meg kell adni a jogot a fegyelmi, adminisztratív ügyek hivatali elintézésére. Ha pl. valaki, mint lelkész vagy gyülekezet, több hónapos mulasztást követ el jelentés be nem küldésével, nem tanácsos azonnal bírósági eljárást kezdeményezni. Ez lejáratja a vezető és a bíróság tekintélyét is! Ilyen esetben pl. rendbírság kiszabására lehetne lehetőséget adni.

Szabályozni kell részletesen az esperesi és püspöki vizsgálat rendjét is a gyülekezetekben és egyházmegegyekben. Ha már az egyes gyülekezeti kérdéseket a választásnál részletesen szabályozza a

törvény, kell, hogy szabályozza a lelkész és esperes jogát arra, mit kell tennie egy-egy gyülekezetben a lelkészi hivatal jó rendje érdekében (anyakönyvek, szolgálati napló, iktatás stb.) Ezen a területen rengeteg a hanyag lelkész! Ezt sem rögtön a bíróság összehívásával kellene kezdeni.

5. Területi beosztás

Sokak szerint ez döntő kérdés, szerintem másodlagos. Az első a missziós vízió megfogalmazása és ennek van alárendelve: ehhez hány egyházmegye és kerület kell. Semmiképpen sem javaslom a jelenlegi kerületi számok bővítését! Három kerület sok lenne, egy pedig kevés! Az egyházmegyék arányosítására viszont figyelni kellene (Csongrád-Szolnok csatlakozna Pest megyéhez és Bács-Kiskunhoz, Pest megyét pedig ketté lehetne választani. Ugyanígy lehetne eljáráni Hajdú-Szabolcs és az Észak-Dunántúli egyházmegyék arányosítása tekintetében.

A jelenlegi rendszer nagy előnye, hogy átlátható és központosított annyira, amennyire kell, de flexibilisen decentralizált bizonyos kérdésekben. A helyi gyülekezetek lassan nőnek föl a nagykorúság és önálló felelősség állapotába a negyven éven át tartó diktatúra után!

Az elmúlt 5-6 év tapasztalatai szerint egyedül az Evangélikus Egyház tudott az ingatlanok visszaadása vagy hitoktatási és egyéb oktatási, iskolakérdésekben gyorsan, flexibilisen és az ország, az egyház egészét nézően kielégítően intézkedni, tehát egyik régió, egyik egyházmegye sem került privilegizált helyzetbe, mert szemfülebb volt a vezetője, vagy nem maradt le, mert alkalmatlan vezetőkkal rendelkezett.

6. Szolgálati idő, élethossziglan/nyugdíjkorhatárig, vagy ciklikus választás

A gyülekezeti lelkészi tiszti sokáig nem volt élethossziglanra szóló vagy nyugdíjkorhatárig/lemondásig érvényes. Korábbi évszázadokban a gyülekezet évente „papmarasztást” tartott, vagy elküldte a lelkészt.

A püspöki tiszti ciklikus, 5-6 évre történő megbízása református, uniált hagyomány, idegen az evangélikus egyház tradíciójától, még akkor is, ha esetleg néhány egyház ezt bevezette. Amennyiben a püspöki tiszti ciklikussá tesszük, eltérünk az egyházi hagyománytól, és a református vonalra csúszik át az egyház.

Javasolom, hogy az eddigi gyakorlat maradjon meg a püspöki szolgálati idő meghatározásában: életfogytiglan, illetve nyugdíjkorhatárig, esetleg meghatározott korig, mint a katolikus gyakorlat

(pl. 70 év). Uganakkor az egyházi rend tud tisztségviselőik visszahívásáról is. A „diktatórikus egyházvezetés” félelme tulajdonképpen kollektív tehetetlenséget takar. Mit csinálnak a választott testületek, presbitériumok és közgyűlések ott, ahol dikatórius az esperes vagy a püspök vagy a felügyelő?

7. Országos egyházi struktúrák

Szolgáló jellegük van, a szükség dönti el, milyen hivatalokra kell igazán gondolnunk. A jelenlegi helyzetben igen-igen kevés a megfelelő adminisztrációs központi hivatalunk.

† PENTTI KORTEKANGAS

esperes meghalt 71 évesen Mikkelen 1994. december 27-én, temetése ugyanott volt 1995. január 14-én. Nagyon meleg szívű magyarbarát volt, gyakran járt nálunk, nem mindennapi életpályát teljesített, azért illőnek és tanulságosnak tartom a róla való megemlékezést.

Gyermekkorában édesapja Lapinlahti állomásfőnöke volt, s ezért életre szólóan ő is összeforrott a vasúttal. Pályáját is vasúti munkásként kezdte, s teológiai tanulmányai folytatása idején is végezte a vasutasok lelki gondozását. Már akkor vállalta a Vasutasok Keresztény Egyesülete titkárságát s közreműködött a Szárnyaskerék lap szerkesztésében. 1952-ben, Turkuban történt lelkesszé szentelése után több helyen dolgozott helyettes, illetve segédlelkész-ként (Alahärmä, Kurikka, Helsinki János-templom), kórházlelkész-ként, balmisziói ígehirdetőként, iskolaigazgatóként, majd gyülekezeti vezetőlelkész-ként (Nummi, Kitee, Oulunkylä). Volt az alkoholistákat mentő otthon vezetője (Vaalijsala, Tyynelä), de mindenféle lelkészi beosztása mellett folyamatosan dolgozott a vasutasok lelki gondozásában. Egyidőben vasútépítővel is együtt vándorolt, munkájukban is részt vállalva és lelkipásztorolásukat is ellátva. Különös felelősséget érzett a hívő keresztyén magyar vasutasokért is. Tudta, hogy a Magyar Keresztyén Vasutasok Egyesülete tartotta az első keresztyén vasutas világtalálkozót 1940-ben, amikor dr. Csia Sándor MÁV főorvos volt az elnökük. Pentti Kortekangas is megkísérelte a magyar keresztyén meggyőződésű vasutasok egyesülete tömörítését. Persze akkor lehetőségek nélkül. De mint a Finn Ker. Vasutas Egyesület elnöke és a Szárnyaskerék lap szerkesztője, egy példányt teljesen a magyar vasutasok keresztyén bizonyágtételének megjelenítésére szánt, s annak az összeállítására engem kért fel. Józsa Márton cikke volt benne Csepregi Sándor MÁV főkapitányról, Fehér Zoltán és felesége (MÁV elektrotechnikus) beszámolója finnországi úti tapasztalatairól, stb. Állandó maradt nagyon meleg érdeklődése a magyar vasutasok iránt is.

Pentti Kortekangas részt vett a finn-ugor lelkészkonferenciákon is: Iisalmi-ban (1981), Budavárban (1985). Ez

utóbbin kifejezte az kívánságát, hogy a konferenciát követő vasárnapon (ami-re lehetőség volt hirdetve) szeretne prédikálni Sárszentlőrincen, ezt én természetesen örömmel vettem. Illemből jelentettem a konferencia vezetőségének is. Az együttlét végén tudtomra adták, hogy a terv nem valósulhat meg, mivel X esperes gyülekezetében 3 istentiszteletre kért vendégprédikátort, s egyiknek Kortekangast jelölték ki. Sajnos, akkor már velem nem találkoztam, s a döntést vele csak később közölhettem. A dolog ui. úgy állt, hogy röviddel a konferencia előtt közölték velem, hogy az egész finn résztvevőgárda (40 tagú) kívánja látni Sárszentlőrincet, s mivel más lehetőség nincs, Gyenesdiásról Kecskemétre – Békéscsabára menet pénteken 12-14 óráig időzhetnek Sárszentlőrincen. Milyen programot tudnak nekik készíteni – kérdezték. „Ebédet – természetesen” feleltem táviratilag.

A 2 órába mégis belefért 2 templomunk bemutatása s olyan ünnepi ebéd, amelynek többszörös visszhangja támadt a finn beszámolóiban képből és írásban. Ekkor tudtam közölni Pentti Kortekangasszal, hogy milyen akadályta támadt vasárnapi lőrinci szolgálatának. Erre ő azt választotta, hogy egyedül ő szabja meg, hol prédikálhat Magyarországon s hol nem. Ezért tartja ígéretét. Mikor én még arra az akadályra is felhívtam figyelmét, hogy szombaton Orosházán és Békéscsabán lesz programjuk, ahonnan nehéz lenne vasárnapra hozzánk eljutni. Ő vasúti menetrendet kért, s percek alatt megtalálta a módját annak, hogy én szombat este 9 órakor nyugodtan várhatom a nagydorogi vasúti állomáson. Így együtt tölthettük a vasárnapot.

Ennek még folytatása is lett Mikkelen, ahova Toivainen püspök a lőrinci ebéd viszonzásául szeretettel hívta meg legközelebbi, Finnországba látogató csoportunkat, ahol további értékes és áldott kapcsolatok épültek a dómtemplomban, a püspöki palotában s nem utolsósorban Pentti Kortekangasék vendéglátó otthonában. Mindez kitörölhetetlenül megmarad emlékezetünkben.

Csepregi Béla

KITEKINTÉS AZ ÖKUMENÉ VILÁGÁBA

D. DR. NAGY GYULA:

EGYHÁZI VILÁGHÍRADÓ

– 1995. január –

EGYHÁZAK VILÁGTANÁCSA

Konrad Raiser professzor, az Egyházak Világtanácsa főtitkára, nagy figyelmet keltő felszólalásban jellemezte az ökumenikus világhelyzetet a Latin-Amerikai Egyházak Tanácsa (CLAI) Chilében tartott januári nagygyűlésén.

Megfigyelhető világos tendencia a világ egyházai-ban – mondta – hogy egyre inkább visszahúzódnak a százmilliók embertelen szenvedése ellen, a szociális igazságosságért folyó világméretű küzdelemtől. *Sok egyház a mai ökumenében a belső, lelki megújulásra korlátozza tevékenységét, közben megfeledkezik a jézusi szeretet másokért való konkrét földadatairól, az igazságosságért és békéért. A környezetünk pusztulása ellen való küzdelmet pedig másokra hagyja.* Ez az irányzat erősödik ma a világszerte jelentkező, erősödő karizmatikus és fundamentalista mozgalmakban is, amelyek éles határvonalat húznak a belső, lelki megújulás és a szeretet másokért végzett, felelős cselekedetei közé – panaszkolta – az ökumené világszervezetének vezetője.

Másfelől kiemelte: *a valósi pluralizmus növekedése, az evangélikális és pünkösdi egyházi irányzatok jelentős megerősödése, főleg Latin-Amerikában, hatalmas történelmi kihívás a római katoli-*

Az 1995. esztendő első hónapjáról adott beszámolómban három globális vonatkozású híryanagra hívjuk föl olvasóink figyelmét. A szokásos éveleji LVSZ-világstatisztika az evangélikus egyházak világgözösségéről, ezúttal öröndetes növekedésről ad hírt, főleg Afrika és Ázsia fiatal egyházaiban. Megindultak a közeledő IX. evangélikus világgyűlés részletes előkészületei. Ehhez „izgalmas terepnek” ígérkezik a milliós ázsiai világváros, Hong Kong, a Kínához való csatlakozás nagy történelmi fordulójában. Egyre többet foglalkoztatja a világ egyházait a közeledő, világtörténelmi jelentőségű jubileum, Jézus születésének 2000 éves ünnepe és a harmadik keresztyén évezredbe való belépésnek méltó és közös megünneplése. Ebben főleg a Vatikán jár elől, tudva, semmi sem árthatna annyira az egyházaknak, mint ha a nagy jubileum újólaga a keresztyénség megosztottságát demonstrálná a világ előtt. Két kérdés vetődik fel előttünk: valóban a közös, ökumenikus jubileum lesz-e majd a meghatározó, és hogyan készülnek hazai egyházaink, köztük egyházunk, erre a közeli, nagy egyháztörténelmi eseményre? A regionális hírek között Európa és Latin-Amerika állnak az előtérben. Az új évet kontinensünk növekvő fegyverzajban, újabb háborús események közt kezdi el (balkáni helyzet, tragikus vérontás a Csecsenföldön, a Kaukázusban). Mit tehetnek az egyházak a vérontás megállításában? Latin-Amerikában a protestáns egyházak együtt mérték föl az elmúlt évtized világtörténelmi változásainak hatását az egyházak teológiai gondolkodására és életére, valamint a három nagy „egyházcsalád”, a protestánsok, a római katolikusok és az új karizmatikus mozgalmak egymáshoz való viszonyára, az ökumené nagy távlatáiban.

A híryanag lezárása: 1995. január 31.

kus és a protestáns egyházak számára. Ugyanakkor számos egyházi „bázis-csoport” lemond a keresztyén egység nagy céljáról és a más vallásokat is magában foglaló „vallásos egységet” keresi, az ökumenikus mozgalom mellőzésével. Mindkét irányzat súlyosan veszélyezteti a világ keresztyénségét a kétezredik év küszöbén.

ENI – ev inf

LUTHERÁNUS VILÁGSZÖVETSÉG

A világ evangélikussága az elmúlt évben megközelítette a 60 milliós lélekszámot – jelenti a Lutheránus Világszövetség nemrég közzétett, szokásos évi jelentése. Az 1994. év elejére jelentősen növekedett a világ evangélikus egyházainak lélekszáma és az előző évhez képest több mint 1,2 milliós gyarapodással elérte az 59,7 milliót.

A világszövetség 120 tag-egyházához 56 millió evangélikus tartozik, tehát már csak 3,7 millió evangélikus nem tagja a LVSZ egyházi világgözösségének. Legnagyobb volt a lélekszám növekedése az afrikai *Tanzánia* evangélikus egyházában, amely 700 ezer új hívővel elérte a 2,2 milliót. Jelentős volt a növekedés még *Etiópiában* is, ahol a sokat szenvedett *Mekane Yesous* Egyház ma 230 ezer új taggal 1,62 milliót számlál, valamint a távoli *Pápua-Újguineában* (itt az evangélikus egyház 558 ezerrel 815 ezerre növekedett).

Németországban, a lutheri reformáció hazájában él a legtöbb evangélikus: itt a tiszta evangélikus tartományi egyházak lélekszáma 14,3 millió (ezenkívül számos evangélikus él még az uniált evangélikus-református tartományi egyházakban is.) A 19 tisztán evangélikus tartományi egyház közül a legna-

– ENI –

gyobbak a Hannoveri és a Bajor Evangélikus Egyház (3,3 millió, illetve 2,7 millió). A legnagyobb evangélikus tagegyházak ezt követően Svédország (7,6 millió), az USA (5,2 millió) és Finnország egyházai (4,6 millió).

Az európai kontinensen él a világ evnagélíkusságának nagy többsége (37,7 millió). Következnek: Észak-Amerikai (8,6 millió), Afrika (7,5 millió), Ázsia (4,8 millió) és Latin-Amerika (1,3 millió) evangélikus hívő.

Az evangélikus világstatisztikában szereplő adatok a *Közép- és Kelet-Európában* élő evangélikus egyházakról (azok jelentései alapján): Ausztria 346.522., Csehország 48.100, Észtország 7.500, Kis-Jugoszlávia 49.810, Lengyelország 80.000, Lettország 250.000, Litvánia 29.000, Magyarország 430.000, Románia: magyar evangélikusok 28.000, szász evangélikusok 23.000, Szlovákia 329.000, Szlovénia 19.000. Ezek az adatok az itt felsorolt egyházaknál vagy a megkeresztelt, vagy az egyház fenntartásához anyagilag hozzájáruló egyháztagokat jelenti, az adatok egy része pedig becsléseken alapul.

lwi d e

Megtörtént a „start-indító pizstolylovés” a *Világszövetség IX. jubileumi világgűlésének előkészítésében* – írja a LVSZ sajtószolgálat. Az 1997. június 7-17. között *Hong Kongban* tartandó világgűlés előkészítő bizottsága januárban Genfben megtartotta a jubileumi nagy találkozó előkészítésének első ülését.

A fő téma – mint már hírűl adtuk – így hangzik: „*Krisztusban – elhíva a biznyságtételre*” (In Christus – zum Zeugnis berufen). Altémák egész sora kerül majd megvitatásra a munkacsoportokban. A naponkénti istentiszteletek mellett terveznek egy ötezres ünnepi ülést, az előadások és ezek plenáris megvitatása mellett. Több mint ezer külföldi egyházi delegátust, megfigyelőt és sajtótudósítót várnak a világ minden részéből, abban az izgalmas időszakban, amikor megtörténik a városál-

lam csatlakozása a szárazföldi, 1100 millió lakosú Kínához. A világgűlést regionális előkészítő konferenciák előzik meg az eddigi szokás szerint, köztük egy evangélikus ifjúsági világgűléssel is Ázsiában. A LVSZ tervezőbizottságának tagjává választották hazai egyházunkból *Kráterné Pángyánszky Ágnes* egyetemi lelkésznőt, aki a LVSZ Tanácsnak is tagja.

lwi d e

VATIKÁN

Jézus születése kétezer éves évfordulójának és a harmadik keresztyén évezredbe való belépésnek megűnnepelésével foglalkozik *II. János Pál pápa apostoli levele*, „a *Tertio millennio adveniente*”. Joggal utal a pápa ebben a dokumentumban arra, hogy a 2000-ik évre gondosan elő kellene készíteni egy *ökumenikus találkozót* is, más felekezeti és tradíciójú keresztyékekkel „testvéri együttműködésben”. Hasonlóan nyilatkozott a 2000. esztendő közös ökumenikus megűnnepeléséről *Konrad Raiser*, az Egyházak Világtanácsa ökumenikus főtitkára. Ennek az összeresztyén jubileumi ünnepelésnek természetesen csak úgy lehetne értelme – írja a pápa javaslatáról a német Felekezettudományi Intézet (Bensheim) folyóiratának januári száma –, ha az nem csupán a római katolikus egyház nagy jubileumi ünnepeinek egy része lenne, amelyre egyedül a pápa hívná meg a többi résztvevő egyházat, hanem azt közösen készítenék elő a nagy keresztyén világcsalád tagjai, a köztöltők meglévő alapvető egység biznyságtételeként és a még meglévő szakadások további lekűdzésére.

– MB – Bensheim

EURÓPAI EGYHÁZAK KONFERENCIÁJA

Az európai egyházak ökumenikus szervezete fontos elnökségi ülést tartott január 11-15. között a norvégiai

ai Granavoldenben. A megnyitó istentiszteleti szolgálatot *Rosemarie Köng*, Norvégia első evangélikus püspök-nője végezte, akinek egyházkerületében történt a tanácskozás. Európa 118 egyházat magában foglaló ökumenikus szervezete főleg három kérdéskörrel foglalkozott.

Legelőször az EEK elnöke, *John Arnold* anglikán dékán, emlékezett meg a norvég keresztyénség 1100 éves jubileumáról és méltatta a Porvooi Egyezmény (már többször is hírt adtunk róla) hatálybalépését a szorosabb együttműködésről a skandináviai és baltikumai evangélikus egyházak, valamint az anglikán egyház között. *Jean Fischer*, az EEK főtitkára, jelentésében megvonta az 1994. esztendő ökumenikus mérlegét kontinensünkön. Romlott az egyházak és vallások közötti viszony Európa számos régiójában. (Ex-Jugoszlávia, Kaukázus, különösen a Csecsenföld, az ortodox és a római katolikusok közötti viták, a prozelitizmus vitakérdése). Ígéretes javulás történt viszont Észak-Írország területén, a római katolikus-protestáns viszonylatban és az egyházak bilaterális kapcsolatainak erősödésében. Megemlíttette a Baptista Világszövetség delegációjának látogatását is az Ökumenikus Patriarchátus központjában (Konstantinápoly).

A második fontos témakör a *volt Jugoszlávia és a Csecsenföld* területén zajló háborús konfliktusokkal foglalkozott. A jugoszláviai véres polgárháború ügyében az EEK elnöksége levelet intézett minden tagegyházához. Ebben megállapítja: az EEK két év óta nem szűnt meg tiltakozni az erőszak és a fegyveres harc ellen, és ökumenikus összefogással igyekszik segíteni a háború áldozatain, az éhezőkön, a menekültek százezerein. Az EEK sürgeti Európa politikusait, hogy szüntelenül folytassák közös erőfeszítéseiket az Írországban, Dél-Afrikában és Közép-Keleten eddig elért eredményekhez hasonló, békés megoldás érdekében. Üdvözlí az éveleji fegyverszünetet és kéri kontinensünk egyházainak, vallási közösségeinek fokozott, közös segítség-

gét a balkáni tragédia békés megoldásáért. A Csecsenföld ügyében hozott határozatról külön szólnunk.

A harmadik témakör az európai ökumenikus szervezettel *nehéz anyagi helyzete* volt. A múlt év az EEK számára jelentős deficittel zárult. Ennek oka főleg a tagegyházak nagy részének súlyos anyagi gondjai voltak. Az elnökség ezért megszüntetett két központi állást, 7 százalékkal csökkentette a genfi stáb tagjainak fizetését és jelentősen csökkentette 1995. évi költségvetése fő összegét. Ez a csökkenés azonban nem érinti az elvégzendő munka-program részleteit. –

– CEC News –

Külön foglalkozott az elnökségi ülés kontinensünk újabb véres konfliktusával, ezúttal Oroszország területén, a Kaukázusban. Kifejezte megűbbbenését a *Csecsenföldön* kirobbant véres konfliktus, a háborús áldozatok és különösen Groznij főváros tragikus pusztulása miatt.

II. Alexy pátriárka és *Al-sabekov* csecsenföldi mufti közös felhívásához csatlakozva, sürgeti az elnökség az azonnali tűzszünetet, főleg a légi és a tüzérségi támadások leállítását. Az EEK vezetősége *II. Alexy* kérésére, melyet január 6-án (az ortodox karácsony ünnepén) az Egyházak Világtanácsához és az Európai Egyházak Konferenciájához intézett, felhívja Európa egyházait: „segítsék Csecsenföld népét imádságaikkal, anyagi segítséggel és adományok útján, valamint ökumenikus felhívásaikkal a békéért.”

CEC News

NÉMETORSZÁG

Horst Hirschler, a Német Egyesült Evangélikus Egyház vezető püspöke élesen kritizálta az írott és elektronikus média eltűzött jelentéseit az *egyházakból való kilépési hullámról*. Aki főleg a szolidaritási különadó bevezetése miatt hagyták el a történelmi egyházakat, azok a protestánsoknak és a római katolikusoknak mindössze egy százalékát teszik ki. „Miért nem

beszél valójában senki a többi 99 százalékról, akik a növekvő kiadások és a kényszerű takarékoság mellett is hűségesek maradnak az egyházhoz?" – hangzik a VELKD vezetőjének nyilatkozata.

– ev inf –

*

Maria Jepsen, Hamburg evangélikus püspöknoje, „*Média, hatalom és erkölcs*” című előadássorozatában az újságírók és a média-szakemberek súlyos felelősségére emlékeztet. „Ezek a *legerősebb drogok, a szóval, foglalkoznak mindennap*” – jelenti ki. Felhívja a közvélemény figyelmét az erkölcsi komolyság és felelősség általános megromlására, a hasznelvűség és a gazdasági érdekek kizárólagos érvényesülésére a sajtó és a média csaknem egész területén.

– ev inf –

*

Von Sternberg volt német keresztény média-vezető „súlyos mulasztásokkal” vádolja a német egyházakat azért, mivel „*ellenkezés nélkül elfogadták a tömegtájékoztatásban, de főleg a televízió-állomások adásaiban jelentkező súlyos erkölcsi visszaesést*”. „Este nyolc órától éjjel egy óráig szemétdombra vetik a társadalomban még meglevő erkölcsi értékrendszereket és normákat is. A szexuális eltévelyedések, a gyilkosság és erőszak minden kritika nélkül kerülnek bemutatásra anélkül, hogy valaki is fölindulna ezen” – jelentette ki. A keresztény médiaszakértő arra figyelmeztet, hogy ez a kritaiken kívüli hallgatás könnyen az egyházak hitelének elvesztésére vezethet a társadalomban.

– cpd – Ö –

NÉMETORSZÁG – LENGYELORSZÁG

A két országban az állam és az egyházak országos és körzeti gyászünnepségek keretében emlékeztek meg *Auschwitz sokmillió zsidó áldozatáról és ennek a legnagyobb hitlerista megsemmisítő tábornak a felszabadítása 20 éves évfordulójáról*.

Klaus Engelhardt püspök, a Német Protestáns Egyház (EKD) Tanácsának elnöke, az évfordulón közzétett nyilatkozatában kijelentette: „A milliókon elkövetett, szisztematikus tömeggyilkosság a nemzeti szocialista gőg és embergyűlölet leggonoszabb szüleménye, példátlan, és gúnyt űz minden vallásos életfelfogásból. A megismerés keserves folyamata során rá kellett jönnünk, hogy a keresztény teológia és az egyház is részese volt a zsidókkal szembeni elidegenedés és ellenségeskedés hosszú történetében, s így segítettek előkészíteni a talajt a „*shoa*” (holocaust) számára. Ezért gondolkodásunknak, életünknek és cselekvéseinknek soha többé nem szabad hozzájárulnia a zsidóellenesség kialakulásához.”

– ev inf –

SVÉDORSZÁG

A Svéd Evangélikus Egyházat súlyos gyász érte. December végén tragikus autószerencsétlenség áldozata lett *J. A. Hellström* püspök (56) és hivatali elődje, *Sven Lindegaard* ny. püspök (70), amikor autójuk a jeges úton egy szembejövő kamionnal ütközött össze.

lwi de –

DÁNIA

A Dán Evangélikus Egyház január végén megválasztotta *első női püspökét Lise-Lotte Reber* (44) személyében. A választás utolsó menetében a másik jelölt *Viggo Mortensen* aarhusi teológiai professzor volt, aki jelenleg a Lutheránus Világszövetség Teológiai Osztályának igazgatója.

Az új evangélikus püspökönkö Helsingör egyházkerületét fogja pásztorolni. Ő a *negyedik evangélikus püspök-nő*, a német *Maria Jepsen*, a norvég *Rosemarie Köng* és az amerikai *April Ulring Larson* után.

– lwi d e –

FRANCIAORSZÁG

Az év elején Franciaország televízió-állomásait az elnökválasztás hírei mellett talán a legtöbbet foglalkoztatta *Jacques Gaillot*, Evreux püspöke, vatikáni felfüggesztése, illetve egy már megszűnt mauretániai püspökség élére történt áthelyezése. A Vatikán a döntést azzal indokolta, hogy a püspök egyházkerületében nem tudta képviselni az egység „hivatalát”. Gaillot püspök ugyanis közismert volt, sokat szerepelt a médiában is, mint a társadalom szélére sodródottak, a szegények, a kábítószeresek, a homoszexuálisok védelmezője és a Vatikán számos döntésének kritikusa. „*Áthelyezése*” nagy tüntetéseket váltott ki Franciaországban, sőt a szomszédos országok katolikusai is kritizálták a Vatikán döntését. Gaillot püspök kijelentette: ezután is egyházát kívánja szolgálni a szegények, a társadalom kivetettjei között. Felhívta egyházát, hogy „nyisson a világ felé”!

– ev inf –

LITVÁNIA

A baltikumi evangélikus egyházak gyászolják *Jonas V. Kalvanas* litván evangélikus püspököt, aki január közepén halt meg 80 éves korában. „Nehéz időközön keresztül vezette egyházát hosszú időn át” – írja részvételeivelében *dr. Noko* LVSZ-főtitkár. 1940-ben szentelték lelkésszé, 1976-ban választották meg a Litván Evangélikus Egyház püspökének. Őt évtizeden keresztül szolgálta hűséggel egyházát és értékes munkát végzett a Lutheránus Világszövetségben is haláláig. Tauragében temették el nagy részvét mellett.

– lwi d –

AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

Egyre élesebbé válik a *küzdelem az USA társadalmá-*

ban az abortusz tilalma vagy engedélyezése körül. Legújabbban Boston közlében az abortusz-ellenesek egyik fanatikus képviselője két női klinikán revolver-lövésekkel meggyilkolt két női alkalmazottat, öt másikat pedig súlyosan megsebesített. A gyilkos John Salvi-t letartóztatták.

Az elmúlt két évben már öt alkalommal történtek ilyen gyilkosságok, s az áldozatok „*abortusz-orvosok*” voltak. Az egyik tettest halálra ítélték. A római katolikus abortusz-ellenes szervezetek *minden erőszakos módszert elítéltek ebben a vitában*. *O' Connor*, New York bíboros-érseke, élesen állást foglalt az erőszak alkalmazása ellen, Boston kardinálisa, *Bernard Law*, pedig még az abortuszt végző női klinikák előtti tüntetések betiltását is javasolta. Az abortusz-elleni erőszakos cselekmények részei az erőszak általános terjedésének az amerikai társadalomban, – hangzik számos nyilatkozat az egyházi közvélemény részéről.

ENI – cpd Ö

HONG KONG

A közeli IX. LVSZ Világyűlés bizonyosan elősegíti majd a milliós városállam nyolc kislélekszámú evangélikus egyháza közötti együttműködést – mondta *Lam Tak Ho*, a hong-kongi Evangélikus Teológiai Szeminárium elnöke. Utalt arra is, hogy Hong Kong lakosságában mindössze 8 százaléka keresztény. Így a nagygyűlés egy igazi kisebbségi egyház vendége lesz majd, és bizonyosan sokat foglalkozik a keresztény misszió mai nagy problémáival.

– lwi de –

JAPÁN

A januári súlyos földrengés, amely több mint 5 ezer halálos áldozatot követelt és igen nagy anyagi károkat okozott, erősen sújtotta az ott élő egyházakat is. Számos keresztényen templom és egy-

házi épület rombadólt, főleg a leginkább sújtott milliós nagyváros, *Kobe* körzetében. Itt három evangélikus templom is áll, amelyek nagy károkat szenvedtek. A japán egyházak példamutatóan vesznek részt az áldozatok megsegítésében.

ENI – lwi e

RUANDA

A Lutheránus Világszövetség segélyközpontja jelenleg a Ruandával szomszédos Tanzánia területén működik. Vezetői arról tudósítanak,

hogy egyedül a tanzániai Ngoro tartományban mintegy 400 ezer ruandai menekült ellátásáról kell gondoskodni. A menekülttáborok átlagos lélekszáma 20-30 ezer közé esik, de a „Chabalissa 2” táborban 37 ezer menekült él a legnehezebb körülmények között. Újabban riasztó hírek érkeztek Burundi, a Ruandával szomszédos állam helyzetéről is, ahol nő a hutu és tutsi törzsek közötti nagy feszültség. „Világméretű Egyházi Akció Ruandáért” – így nevezik az Egyházak Világtanácsa és a Lutheránus Világszövetség közös segélyprogramját, amely százezreket

gondoz a LVSZ Világsegély Osztályának irányításával.

– lwi d e –

LATIN-AMERIKA

Január 25-én kezdődött a *Latin-Amerikai Egyházak Tanácsa (CLAI) közgyűlése Chileben*, Concepción városában. Ehhez az ökumenikus regionális tanácshoz, amely 1982-ben alakult meg, jelenleg 140 egyház és egyházi szervezet tartozik. A chilei közgyűlésen több mint 500 delegátus, megfigyelő és vendég volt jelen. Első alkalommal hiányoztak a római katolikus megfigyelők,

az egyre romló katolikus-protestáns viszony miatti latin-amerikai kontinensen.

Heves vita bontakozott ki az ülésen a latin-amerikai „felszabadítás teológiájáról”. *Emilio Castro*, az EVT volt főtájkára, védelmébe vette ezt a teológiai irányt, melynek több, világszerte ismert római-katolikus és protestáns képviselője él a kontinensen. *Arturo Pedro*, a costa rica-i Protestáns Egyházzövetség vezetője szerint viszont ez a teológiai irány egyre kevesebb visszhangra talál a szegények nagy tömegei között és elvesztette korábbi jelentőségét.

– ENI –

DR. HECKER FRIGYES metodista szuperintendens:

Szövetség-megújító istentisztelet a metodista gyülekezetekben

A Kossuth-rádió január 27-én sugárzott vallási félórájában a metodisták az ún. szövetség-megújító istentiszteleti gyakorlatokról számoltak be. Ez a gyakorlat meglehetősen ismeretlen a magyar egyházi körökben, ezért illendő, hogy néhány sorban bemutatassuk: miről is van szó.

A metodista ébredés kezdete az 1739-es év. Már 1747-ben, tehát nyolc évvel az ébredés megindulása után *Wesley* sürgetni kezdi a szövetség-megújító istentiszteletek bevezetését – nyilvánvaló hogy az ébredés megtorpanásának jeleit észleli. 1755-től aztán egyre általánosabb gyakorlattá válik ez az ünnepélyes istentiszteleti forma a metodista közösségekben minden év első vasárnapján.

Az istentisztelet maga *kötött liturgiai* formában folyik, amelynek elemei: invocatio – tanítás – imádat – hálaadás – bűnvallás – rövid igehirdetés – szövetség megújítása – és lehetőség szerint úrvacsorai közösséggel fejeződik be. Az egyes liturgikus elemek rezponzorikus részekből állanak, amelyek között gyülekezeti éneklésnek is helye van.

Az Istennel való szövetség megújításának gondolatát *Wesley* a kálvini reformáció puritán hagyományaiból meríti, *Wesley* teológiai magatartása jórészt ezekben a hagyományokban gyökerezik. Ezeknek a gondolatoknak liturgikus formába öntése és gyülekezeti istentiszteleti használata világossá teszi, hogy *Wesley* és a metodista közösségek soha sem idegenkedtek attól, hogy az (egyébként oly elesettnek ismert) uralkodó (anglikán) egyháztól pozitív, Krisztusra mutató, az Isten és emberszeretetben megerősítő elemeket elfogadjanak, magukévá tegyenek. A metodista ébredési mozgalom egyik sajátossága volt, hogy *került mindenféle ellenségességet*, ellenkezést bármilyen felekezettel szemben (ismeretes, pl. *John Wesley*-nek egy „katolikus barátomhoz” írt nyílt levele 1756-ból, amelyben a közös evangéliumi gyökerekre emlékeztet és a testvéri közeledést sürgeti), és mindent kész volt elfogadni, elsajátítani, ami Krisztusra és az Isten szeretetére mutató értéket képvisel.

Az ébredés erősségét nem a kü-

lönböző anomáliák ellen folytatott harc eredményességében látták – bár nem térhetek ki előre soha –, hanem egyedül az Isten kegyelmi szövetségének megújulásában, annak újbóli elfogadásában, odaszánásunk megerősítésében. Minden lelki dinamizmusnak *egyetlen forrása a kegyelem*, ezt a minden kegyelem Istene kész gazdagon kiárasztani mindazokra, akik azt befogadni, az előtt magukat vonakodás nélkül megnyitni nem késlekednek.

Ezért hangzik a *szövetség-megújító istentisztelet középponti* átadó imádsága a következőképpen (amit együtt mond a lelkész a gyülekezettel):

„Nem vagyok többé a magamé, hanem a tied. Állíts oda, ahová akarsz. Hadd dolgozzam, hadd tőrjek akaratod szerint. Használj a Magad számára, vagy állíts félre a Magad számára. Emelj fel a Te nevedért, vagy alázz meg a Te nevedért. Tölts meg, üresíts meg. Legyen meg mindenem, vagy ne legyen semmim. Szabad elhatározásomból és teljes szívemből mindent jóakaratra és tetszésedre bízok, a *Te kegyelmed gazdagsága elég nekem.*”

Köszöntés

Laudatio – Békés Gellért atya „Az egység szolgálatában” című kétkötetes könyvének bemutatóján

1993 február 9-én bemutatották a kétkötetes Békés Gellért emlékkönyvet a budavári Lútea könyvszalomban. Az első kötet címe *Unum omnes in Christo – In unitatis Servitio, ez idegennyelvű gyűjtemény 34 szerző tollából. Az egyik cikk a Lelkipásztor szerkesztőjének munkája: The Prophetic Ministry of the Church in View of the New Challenges in Europe, a másik kötet magyarmelvű írások gyűjteménye, ezek között található Szépfalussy István: Gellért a békés és Gémes István: Lépések a cél felé című írása. A 940 oldalas mű Szennay András, Somorjai Adám, Boór János, Kiss Ulrich és Kovács K. Zoltán szerkesztésében került napvilágra.*

Főtisztelendő Urak! Doktor Urak!
Igen tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Közös Urunkban szeretett Testvérem,
Gellért atya!

Mindenekelőtt megköszönöm a Pax Romana Fórumának megelőlegezett bizalmát, hogy evangélikus teológusként a sokoldalú bencést: a neves teológust, Újszövetség-fordítót, értelmiségi ifjakat és felnőtteket gondozó lelkészt, szerkesztőt és költőt köszöhettem ebben az órában. Mert ha egy könyv bemutatójára jöttünk is össze most, mégis Róla van itt szó. Ennek a 2 kötetes könyvnek nem Ő a szerzője, ezt a könyvet Neki írták, egyik kötetet idegen nyelven (a latin és származék-nyelvi éppen úgy szerepelnek a sorban, mint germán nyelvek), a másikat magyarul. Jelzés értékűnek tartom ezt a soknyelvűséget, a polyglott Békés Gellért így állt az egység szolgálatában – sok nyelven, de egy tartalommal. A több felekezetből érkező tisztelők is a pluralizmusban egységet képviselő Békés Gellértnek adnak hálát közös Urunknak. Neki köszönjük meg, hogy atyánk és testvérünk, külföldön és itthon az Egyházat és a magyar kultúrát szolgálhatta, hogy az egyetemes emberi kultúra és az egyetemes egyház ügyében tevékenykedhetett.

Gellért atya nevével először az Újszövetség fordításában találkoztam az ötvenes évek elején. Aztán 1991 karácsonyán a 12. átdolgozott kiadásból személyesen Tőle kaphattam egy dedikált példányt otthonunkban, itt Budapesten...

A külhonban élő magyarok között végzett kiemelkedő szolgálatodat nyomon követhettem, majd a hetvenes években, amikor bekapcsolódhattam a Vatikán–LVSZ dialógusba, Vajta Vilmos ma Svédor-

szágban élő honfitársunk, jónevű evangélikus teológus hívta fel Rád ismételtlen figyelmemet.

Azóta ismételtlen megtapasztalhattam mind az egyetemi ifjúság, mind a keresztyén értelmiség között végzett sokrétű szolgálatod gazdagságát. Szereteted, nyitottságod folytán a Teológiában megjelenhetett párbeszédünk az ökumenizmusról.

TERVÜNK:

A keresztyén hit és az emberi ellenségeskedés

Ökumenikus konferencia Kecskeméten, 1995. augusztus 21–26.

I.

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa és a Magyar Katolikus Püspökkari Konferencia nemzetközi tanácskozást tervez „A keresztyén hit és az emberi ellenségeskedés” címen 1995. augusztus 21-26. között Kecskeméten az Amerikai Egyházak Nemzeti Tanácsa és az Amerikai Katolikus Püspökkari Konferencia közreműködésével.

1995. január 9-12. között Budapesten jártak az amerikai egyházak részéről a következők: Dr. Leonid Kishkovszky, a Nemzeti Tanács titkára, ortodox teológus, Prof. Dr. Bruce Rigdon református teológiai tanár és Prof. Dr. John Pawlikowski rk. professzor. Meglátogatták az Ökumenikus Tanácsot, az Ökumenikus Tanulmányi Intézetet, valamint dr. Hegedüs Loránt református püspököt, dr. Paskai László bíborost és dr. Seregély István egri érseket, a Katolikus Püspökkari Konferencia elnökét. Dr. Harmati Béla evangélikus püspök-nél találkozhattak az Ökumenikus Tanács elnökségével és január 11-én a Kálvin Kiadó és a Magyar Bibliatársaság székházában előkészítő bizottsági ülésen vettek részt.

Az amerikai vendégek január 12-én Genfbe utaztak, ahol találkoztak az ottani egyházi világszervezetek vezetőivel

Sok írást, prédikációs kötetet, meditációid egy részét olvashattam. Evangélikus testvéreimnek sok mindent továbbadhattam abból, amit Tőled tanultam. Tudom, publikációid bibliográfiája rendkívül gazdag és benyomástkeltő.

Szívből örülök, hogy én is részt vehettem szerény előadásom átengedésével a Téged köszöntők hosszú sorában és most nemcsak nyomtatásban, de a viva vox eszközével együtt örvelezhetek az örvendzőkkel ebben a szép órában.

Sokoldalú Gellért atya, Isten áldjon meg és örizzen meg számunkra még sokáig!

Budapest, 1995 február 9.

Hafenschér Károly

és megbeszéléseket folytattak a konferencia előkészítéséről.

II.

A fenti címen már korábban is, még 1993-ban tervezett az Ökumenikus Tanács 1994. augusztusára egy tanácskozást Kecskemétre az Ökumenikus Tanulmányi Intézet kezdeményezésére. Mivel azonban hasonló témájú nemzetközi találkozóra került sor 1994 júliusában Oroszországban, valamint a konferencia anyagi feltételei nem látszottak biztosítottak, ezt a rendezvényt el kellett halasztani. Az amerikai vendégek mostani látogatásával újra kezdődött a szervezés.

III.

A tervek arról szólnak, hogy 1995. augusztus 20-án történő érkezés és 26-án vagy 27-én történő elutazás között a kecskeméti Református Egyház meghívására az ottani egyházi és egyházi iskolai gyűléstermekben, kollégiumi szálláshelyekkel, valamint hotelfoglalással kb. 150 személyt hívnánk meg a következő országokból: Csehország, Szlovákia, Románia, Lengyelország, Orosz-

ország, Ukrajna, Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Macedónai, Bosznia-Hercegovina, USA, Albánia, Görögország, Németország, Ausztria, Japán (megfigyelők), Ausztrália (megfigyelők), Genfi egyházi szervezetek (megfigyelők), Ökumenikus patriarchátus.

A meghívásnál ügyelni szeretnénk a különböző egyházak, az egyházi vezetők és szakemberek, valamint a nők és fiatalok megfelelő arányára.

A kidolgozandó, előadással bevezetett témák előzetes megfogalmazásban: 1. A keresztyén hit és az emberi ellenségeskedés

2. Ellenségkép és a Szentírás üzenete
3. A konfliktusok okai és a felelősség kérdése

4. A pluralizmus és a vallásszabadság
Esettanulmányok (case studies) foglalkoznának beszámoló és leíró jelleggel olyan konfliktushelyzetekkel, mint a jugoszláviai-boszniai, a romániai vagy szlovákiai vagy a római katolikus és ortodox egyházak között meglévő feszültségekkel stb. Bibliatanulmányok, istentiszteletek egészítenék ki a programot. A cél a konfliktusok nem kritikai, hanem leíró és pasztorális, egyházi oldalról történő megközelítése úgy, hogy kü-

lönböző oldalon álló egyházi vezetők találkozására adjunk módot. Az előkészítő csoport 1995. március-áprilisban, majd júniusban és közvetlenül a konferencia után találkozna újra.

A konferencia négy nyelvű tolmácsolással folyik majd.

Budapest, 1995. február 1.

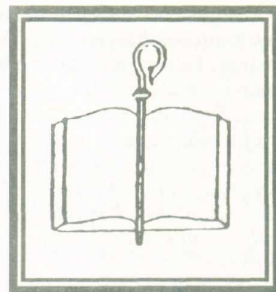
Dr. Harmati Béla
evangélikus püspök
ökumenikus tanácsi elnök

„Úgy hírlik, nyertünk” a kép szövege. A háborúk várható eredményét illusztráció formájában prófétáló plakát. Először Los Angelesben (California) jelent meg, Ron Cobb munkája. M. D. Bryant (im. Genf 1970) A vízió ma is időszerű.

Egy floridai újságban megjelent illusztráció, provokatív mondanivalóval: a lelkész építi, szépíti a katedrális-templomát, mellette a Krisztus-arcú koldus kéreget, sebét mutatva a papnak. Megjelent 25 évvel ezelőtt M.D. Bryant A World Broken by unshared Bread c. könyvében (Genf 1970!) Ma is meditációs anyag!

Lelkész-szemmel

Lelkigondozás – börtönbe zártan

Érdeklődéssel olvastam Ulrich Tietze: „Seelsorge Singeschlossen” című tanulmányát. A német evangélikus lelkész cikke a „Lutherische Monatshefte” 1995. februári számában jelent meg, érdeemes volt elolvasnom, mert hozzásegített a Markó utcai fogházban négy hónapja végzett szolgálatom tapasztalatainak feldolgozásához. A tanulmány a mai németországi börtönmisszió kérdéseivel foglalkozik.

Abból indul ki, hogy a németországi közvélemény, a bűnözés fokozódásának láttán, egyre keményebb fellépést követel. Egy délnémetországi közvéleménykutatás már 1976-ban kimutatta, hogy az emberek nagy része a börtönbezárást tekinti a legmegfelelőbb büntetési módnak. Azonban a hosszabb és keményebb bebörtönzést, sőt a halálbüntetés újrabevetését igénylik a bűnözés megfékezése érdekében.

Az utóbbi időben a börtönélet liberalizálódásának és humanizálódásának kora letűnt. 1960-ban Joachim Beckmann teológiai tanár még azt hangoztatta, hogy a bebörtönzés a társadalom önvédelme, de nem szabad hogy megtorlás legyen. 1974-ben Arno Plack filozófus a börtönbüntetés eltörléséért szállt síkra. Szerinte valami mást kellene bevezetni. Ugyancsak 1974-ben Helmut Gollwitzer berlini teológiai tanár teológiailag elemezte könyvében a büntetés lényegét. Szerinte az elkövetett bűntényt sem jóvátétel, sem megbánás útján nem lehet meg nem történné tenni.

Az 1975-ben megjelent német büntető törvénykönyv és annak 1977-ben kiadott végrehajtási utasítása is még a liberalizálódás jegyében fogant. Így fogalmazza meg a szabadságelvonás célját: „visszavezetni az elítéltet a társadalomba és visszatartani őt újabb büntített elkövetésétől, hogy képes legyen a szabadsággal helyesen élni.” 1987-ben az

egykori bajor igazságügy-miniszter, August Lang azonban már így fogalmaz: „A vétkesnek fizetnie kell tettéért. A jogrendet csak elriasztás útján lehet megvédeni.”

A beállott változások jelentős mértékben megnehezítették a börtönben végzett lelkigondozói munkát. Wilfried Helle egy előadásában figyelmeztetett, hogy a nehézségeket nem szabad eltűlni, mert a lelkigondozás csak látszólag nehezebb „odabent”, mint „odakint”. Az igazi nehézség forrása nem a körülményekben, hanem mi magunkban keresendő. A kitűzött célok és az elérésükhöz használt eszközök és módszerek ellentmondanak egymásnak. Példaképpen egy rab „Kondicionálás” című versét idézi.

„Bezártak, hogy a szabad életre készítsenek fel. – Mindenemet elvették, hogy megtanuljak felelősen bánni a tulajdonnál. – Allandóan rendreutasítanak, hogy így majd önállóan is tudjak helyesen élni. – Elkülönytettek az emberektől, hogy közelebb kerüljek hozzájuk. – Gerincemet törték, hogy megerősödjek. – Alkalmazkodásra kényszerítettek, hogy majd kritikusán tudjak gondolkozni. – Gyanúsítgatnak, hogy bizalommal forduljak az emberekhez. – Azt mondják: tárd fel érzéseidet! – hogy azután eljászd azozzanak azokkal. – Azt mondják: visszaadunk a társadalomnak (reszocializálunk), ha mind erre rábólintasz.” –

Ugyanez a helyzet nálunk is – mondták a gimnazisták, amikor valaki felolvasta előttük a verset.

Ulrich Tietze szerint mindez jól mutatja, hogy mennyire kérdéses a „kint” és a „bent” merev szétválasztása. Úgy látja, hogy a rendszeres istentiszteleti szolgálattal együtt bent még a kintinél is fokozottabb lelkigondozás szükséges. Ennek a lelkigondozásnak lényege az, hogy szegődjünk oda az emberek mellé, kíséreljük őket életútjukon. Tapasztalat

szerint növekszik az előítéletmentes, személyes beszélgetés iránti igény. Egy elítélt mondta: szerinte a legkiválóbb lelkészeket kellene börtönmisszióval megbízni. Fel kell figyelni arra, hogy az elkülönülés és ítélkezés a rabok között is fennáll. Téves az a nézet, amely szerint a női lelkigondozók csupán szexuális szempontból érdekesekek a foglyok számára. Sajnos néhány hivatalos alkalmazottnak is ez a felfogása. El kell hártani azokat az akadályokat amelyek hátráltatják a lelkigondozókat az elítéltek hozzátartozóival való kapcsolat keresésében. Szükséges a hozzátartozók lelkigondozása.

Rizikóval jár a rabok és a lelkigondozók találkozását megszorító rendelkezések „fellazítása”. Mégis szükségesnek tartja, mert elősegíti a beilleszkedést a társadalomba és azt is, hogy a külső világ távlatla kissé megnyíljen előttük. Sokan csak elsősegélynyújtónak tekintik a börtönben szolgáló lelkigondozót, aki csupán azon ügyködik, hogy az elítélt valahogy átvészelve a börtönben töltött időt, miközben háttérbe szorul, ami fontos volna, vagyis, hogy a rab feldolgozza vétkét és meggondolja magát. Ezt a nézetet visszautasítja, mert a feladat nem ilyen egyszerű. Peter Rassow „Lelkigondozók a rács mögött” (Seelsorger eingesperrt 1987) c. könyvére hivatkozva kimutatja, hogy a börtönmisszióban szolgáló lelkipásztorokat megviseli, sőt deformálja a börtönklíma. Nem lehet soká kibírni. Nagyon magukra hagyott emberek.

Rassow közreműködésével jelent meg 1990-ben a németországi protestáns egyházak (EKD) emlékirata: „Büntetés – megbékülésre vezető út?” címen. Ebben egy modernebb, jobb ítéletvégrehajtó rendszer utópiáját is felvázolták. Az intenzívebb lelkigondozást, a rabok szakmai továbbképzését és iskolai továbbtanulását tartják szükségesnek.

Végül a börtönben tartott istentisztelet kérdésével foglalkozik Tietze tanulmánya. Felteszi a kérdést: lehet-e, érdekes-e istentiszteletet tartani a börtönben? Egy katolikus pap versét idézi: „Így szól a rab: mennyei bohóc ez, s amit tesz nem nagy virtus. – Ásít a másik. Kimegy s legyint a papra. – Ketten odébb megbeszélnek, miként lépnek majd olajra. – Könyörülj rajtnak bűnösökön, Uram, Jézus Krisztus!”

Vannak bizony ilyen tapasztalatok, de ezzel ellentétesek is, mind a katolikus, mind protestáns oldalon. „Az istentisztelet a szabad világ egy darabját hozza közeink” – mondta egy rab. A másik annak örül, hogy az istentisztelet színt, elevenséget hoz a cellaélet szürkeségébe. Jó hatású, ha az istentisztelet kialakításában a rabok is részt vesznek, ha egy asztal köré ülve szeretetvendégséget rendeznek, ha, amennyiben a kinti világból érdeklődés mutatkozik, gyűléseket, iskolák növendékei találkozhatnak a rabokkal. Tudomásul kell venni, hogy napjainkban a Televízió, akár csak odakint, a fogságban is konkurense az istentiszteletnek. Egy lelkész így reagált erre a tényre: „Számomra nem az istentiszteletek mennyisége, hanem azok tartalmi mélysége fontos”. – Törődni kell a tömegtájékoztató eszközök tevékenységével is. Torz képet alakítanak ki a bűnözésről és a börtönlakókról. Szükséges a közvélemény rendszeres tájékoztatása.

Befejezésül a tanulmány *Peter Rasow* szép vallomását közli: „Évek óta szolgálók börtönlélekészként s egyre nyilvánvalóbbá vált ennek a munkának a jelentősége. Bizony sok előítélettel találkoztam, mégis arra törekedtem, hogy beszélgetések, összejövetelek alkalmával mindenkit meggyőzzek arról, hogy kivétel nélkül valamennyien Isten gyermekei vagyunk.”

Magam részéről mindehhez csupán annyit teszek hozzá, hogy Ulrich Tietze tanulmánya segített saját tapasztalataim elrendezésében és börtönben végzett szolgálatom célkitűzésének világosabb megfogalmazásában. Csupán négy hónap óta látogatom a Markó utcai fogházat, Budapest egyik ismert „ítéletvégrehajtó intézetét”. Tapasztalataim még viszonylag györek, de így is elgondolkodtatóak. *Görög Tibor*; a fogház egyházunk részéről megbízott lelkésze kérte, hogy kapcsolódjak be a munkába. 16-18 éves fiúkkal foglalkozom. Nincs közöttük evangélikus. Dobozokat készítünk Teológiai Akadémiánk folyóirattára számára. Munkájukat könyvtárunk díjazza. Sokat beszélgetünk. Kérdeznek és én is kérdezem őket pl. álmaik felől... Nem tartok számukra bibliorát. Tudják, hogy lelkész vagyok. „Lelkész úrnak” szólítanak. Magázom őket. Nem szeretik az atyáskodást. Kifogásolják, ha valaki „fiaimnak” nevezi őket. Néha, ha úgy adódik, elmondok szabadon egy-egy beszélgetésünk témájához illeszke-

dő bibliai történetet. Olvastam az „Arany legenda” című könyvecskéből Szt. Miklósról, Szt. Kristófról. De röviden elbeszéltem a *Bűn és bűnhődés* alapkérdését *Dosztojevszkij* regényéből. Arra van szükségük, hogy megtalálják az élet igazi értelmét. Nem erőltetem, de imádkozom megtérésükért. *Kapcsolódok hozzájuk és kísérem őket mint Szonja Raszkolnyikovot, vagy a feltámadott Jézus az emmausi tanítványokat.* Természetesen a magam szerény módján. Egy érdeklő őket: a szabadulás. Nehezen viselik a börtönéletet. Embertelen. Van benne valami a pokolból – mondtam a fiúknak – de távolról sem maga a pokol. Hogy mi igazán a pokol, azt egyedül Jézus tudja. Hogy mi ne jussunk oda, azért szállt alá Jézus a poklokra. Mikuláskor szalancukorral töltött puttonyokat készítettünk a többi zárka számára, karácsonykor belülről kivilágított 26 sugárból álló adventi csillagot. Híre ment mind a négy emeleten. „A világozás a sötétségben fénylik...” Mindig igyekszem valamit magammal vinni a „kinti szabad világ” fényéből és akaratlanul rám telepszik valami és magammal is viszem a „benti világ” sötétjéből. Ugyanakkor tudom, hogy a „bent” és a „kint” különbségét Isten és ember másként ítéli meg – amint arra a tanulmány is utalt.

Benczúr László
ny. lelkész

CSELOVSZKY FERENC:

Kisebbség elméletben – gyakorlatban

A hazánkban élő nemzeti kisebbségek jogairól és velük kapcsolatos feladatainkról

Korunkban két egymással ellentétes törekvés figyelhető meg: az egyik az egységre törekvés (a globalizmus) irányzata, a másik az elkülönülésre törekvés (regionalizmus). A gazdaságban ez különösen a multinacionális nemzetközi vállalatok kialakulásában figyelhető meg, melyek olykor erősebbek, mint a nemzetállamok. A híradástechnika fejlődése is ezt segíti elő. Ugyanakkor tanú vagyunk az etnikai és nemzeti függetlenségi törekvéseknek, melyek alulról támadják a nemzetállamot. A társulás és az elhatárolódás erői az egész világon megfigyelhetők, de különösen Európában. Nyugat-Európában inkább az egysülési törekvések érvényesülnek, Kelet-Európában a széthullás tanú lehetünk. Egyházi téren is találkozhatunk a két ellentétes erővel, melyek egyrészt a felekezetieskedés, másrészt az ökumenikus törekvések színeiben jelentkeznek.

Tény, hogy a Kárpát-medencében Magyarország az elmúlt ezer év folyamán befogadó ország volt. Ma is 13 nemzetiséget tartunk nyilván, a zsidóságot nem is számítva: bolgár 2500, cigány 500.000, görög 6000, horvát 80.000, német 200.000, lengyel 10.000, örmény 3000, román 25.000, ruszin(?), szerb 5000, szlovák 110.000, szlovén 5000, ukrán (?). (1992 évi adat a napi sajtó alapján.) Főleg a törökök kiűzése után történt a nagy keveredés. Nem ritka jelenség, hogy egy településen belül 3-4 etnikum él (pl.: Elek). A nemzeti különbözőség helyenként még felekezeti különbözőséggel is párosul. Ezeknek az embereknek nemcsak az anyanyelvük más, de más a mentalitásuk, az életmódjuk, a szokásaik, a hagyományaik, a társadalomba való beilleszkedési toleranciájuk.

E témával elaknásított területen járunk. Aki e kérdésekhez nyúl, az darázsleszekbe nyúl, sőt tűzfészekbe. Számíthat arra, hogy félreértik és ellenségeket szerez magának. Keresztyén felelősségünk arra kötelez, hogy foglalkozzunk a nemzeti kisebbségek kérdésével. Ez azért is kötelességünk, mert még ma is nemzetiségi egyház vagyunk, híveink között jelentős számban élnek németek és szlovákok. A nacionalizmus kérdésében is van keresztyén mondanivalónk és tennivalónk.

A klasszikus nacionalizmus – magyar részről – főleg a múlt században érvényesült, de jelei jelen századunkban is fellelhetők.

Vörösmarty (1841-ben) bor mellett írta: „Minden ember legyen ember és magyar, Kű a föld hord és egével eltakar!” A nemzeti érzés eltűlése nem idegen egy néptől sem. Az úgy-

nevezett nagy népekben a fontosságuk tudata miatt, a kis népekben pedig a kisebbségbeli veszélyeztettségi érzés miatt alakulhat ki a nacionalizmus.

A 19. században és még a 20. század elején is jelentkezett a nemzeti érzés túlbuzgánása magyar irodalmunkban, történetírásunkban és közvéleményünkben. „Magyar a Kárpát-medence uralkodó népe, a legkülönb mind között és államalkotásra egyedül jogosult” – vallották ezt sokan.

Széchenyi amennyire örült az általános lelkesedésnek, melyre szükség volt eszméi megvalósításához, annyira félt a magyar hazafiság ily megnyilvánulásaitól, hogy a magyar nem tud mértéket tartani, s a költő szavaira a soknemzetiségű hazában mindenkit magyarrá akartak tenni.

1841. augusztus 17-én Rozsnyón tartott tiszai kerületi közgyűlésen nagy eszme lón felvetve: az unio eszméje a reformátusokkal, majd elementáris erővel tört ki a kerület magyar szellemének hatalma, s midőn eltartott mindenféle tót kört, egyúttal kimondotta a 18. pont alatt, hogy *magyar nyelvű tanítást kíván minden iskolában* s ahol csak lehet, *minden tárgyban*, püspököknek magyarul kell lennie, *aki magyarul nem tud, sem pap, sem tanár, sem tanító nem lehet.* (29. p.)

Az eperjesi kollégium „kicsengető” csengettyűje sokszor szólalt meg!

Az 1858. szeptember 14-15. napjain Nyíregyházán tartott egyházkerületi közgyűlésen felléptek a gömői ultra tótok és azt kívánták, hogy a kerület állítson fel tót gimnáziumot. Mivel ez „tót mozgató eszmévé lett”, a tót gimnázium élete hazafiatlan, ezért rút bezárással végződött.

Az eperjesi kollégium felé gyűlölettel néztek a tótok, mert az a tót fiúkat nem szereti.

Az 1860/61. iskolai év a hazafias mozgalmak éve! A pápens visszavonása. Az uralkodó nemes szíve visszaállította az ősi magyar alkotmányt. Az egész országban hangzott a nóta: „*Legyen úgy, mint régen volt, Süvegelje meg a magyart mind a német, úgy az oláh, rád és tót!*”

1881. december közepén az eperjesi kollégiumban *Marsall Gusztáv* I. éves joghallgató zavarokat idézett elő az ifjúság között: titkos pánszláv egyesületet képzett, illetve azt megkísérelte, amiért őt, mint az ifjúságra nézve veszedelmes törekvésű ifjút, a Collegiumból való elutasítás-

ra ítélték. Ezután 1882. március 17-én *Migra Dániel* III. éves tanítóképző intézeti növendék levele az igazgató kezébe került, melyből *Marsall Gusztáv*val való kapcsolata derült ki és pánszláv kör alakítására tett kísérletet több növendékkal (6 név szerepel még). Ügyüket a m. kir. tanügyi kormánynak terjesztették fel, s az ítélet: a kollégiumból való kiutasítás, azzal a hozzáadással: „Ha esetleg ezen kizárt növendékek egyikének vagy másikának sikerülne is bármely úton és módon valamely nem hazai tanintézetből tanítói oklevelet, vagy más bizonyítványt szerezní, azok hazánk határain belül érvénytelenek fognak tekintetni”.

Az 1882. augusztus 16-17-i rozsnyói tiszakerületi közgyűlés kimondotta (VII. p. 3.): „*Ezennel kánoni vétségnek*” jelentetik ki az, ha valaki szóval vagy tettel nyilvánítja, hogy a magyar nemzetnek s a magyar nemzeti törekvéseknek ellensége, az ilyen egyén egyházkerületünkben sem lelkészi, sem felügyelői, sem tanári vagy tanítói hivatalba nem bocsátható”.

Nemeskürty István: A kőszívű ember unokái című könyvében írja: 24. oldal: Ezek az évek a példátlan méretű asszimiláció esztendei. A legtöbb, magát ma magyarnak tekintő olvasó valamelyik felmenő ági őse ekkor válik beszédében és gondolkodásában magyarrá.

A „*Reform*” című lap íróknak biztosított tért oly cikkeknek, melyben a hivalkodó nacionalizmus kapott hangot. A kiegyezés utáni években Budapesten több politikai napilap jelent meg (számban és példányban) mint Bécsben, sőt több, mint Londonban. Megnyilvánult a magyarkodó önhittség. A lapokban nacionalista, uszító hírlapi hangnem uralkodott el. „Magyarország újratertésének nagy munkájában részt venni”. A légkör egyre forrósodott. Fokozódott a hazánkból másokat kitagadó, nemzetieskedő uszítás. 1882. április 4. Tiszaeszlár. A meghódított népek a birodalom kényszerű alattvalói, de nem egyenjogú polgárai. Hazát nem találhatnak abban, csak lakóhelyet – mondja *Kállay Béni* 1883-ban a Tudományos Akadémián „Magyarország a Kelet és a Nyugat határain” címen tartott előadásában. Ő 1882. júniusa óta pénzügyminiszter volt, s elutasította az erőszakos magyarosító politikát, amit Tisza Kálmán kormánya képviselt.

Megindult a kivándorlás Amerikába. Főleg a nemzetiségiek, de sok magyar is volt köztük.

1907. *Gróf Aponyi* iskolatörvénye: minden iskolában az oktatás nyelve kizárólagosan a magyar lehet. A 6 éves iskolabjárás során minden gyermeknek magyarrá kell válnia. *Björnson* norvég író és politikus tiltakozott a szlovák és más népek „elnemzetlenesítési” törekvése ellen.

A magyar nemzeti gondolat túltengése izzó *magyarellenességet* váltott ki az egész Kárpát-medencében, ami különösen is érvényesült a trianoni békeszerződésben, amikor Magyarország területének és népességének kétharmadát veszítette el.

Hogy a magyar nemzeti érzés mennyire eltűzöttan érvényesült evangélikus egyházunk 1893. évi zsinatán is, arra két példát szeretnék említeni, amire ma kevesen gondolnak. Az egyik: a zsinat megtiltotta, hogy egy-egy gyülekezet a nevében használja a nemzetiségének jelzését. A Budapesti Szlováknyelvű Gyülekezet kénytelen volt nevet megváltoztatni, s lett: a Bp-i Kerepesi-úti Ev. Gyülekezet. Jöjgilag ma is ez a neve. A budai német gyülekezettel túrmesebb volt az egyházi vezetés, az nem sietett a zsinati határozatot végrehajtani. – A másik példa az egyházkerületek határainak módosítása. Hogy a felvidéki bányavárosok szlovákságának túlsúlyát kisebbségi helyzetbe hozzák, a Bányakerülethez csatolták az Alföldet, így az egyházkerületben a nemzetiségiek aránya a magyarság javára billent.

Az igaz, hogy nemcsak nálunk figyelhetjük meg a nemzeti érzés eltűnését. Az elmúlt két évszázadban az egész európai történelemnek a meghatározó ideológiája éppen a nemzeti érzelmekben gyökerezett. A francia forradalomtól kezdve a nemzeti elv érvényesült, ami időnként eltűnni látszott. A nemzetiségi kérdéssel lehet foglalkozni, de megoldani szinte lehetetlen, de keresni kell az együttműködési formákat.

A trianoni békeszerződés után erős szlovákellenes intézkedések születtek: csak két példa a sok közül: *Morhács Márton* pesti szlovák lelkész családotól Zala megyébe internálják 2 évre, koholt váddal. 1925-ben beszűnítetik az evangélikus egyház szlovák tannyelvű iskoláját Pesten.

Ugyanakkor Szlovákiában az egyház az evangélium hirdetése mellett felvállalja a nemzeti tudat hirdetését: „*Isten két kézzel és nem félkézzel áldott meg minket, nekünk vallásosságot és nemzetiséget is*

adott!” (Nábožnost’ a národnost’) hirdették a lelkeszek.

Az 1930-as éveket a *gazdasági válság* időszakaként emlegetjük, de az erőszakos *magyarosítás* időszakának is nevezhetjük. Az állami vállalatoknál (pl. MÁV) dolgozókat, akiknek szláv hangzású nevük volt, felmondással fenyegették, ha nem változtatják meg nevüket. Albertin pl. a szomszédunk Kostyalik (Csonth pl.) MÁV raktári segédmunkás volt, Királymezei lett belőle, csak hogy ki ne tegyék állásából. Olyan politikai körülmények voltak, hogy a nemzetiségek népszámláláskor sem merték bevallani származásukat, mert félték. Becsületes, szorgalmas nemzetiségieink nem ezt érdemelnék! Ma a sebek utókezelésére volna szükség.

A két világháború között a *homonizációs* törekvés érvényesült. Vezetőink konfliktusforrást láttak a sokszínűségben. Túlzott aggodás volt ez. A nacionalizmus sovínizmushoz, rasszizmushoz vezet mindig.

A II. Világháború után a németek kitelepítése, a szlovákok repatriálására buzdítása miatt csökkent jelentősen a nemzetiségek száma hazánkban. Az ittmaradtak jelentős része asszimilálódott, illetve az asszimiláció küszöbén áll. 1960-ban a Tsz-ek erőltetett megszervezése után nagyarányú népvándorlás indult meg hazánkban. A nemzetiségi falvakból, a szinte zárt közösségekben élő nemzetiségi közösségekből sokan az iparban, városokban kerestek megélhetési lehetőséget. Elhagyják szülőhelyüket, nyelvüket, szokásaikat is. 1960-ban megszűntették az iskolákban a nemzetiségi nyelvoktatást, s az orosz nyelv tanítását vezették be. 1945-90 közt 900.000 nemzetiségi „tűnt el”, asszimilálódott.

Nemcsak a nemzeti tudat elnémítása volt a vezetés titkos célja, hanem a magyarságtudat elnémítása is. A magyar „bűnös nemzet”, ennek hangoztatásával, a kollektív büntudat erőltetésével az internacionalizmus, a kozmopolitizmus veszélye fenyegetett. Ezt tapasztalva, sok hazáját szerető magyar ember is elszomorodott, elkeseredett.

Az 1989. évben Közép- és Délkelet-Európában végbemenő rendszerváltozások során a nemzeti kisebbségek kérdésének vizsgálatánál új szempontok vetődnek fel. Az egyik pl. az *európai biztonság szempontja*. Az 1991-ben Jugoszláviában kialakult helyzet bizonyítja, hogy a kisebbségi kérdés olyan kérdés, ami

magát a demokráciát akadályozhatja.

Alapvető probléma, hogy nem lehet mindenhol alkalmazható kisebbségi kódexet felállítani. Egész más a helyzet Nyugat-Európa különböző területein, mint Keleten. Itt a térség kantonizálása nem lehetséges, mert itt különböző nemzethez tartozó egyedek élnek szétválaszthatatlanul. Nem lehet bevezetni a pl. Dél-Tirolban alkalmazott rendszert sem.

Az etnikai többségű demokráciák a nemzeti kisebbségek számára 4 lehetőséget biztosítanak: a beilleszkedést (integráció), az azonosulást (asszimiláció), a kivándorlást (emigráció), vagy a kipusztítást (genocidium). Az ENSZ-nek még mindig nem sikerült az etnikai és nemzeti kisebbségek jogainak a kodifikálása. Az új Európai Charta (Párizs 1990. nov. 21.) kimondja, hogy a „nemzeti kisebbségek kulturális, nyelvi és vallási identitása védelemre szorul, és tagjaikat megilleti a jog, hogy identitásukat megőrizték és továbbfejlessék minden megkülönböztetés nélkül és a törvény előtti teljes egyenlőségben”. A hagyományos nemzetállam eszménye lassan túlhaladottá válik a globális világtársadalom korában. A *nyitott köztársaság* államformája az elérendő cél, amely adott állam területén élő valamennyi állampolgárnak azonos politikai jogokat biztosít és az államhatárokat nem szünteti meg ugyan, de „légiesíti”, azaz átjárhatóvá teszi.

Ki számít kisebbségnek egy országban belül? Akárki kisebbségnek nyilváníthatja magát. Az számít kisebbségnek, aki magát odaszámítja. Nem a hely, sem a származás, sem az anyanyelv nem minősít. Az egyén legszentebb joga az identifikálás. Beszélhetünk nemek szerinti identitásról, vallás szerintiéről és nemzeti identitásról. Kevert a társadalom. Vegyesek a családok. Pl. a nagyapa magyarnak vallja magát, az unokája pedig németnek.

Probléma az autonómia kérdése.

Németországban a török vendégmunkásokat kisebbségnek tekintik. A németek nem tudják elfogadni, hogy a törökök ott született leszármazottai ugyanolyan jogokat nyerjenek, mint a németek. Nem kapják meg az állampolgárságot, nem tekintik őket őshonosoknak. Az állampolgalom rátelepedett a nemzetfogalomra. A jövő az európai egyesülés útja, a szuperállam. A nemzetállam lépül. A kultúrnmzet fogja Európát alkotni.

Az erdélyi magyar lehet a román állam hű polgára, de egyben a magyar kultúra részese. Így hasznosabb tagja az államnak is. A kulturális autonómiát biztosítani kell!

Igazán éles viták a területi autonómia kérdésénél bontakoznak ki, ezt már revizionizmusnak tartják.

E kérdések felemlítésével a pártok foglalkoznak, főleg szavazások előtt szavazatok szerzése érdekében. Fogadatlan prókátorok próbálnak hangulatot teremteni. Ez zavarja a nemzetek együttélését.

Kelet- és Nyugat-Európa között az *is jelentős különbséget* okoz, hogy itt soknemzetiségű államok léteznek, míg a nyugatiak homogén államok és tudtak uniót alkotni. De Nyugaton sem lehet a kérdés megoldottságáról beszélni azokban az államokban, ahol jelentős számban élnek kisebbségek. Az angoloknál idegesítő az ír kérdés. Az írek nagy része angol területen él. Gondoljunk Spanyolországban a katalán baszk kisebbség problémájára. Olyan kulturális kérdéssel van szó, ami speciális kezelést igényel. Gondoljunk a ciprusi görög-török feszültségre, és arra, ami Jugoszlávia területén folyik. Az állam és a nemzet nem azonos fogalom. Lehet magyar, aki „román” és mégcsak nem is szeparatista! A nemzeti jogok garantálása csak demokráciában biztosítható. Nagyon veszélyes az a nézet, hogy a nemzeti kisebbségek békebontók! Meggyőződésem, hogy a kisebbségi kérdés jó megoldásánál a többség a felelősség! A többségi nemzetet nevelni, európaivá kell tenni!

Az anyanyelvi oktatás kérdése. Szerintem hátrányt jelent, ha valaki csak a kisebbség nyelven ismeri szakmáját s a normák a többség nyelvén megfogalmazottak. Magyarországon is ma már több egyetemen angol az oktatás nyelve, de az állampolgár számára lehetővé kell tenni a választást. Nem lehet azt mondani, hogy így kell, így muszáj csinálni, mert ez a te érdeked. A polgárra rá kell bízni a választást, joga legyen a kisebbségnek magának dönteni, de ne atyáskodjunk felette, hogy adja fel az anyanyelvét. Erőltetni kell a kétnyelvűséget, a több-nyelvűséget. A nyelv az eszköz.

A nemzetiségi kérdés tele van racionalitáson túli elemekkel! Jó, ha kétnyelvűvé válik az ember. De nem ez a probléma, hanem az, hogy megtarthatja-e, és gyakorolhatja-e az anyanyelvét. Ez Kanadában bevett gyakorlat. Belgiumban a flamandok második nyelvként az angolt választ-

ják. Az emberi képességet nem meghaladó a kétnyelvűség. Vannak országok, ahol nem vesznek fel az egyetemre, ha a jelentkező nem tud angolul.

Nem hallgatható el, hogy a kisebbségieknek nemcsak jogaik vannak, hanem kötelességeik is. A kisebbséghez tartozás nem lehet hátrány. De azért ne a többség igazodjék a kisebbséghez. A többségi is ember.

Az alapszerződés kérdése.

Trianon után sok bizalmatlanság halmozódott fel. Szükség van a bizalomerosztó intézkedésekre. Az alapszerződések nem célt jelentenek, hanem eszközök lehetnek, amik az alapszerződésben megfogalmazásra kerülnek, azokat más nemzetközi szerződések már eddig is biztosítják, de az alapszerződések nélkül nem vesznek fel bennünket az Európai Unióba. Az alapszerződés feszültségoldóként szolgálhat. Készségünkkel jelét adhatjuk annak, hogy nem rajtunk múlik a nézeteltérések tisztázása.

„Rendezni végre közös dolgainkat!” csak elfogulatlanul, előítéletek nélkül lehet. Ezen a tájon a nacionalizmus életveszélyes méreg. *Minden nemzetnek a maga nacionalizmusát kell megfékezni.* A többség soha nem lehet elég tapintatos a kisebbségekkel. Mindent meg kell tenni a bizalmatlanság feloldása érdekében. Ehhez idő, türelem kell. Meg kell keresnünk a járható utakat. Vagy megtanulunk együttélni, együttmunkálkodni, egymást becsülni, és akkor lesz jövő, vagy együtt pusztulunk!

Az 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól

„Az Országgyűlés – annak tudatában, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek harmonikus együttélése a többségi nemzettel a nemzetközi biztonság alkotó eleme, – kinyilvánítja, hogy a nemzeti és etnikai önazonosságához való jogot az egyetemes emberi jogok részének tekintti, a nemzeti és etnikai kisebbségek sajátos egyéni és közösségi jogai alapvető szabadságjogok, amelyeket tiszteletben tart, és mindezeknek a Magyar Köztársaságban érvényt szerez.”

I. Fejezet Alapvető rendelkezések

2. par. E törvény nem terjed ki a menekültekre, a bevándorlókra, a letelepedett külföldi állampolgárokra és a hontalanokra.
3. par. (1) „Allamalkotó tényezők” „Kultúrájuk része a magyarországi kultúrának”
- (4) „Minden kisebbségi közösségnek és kisebbséghez tartozó személynek joga van a szülőfölddel való kapcsolattartás zavartalanához.”
5. par. (1) „alkotmányos joga helyi és országos önkormányzatok létesítése”
6. par. szól a jogegyenlőségükről és esélyegyenlőségükről

II. Fejezet Egyéni kisebbségi jogok

7. par. (1) A kisebbségi csoporthoz való tartozás kérdésében nyilatkozatra senki sem kötelezhető.
- (2) Lehetséges a kettős, vagy többes kötődés elismerése.
10. par. A kisebbséghez tartozóknak a közéletben való részvétele nem korlátozható.
11. par. A kisebbséghez tartozó személyeknek joguk van a családi ünnepeiknek anyanyelven történő megtartására és az ezekhez kapcsolódó *egyházi szentatások anyanyelven való lebonyolításának igénylésére.*
12. par (1) Saját és gyermek utónevének szabad megválasztásához. Családi és utónevének anyanyelve szabályai szerinti anyagkönyveztetéséhez.

III. Fejezet A kisebbségek közösségi jogai

18. par. (1) A közszolgálati rádió és televízió biztosítja a nemzeti vagy etnikai kisebbségi műsorok rendszeres készítését és sugárzását. (Kossuth URH. Az időseknek nincs ilyen készülékük és ha volna is, parlamenti közvetítés miatt hetente kb. 3-szor a szlovák műsor elmarad. Romániában a magyar adást Bukarestből olyan adón közvetítik, amely inkább csak Moldáviában, a Kárpátokon kívüli területen fogható. Mi sem maradunk el tőlük!) Szombatonként vallásos félóra van, melyet főleg 3 ev. lelkész felváltva végez.
- (3) A kisebbségi közösségeknek joguk van: anyanyelvi óvodai nevelés, alsó-, közép- és felsőfokú oktatás feltételeinek megteremtését *kezdeményezni.*
20. par (1) A kisebbségeknek joguk van országgyűlési képviselőre (PAPIRON!) Szlovákiában 3 magyar nemzetiségű párt van. A parlamentben a 9 százalékok ők alkotják! Romániában is ott vannak. Itthon majd *lesz egy ombudsman!*
46. par. „Vendégtanár”
50. par. Az állam biztosítja a kisebbségi oktatáshoz a tankönyveket.
- (2) Az állam támogatja a) a kisebbségi családi eseményeihez kapcsolódó egyházi szertartások anyanyelven történő lebonyolítását, illetve az egyházaknak a kisebbségek anyanyelven végzett vallási tevékenységét.
51. par. Nyelvhasználat. Az állam biztosítani köteles.

Szilánkok

A TELEFONRÓL

Most nem arról írok, milyen drága lett és milyen nélkülözhetetlen, vagy arról, hogy amíg nincs, vágyunk rá, de ha egész nap csöng, szinte elviselhetetlen. A bejelentkezés különböző, lassan megszokottá váló magyar sajátosságait figyelem. A név vagy hivatal megnevezése helyett a hívott fél csak ennyit mond: *Tessék...* vagy *Igen...* vagy *Halló*, esetleg háló, vagy a *számot* mondja. Máskor jelentkezik a rögzítő: Itt a ... számú állomás, majd a bugó hang előtt még ugyanez németül és angolul. Miért szégyelljük nevünket, hivatalunk teljes nevét. Nem tudom. A téves kapcsolásokról, s a sértett fél stílusáról most ne ejtsünk szót!

HIVATALOSDI

Aki hivatali asztalt kapott – vagy eladó pult mögé áll, már nem ugyanaz az ember, mint azelőtt volt. A hivatal komolyságot, tekintélyt, sőt hatalmat jelent. S alig van különbség, hova került a földi halandó: a portásfülkénél, az OTP kasszájánál, a kárpótlási jegyért sorban állva, a Csemege boltban, az orvosi rendelő felíró asztalánál mindig ugyanaz a tapasztalat. A vevő, az ügyfél, a paciens leckét kap, kitanítják, elküldik, megtróják, esetleg meg is alázzák. Mi ez? – még habsburgkori örökség, urhatnámság. Gyakran szó sincs szolgáltatásról, csak szivességyakorlásról – a pénzünkért....

LEÁRAZOTT KÖNYVEK

Budapesten most már nemcsak a könyvesboltokban kaphatók könyvek. Az utcán is, sőt leárazott könyveket is lát, aki nem bír elmeni szóltanul könyvek mellett. 30-40-50% engedmény. Micsoda irodalom! Eszembe jut, hogy valamikor prédikátorok árultak ponyvát. Ez más műfaj: krimi, horror, pornó – számomra ismeretlen írónagyságoztól. Olesó – mégsem vásárolok most. Majd nézem a teljesárú könyveket. Ezeket sem veszem meg, az áruk már elérhetetlen...

ZSEBMAGNÓ – FÜLDUGÓKKAL

Va, aki nyelvet tanul utcán is, de legtöbbször zenét hallgatnak, rendszerint heavy-metalt. Metróban, buszban, villamoson a szomszédok is hallják. Elnézem az egyik fiatal arcát, láb- és testmozgását. Külön világban él. Környezete már nem érdekli. Izolálódott. Csak maga van, meg a mindent jelentő zene. Ez a bezárkózás, ez az individualizmus már már félelmetes. Közösségképtelenség? Embergyűlölet? Majd kinövik? Valóban kinövik?..

MOBIL-TELEFON

Statusszimbólum lett, utcasarkon, lépcsőházban, autóban, közlekedési eszközön, bárhol kapcsolatot lehet teremteni, sőt mutatni is. Akarva, akaratlanul hallom olykor, mit mond a telefonáló. Nem kár a pénzért? Készülék van, de van-e mondanivaló? Csodálatos a technika, de silány, semmitmondó az üzenet... Minek bosszankodom? Nekem soha sem lesz ilyen mobil-telefonom – még ha lenne is mondanivalóm...

HIRDETÉSEK RÁDIÓBAN, TV-BEN

Most nem a bugyutaságok zavarnak. A kínált árak ára. Másfél millióért már egész jó autót kaphatok, 350.000 Ft-ért Kelet-Ázsiába utazhatok, 25.000 Ft-ért leárazott olasz fotelt, 150.000-ért már komplett ülőgarnitúrát. Nem folytatom: milliómosok országába kerültem? Mennyit kell dolgozni ahhoz, hogy az árak ára hozzánk igazodjék?

ÖREGEM, AZ EGYETLEN REÁLIS JÖVEDELEM A SZERENCSEJÁTÉK

Így hallom az egyik fiatalembertől, aki a HÉV-megállóban társával beszélget. Ha az öt X jó kockába kerül, ha a TOTO-n 13+1-et találsz – nincs többé albérlet, nem kell félned, hogy mi lesz veled, ha kirúgnak az állásodból. – Munkaetika? Előrelépés becületes, verítékes úton? Érdemes dolgozni és továbbtanulni? Mit szólna ez a két huszonéves, ha ilyesmire papolnék nekik? Felszállunk a HÉV-re, már nem hallom, mit beszélnek...

SZÁMOK BŰVÖLETÉBEN

Régen túl vagyunk azon az időn, amikor a Népstadion lelátóján 80.000 néző szorongott, de azért a Sportstadionban egy-egy Rockkoncertre összegyűlik 12-

13.000 csápoló fiatal. Hallom a rádióban a már 100.000-nél több halott számát a Csecsenföldön a 15-25.000 polgári személy pusztulásának hírért. Meghallgatom a heti baleseti statisztikát, a gyilkosságok, rablások számát. Számok-számok – de hiszen ezek emberek! Két kolléga beszélget, az egyik az imahétről beszél: minden esete 150 fölött volt a létszám, a másik licitál: tudod mennyien voltak nálunk a hangversenyen? Már nem emlékszem az előbbinél jóval nagyobb számra. De hiszen ezek emberek! Eszembe jut a jézusi számtan: az 1 is érték, 99-cel is felér. A 12 is elég nagy szám a Római Birodalom egész lakossága ellenében, vagy éppen értük és nekik hirdette az új élet evangéliumát. Szeretem a statisztikai adatokat, s tudom, nem is csak a tér és idő koordinátájára vagyunk feszítve, de számok s számok nélkül sem tudunk gondolkodni, mégsem szeretnék a számok bűvöletébe esni. Zárszámadó közgyűlésen ülök, röpködnek a nagy számok létszámokban, bevételben, kiadásban, kárusokban. Körülnézek a jelenlevő gyűlekezetben: De hiszen ezek emberek! Emberségünköz nem csak a kvantitás, hanem a kvalitás is hozzátartozik. Minden egyes ember körülöttem csodálatosan megkülönböztetett, Isten-teremtette egyén. Egyenként is páratlan érték: nem csak egy ember, hanem egy ember!

Néhány megjegyzés egy könyvismertetéshez

A Lelkipásztor 1995/2. számában dr. Boleratzky Loránd egy finn egyháztörténeti munkára hívja fel a figyelmet annak angolnyelvű összegezése alapján (Mikko Malkavaara: Luterilaisten yhteyttä Rautaespiripun laskeutuessa, Helsinki, 1993). Evangélikusok egysége a vasfüggöny leereszkedése után. Még többet mond az alcím: Evangélikus egységmozgalom és a kelet-európai kisebbségi egyházak 1945–1950. A Finn Egyháztörténeti Társaság kiadása. Terjedelme 558 lap.

A téma és annak feldolgozása nagyon érdekes. Különösen a mi számunkra, hiszen rólunk és szomszédainkról van benne szó. Közelmúltunkról. Boleratzky helyesen tette, hogy felhívta rá a figyelmet. Ha ilyen leszűkítetten is.

Malkavaara 10 kisebbségi egyház sorsát, kapcsolatépítését tárja fel a világ evangélikusságával. Az egység építésében a nyugati többség éppen olyan tevékeny. Mindkettőre áll: a lehetőségek határáig. Boleratzky tudatában van korlátainak: „rendkívül kívánatos lenne az eredeti, finn nyelven írt hatalmas tanulmányának magyarul történő részletes ismertetése, vagy akár az egésznek lefordítása – írja.

Teljesen egyetértek veled, de

VIRTUÁLIS VALÓSÁG

Minden héten végiglapozom a HVG-t. Tanulom a nyelvet, ahogyan ma közgazdászaink beszélnek. A február 4-i számban *Multimédia korszokát* közölnék. Chip, CD-Rom, Kódolás szabvány, Digitális nyomda, Globális telefonrendszer, Képmánipuláció, Mesterséges intelligencia stb. stb. Már csaknem a végén tartok, amikor a *Virtuális valóság* címszónál állál a lélegzetem... Annak leírására alkotják, amikor a számítógép segítségével egy nem létező háromdimenziós világot fedezünk fel. A virtuális valóságot először a katonapilóták képzésére használták, ma már szórakoztatási és üzleti célokra is... Bonyolult változatokban a felhasználó egy speciális fejre szerelhető készüléket visel, amelybe képernyő is bele van építve... s a kibernetikus téren át virtuális valóságot érzékelő lehetőséghez jut. Nem untatom az olvasót: az ember egy „*egy reálisnak látszó*” álomvilágba kerül, ahol látványosan mindent ő irányít, beszélgethet ismerősökkel, üzletet bonyolíthat le, kapcsolatokat épít ki emberekkel, megrendelheti amire szüksége van, s ki sem kell mozdulnia akár hetekre sem otthonából, s az otthonába beszerelt álomvilágából... A. Huxley, hol vagy? Orwell, tudtad-e, mi jön 1984 után? Mi lesz, ha az ember rájön az ízére s már nem akar többé az igazi valóságban élni és a virtuális valóságot választja? Mi lesz, ha a Zauberehring palackjába többé nem megy vissza a multimédia szelleme?

mindjárt le is írom *első* megjegyzésemet: sajnos lehetetlennek tartom. Az alapos ismertetése is nagy munka lenne, nehezen rövidíthető. Csupa történelem. Tévesztés lenne kiemelni belőle a magyar részt, megrostálni a szomszéd-egyházakat. Hisz azok sorsát, körülményeit, az értük vagy ellenük tett akciókat még kevésbé ismerjük, mint a magunk múltját. Tudtuk már annak idején, hogy az egyházellenes hatalmi gépezet az egyes országokban más-más módszereket alkalmazott, kereste a maga számára leginkább célravezetőt. Nekem, amikor a könyvet végigolvastam, szinte érdekesebb volt a testvéregyházak sorsa, mint a miénk, amit magam is végigéltem.

A fordítás is nagyon kemény erő!

próbáló munka, de a megjelentetés teljességgel elképzelhetetlen. Legálábbis az én szememben, aki nagyon szerény anyagi körülmények között élek. Most olvasok egy Cseri Kálmán evangelizációt. 90 oldalas füzet. 148 Ft. Abból tízszer, hússzor annyi elkel az iratérjesztésben, mint ebből, amelyek 800 oldal is lenne azzal a szedéstükörrel.

Boleratzky Loránd hiányolja a szerző magyar nyelvutadását, ezzel magyarázza némely megállapítása megkérdőjelezhetőségét. Örülök én is mindig annak, ha idegen nép fia, még ha rokonpé is, érti a nyelvünket, és használni tudja akár tudományos munkában is. Jelen szerzőnél mégis nagyobb megértést tanúsítok. A forrásutalásokból kiténik, hogy anyanyelv mellett használ angol, német, svéd, dán és norvég nyelvű kiadványokat, s vizsgálatának területe olyan tágas, hogy a magyar mellett 5-6 más nép is felléphetne ezzel az igénnyel. Már fentebb említettem, hogy tíz evangélikus kisebbségi egyház körülményeit kutatja. Ezek között ugyan van több magyar és német nyelvű is (Romániában, Jugoszláviában, Lengyelországban), de sorra veszi a szlovák, lengyel, szlovén, horvát, bolgár evangélikusokat (ezek ugyan csak 3000-en voltak, és kivándoroltak Bulgáriából), de a kutatásnál elengedhetetlen a hatalmat gyakorlók nyelvével való találkozás is (román, cseh, szerb, orosz). Testvéregyházaink életét, szolgálati lehetőségét az uralkodó állam nyelvén hozott törvények, rendeletek szabták meg. S az uralkodó nyelv befolyásolta a nemzetiség mozgásterét, boldogulását is. Nem is beszélve arról, hogy pl. Romániában volt és van román nyelvű evangélikus gyülekezet is (Richard Wurbrand alapított). Nagyon tiszteltre méltó vállalkozás volt egy kutatónak ebben a nyelvileg elég tartka evangélikusságban eligazodnia.

„Kár, hogy magyar források felhasználására nem került sor” – panaszkodik Boleratzky. Ez nem kellően alátámasztott hiányosság. Éppen a magyar eseményeket elég bőven fedték fel magyarok által idegen nyelven közvetítő források (angolul, németül, skandináv nyelveken, sőt finnül is). Ugyan milyen források segíthettek volna a tisztább látáshoz,

a helyesebb megítéléshez? Püspöki, esperességi, egyetemes felügyelői-főtőkári levéltárak? Az egyházi sajtó, jelentések, jegyzőkönyvek? Felfüggesztések, áthelyezések, ítéletek? Az AEH irattára?

A magyar egyházi forrásokhoz való hozzáférés elérésére való törekvésnek van egy nagyon beszédes példája. 1966-ban egy finn teológus egyetemes egyháztörténetből laudatur-támul ezt a tárgyat kapta: „A magyar evangélikus egyház helyzete a második világháború után.” Becsülettel eleget akart tenni feladatának, s ezért megpályázott egy magyarországi ösztöndíjat, megtanult magyarul, s a budapesti teológián egy tanéven keresztül hallgatta a legújabb magyar egyháztörténelmet, mint a szakdolgozatához legalkalmasabb forrásanyagot. Nagyobb biztonság okából nemcsak hallgatta, hanem az egészet magnóra is vette. S mikor aztán a tanév végétével hazaindulni készült, akkor vette észre, hogy az összes kazetta eltűnt a teológus-otthon szobájabeli szekré-

nyéből! A szakdolgozat mégis elkészült, amelyet magam is olvastam.

Antti Kukkonen: Unkarin luterilaisien kirkon asema toisen maailmansodan jälkeen. Yleisen kirkkohistorian laudaturtyö. HYTTK (Helsinki egyetemen teológiai kara könyvtára). A vizsgázó opponense Ilmari Soisalon-Soininen s annak egyik szaktanácsadója Paavo Viljanen volt. Az ő kezükben levő egyik hivatalos példányba tekinthettem bele. A vizsgáztatóknak semmi tárgyi kifogásuk nem volt a téma feldolgozása ellen. Idehaza annál nagyobb méltatlankodás volt a szakdolgozat, s annak írója ellen.

A fentiekből kiténik, hogy az ismertett könyv nekem is birtokomban van. Szerzője meleg ajánlással küldte meg címemre, melyre a könyv végigolvasása után, teljes elismerésem kifejezésével válaszoltam. Örülök, hogy Boleratzky Loránd most teljes lelkeszkarunk figyelmét felhívta rá.

Csepregi Béla

MEGHÍVÓ

ORSZÁGOS-LELKÉSZ-SPORTNAPRA

HARTA

1995. május 27.

Reggel

8 órától

9 óra

1/2 10

Gyülekező a Templomtéren, nevezések leadása.

Áhitat, kiállítás megnyitása.

A verseny kezdete: súlyemelés fekvényomásban, futás, evezés minden korosztály számára.

Labdarúgómérkőzés

Délután

1/2 2

4 óra

Ebéd a Dunaparton

Eredményhirdetés a Templomtéren

Kulturális műsor

A távolról érkezőknek külön kérésre szállást biztosítunk!
Az alkalmat szeretettel ajánljuk gyülekezeti és családi kirándulásra is!

A szervezők

Hittan-dolgozat

Boldogmondások (Máté 5,3-12)

Kedves Szerkesztő úr!

Küldök egy kis írást.

Rolandunk teológiára készül, idén végez a Liceumban. Most etikát tanultunk. Bonhoeffer Die Nachfolge című könyve alapján. A feladat az volt félév előtt, hogy a 20 érettségiző írjon két három oldalas Hegybeszéd 5. vagy 6. fejezetéről. Ő ezzel a szép dolgozattal lepett meg. Saját szíve szerint értelmez, nem is mindig pontosan, de ezzel együtt olyan jónak tartom, hogy talán helye volna a lapban.

**Welter Sándor
soproni lelkész**

Máté evangéliumának 5-től 7-ig terjedő fejezetei a Hegyi Beszéd nevet kapták. Ennek a nagyszabású igehirdetésnek nincs párhuzama a szinoptikusoknál. Nem szakítható ki az evangélium egységéből. Az Isten népének: az egyháznak szóló igehirdetést tartalmaz. Ez az igehirdetés elsősorban tanítványainak, azután a körülöttük elhelyezkedő, Jézus szavára bizalommal váró tömegeknek, végül egész Izraelnek és minden idők egyházának szól ebben a sajátos rétegződésben.

A tanítás bevezetése a boldogság ígéretét tartalmazza, a nyolc strófás himnusz minden strófája ezzel kezdődik: „Boldogok...!”. Minden strófa kéttagú, egy fajta magatartást tartalmaz és a hozzá fűződő ígéretet: az ígéret az első és utolsó strófában azonos. Az első négy strófa inkább a jövőre, a második négy pedig a jelenre utal. Közös tartalmuk az, hogy Isten országában nem bérekezett emberek, boldog birtokosok vannak, hanem szüntelenül megváltásra váró, mindig cél felé tartó és bizonyos reménységben élő emberek.

KIK A BOLDOGOK?

„Boldogok a lelki szegények: mert övék a mennyek országa” (Mt 5,3).

Jézusnak ez a mondása azokhoz szól, akik ott a hegyen és most is ráeszméltek arra, hogy nyomorultak, nyavalyások, szegények, vakok és mezítelek” (Jel 3,17), s Isten üdvözítő kegyelme után vágyakoznak. Ilyen lelkekben Krisztus szavai reményt keltenek, látják, hogy életükre Isten áldása árad. Jézus azoknak is felajánlotta az áldások kelyhét, akik azt hitték, hogy gazdagok és „semmire sincs szükségük” (Jel 3,17), de ők megvetéssel fordultak el ettől az adománytól. Aki tökéletesnek, jónak tartja magát, büszke és nem érez semmi hiányt, ezért elzárkózik Krisztus elől, és a felmérhetetlen áldások elől, amik tőle jönnek. Akik saját megítélése szerint gazdag vagy becsületesnek érzik magát, az nem tud hittel könyörögni, ezért nem is nyerheti el Isten áldását. Krisztus a bűnbocsánat élménye előtt a lelket bűnbánatra kényszeríti. Akik beismerik lel-

ki szegénységüket, akik érzik, hogy nincs semmi jó bennük, azok Krisztusra tekintve, erőt és szentséget nyerhetnek. „Övék a mennyek országa” – mondja Krisztus a lelki szegényekről. Ez az ország nem földi, tehát nem is mulandó. Hogy Krisztus bennünket vezérel, annak egyedüli bizonyítéka, hogy hasonlítunk az Emberfiára. Az ő alattvalói a lelki szegények, az alázatosak és az igazságáért üldözöttek, övék a mennyek országa.

„Boldogok, akik sírnak: mert ők megvigasztaltatnak” (Mt 5,4).

Ez a mondat a bűnök feletti ószinte szívből fakadó sírásról beszél. Aki a keresztre szegezett Üdvözítőre tekint, felismerheti minden ember bűnösségét. Akik így gyászolnak, azok megvigasztaltatnak. Isten ezért tárja fel előttünk vétkeinket, hogy azokkal Krisztushoz meneküljünk, ezáltal megszabaduljunk a bűn béklyóitól és Isten gyermekeinek szabadságában örvezzhessünk. A Megváltó szava: vigasz üzenete a gyászoló és szenvedők számára. Ha mégoly nehéznek és súlyosnak is tűnik a szenvedés, áldásra szolgál annak, aki hittel hordozza.

„Boldogok a szelídek: mert ők örökségül bírják a földet” (Mt 5,5).

Aki Krisztussal végigjárja a szenvedések iskoláját, az szelidséget is tanul tőle, a mennyei tanítótól. Sem a pogányok, sem pedig a zsidók nem értékelték azt a jellemet, mely türelmes és szelid, amikor igazságtalanul szenved. Jézus pedig a szelidséget azon erények közé sorolja, amelyek alkalmassá tesznek bennünket Isten országára. Krisztus a maga alázatosságával és szelidségével mutatott nekünk példát. Ha Krisztussal együtt hordozzuk a szolgálat igáját, Isten dicsőségére és az emberiség felemelésére, akkor igáját gyönyörűsége és terhét könnyűnek találjuk. Az alázatosoknak ígért föld nem hasonlít ehhez a halál és átok árnyékától elhomályosított földhöz. Ott nem lesz csalódás, gond és bűn, de Jézus ott lesz és vele a békeség.

„Boldogok akik éheznek és szomjuhoz-

zak az igazságot: mert ők megelégtetnek” (Mt 5,6)

Az igazság: szeretet – és a szeretet Isten világsága és élet. Ez az igazság Krisztusban vált testté és akkor nyerhetjük el, ha Őt elfogadjuk. A szent élet nem nyerhető el rendkívüli erőfeszítések vagy fáradságos munka, sem adományok vagy áldozatok árán. Isten ajándéka ez, melyet minden éhező és szomjúhozó léleknek megad. Semmiféle emberi erő nem nyújthatja ezt, ami a lelki szomjúságot és éhséget kielégítheti. A lelki hiány érzete, a megigazulás éhezése és szomjazása, bizonyítéka annak, hogy Krisztus a szívben munkálkodik. A szív, mely Krisztus szeretetét megízlelte, mind többet akar abból felszívni, s minél többet nyújt abból másoknak, annál többet nyer el.

„Boldogok az irgalmasok: mert ők irgalmasságot nyernek (Mt 5,7)

Amikor az ember irgalmas és megbocsátó, ezt nem önmagától teszi, hanem Isten Lelkének kegyelméből. Isten az irgalmasság forrása. Nem úgy bánik velünk, mint ahogy megérdemelnénk, nem kérdezi, méltók vagyunk-e szeretetére, hanem kiárasztja ránk jóságának gazdagságát. Nem bosszúálló, nem büntetni akar, hanem megváltani. Az irgalmasok „irgalmasságot nyernek”. A részvételles szív édes békét, csendes megelégedettséget érez, s míg másokkal jót tesz, önmagáról megfeledkezik. A végső szükség óráiban védelmet talál az irgalmas ember az Üdvözítő irgalmában: Isten befogadja az örök hajlékba.

„Boldogok, akiknek szívök tiszta: mert ők az Isten meglátják” (Mt 5,8)

Isten országa polgárjogának feltétele, a tiszta szív. Isten városába nem juthat be semmi tisztátalan. Aki Krisztustól tanul, az mindinkább megveti a tisztátalan dolgokat. Krisztus szavaiban a tiszta szívnek sokkal mélyebb jelentése van, mint annak, amit világi értelemben tisztának neveznek. E tisztaság alatt értjük az érzékiségtől, a lélek rejtejt szándékaitól, a büszkeségtől, az önzéstől mentességet. A tisztaszívűek felismerik Istent, hatalmas kezének művei által, a természet szépségeiben, melyek a világegyetemet betöltik. A tiszta szívűek már ebben az életben is Isten jelenlétének tudatában élnek, az eljövendő örökkévalóságban pedig Istent szemtől-szemben látják majd.

„Boldogok a békeségre igyekezők: mert ők az Isten fiainak mondatnak” (Mt 5,9)

Szeretettel köszöntjük „bibliai kort” megélt kollégáinkat...

Az igazi békesség alapja Krisztus! Krisztusnak a szívben munkálkodó kegyelme megszűntet minden ellenségeskedést, civódást. Megtölti a lelket szeretettel. Aki Istennel és embertársaival békességben él, nem lehet szerencsétlen. A békesség lelke felüdíti a szívet, amely a világi hajszában megfáradt és azt megelégtelte. Jellemük szeretetreméltósága bizonyítja a világnak, hogy Isten gyermekei, az emberek pedig felismerik, hogy ők Jézussal járnak.

„*Boldogok, akik háborúságot szenvednek az igazságért: mert övék a meny nyek országa*” (Mt 5,10)

Krisztus nem kecsegteti követőit földi dicsőséggel, földi gazdagsággal, sem pedig kísértésektől mentes étellel. Ellenkezőleg, a Krisztussal járók, vele együtt szenvedik a megaláztatásokat attól a világtól, mely nem ismeri őket. Megaláztatás és üldöztetés éri mindazokat, akikben Krisztus lelke él. Krisztus követője, noha e földön a keskeny úton halad, a nyomor tüzes kemencéjében tisztul meg, de nehéz küzdelmek, keserű tapasztalatok és önmegtágadás között is követi Urát. Mindezek által megtanulja a nyomort és szenvedéseket okozó bűnt gyűlölni. Részt vesz Krisztus szenvedéseiben, részesedni fog az Ő dicsőségében is.

„*Boldogok vagytok, ha énmiattam gyaláznak és üldöznek titeket, és mindenféle rosszat hazudnak rólatok.*” (Mt 5,11)

Sátán műve, bukásától kezdve: állandó csalás. Miként Istent rossznak állítja, úgy Isten követőit is hamis színben tünteti fel. Még senkit sem rágalmaztak oly kegyetlenül a földön, mint az Embernek Fiát. Isten törvényei iránti rendíthetetlen engedelmsége miatt gúnyolták és csúfolták. Ok nélkül gyűlölték, mégis nyugodtan állt ellenségei előtt. Tanácsolta követőinek, hogy álljanak ellen a gonosz ellenségnek és megparancsolta nekik, hogy a kísértések között kitarssanak. Nagy jutalom vár a mennyben azokra, akik az üldöztetés és kínzás ellenére is bizonyosságot tettek Krisztusról. Míg a világ emberei a földi javak után törtetnek, addig Jézus a mennyi kincsekre mutat.

„*Örüljete és ujjongjatek, mert jutalmatok bőséges a mennyekben*”... (Mt 5,12)

Jézus ebben a strofában biztatja a „Boldogok”-at, hogy örüljenek, hisz övék a mennyek országa. Mert olyan életet élnek, mint a próféták, „hiszen így üldözték a prófétákat is, akik előttek éltek.”

Molnár Roland
IV. osztályos gimnazista

Joggal jegyzi meg egyik Olvasónk, hogy a Lp/1/1995 számában (29.1) meglehetősen ridegen, szinte „leltárszerűen” soroljuk fel jubiláló lelkész kollégáinkat, születésnapjukat ünneplőket és az ordinációjukra emlékezőket....

Legszívesebben minden név után odaírtam volna: Isten éltesen drága Lelkésztestvérem, Ő adjon bölcs szívet, hogy tudj hálát adni mindazért, amit Veled cselekedett. Ő adjon türelmet, hogy az öregkor próbáit viseld keserűség nélkül, s bizonyosságot, hogy szolgáló életed nem volt hiábavaló.

A névsorban szerepel 90, 85, 80, 75, 70. születésnapot ülvő. Valamennyi más és más élet és ajándék hordozó. Van, aki nehéz betegséget visel évek óta, van, akinek a látása romlott, van, aki még mindig munkabíró, sőt még nem is nyugdíjas. A pannonderüt sugárzó költőt, Keresztury Dezsőt olvasom sokat, őt idézem, aki már évtizedek óta birkózik az öregséggel, vagy bölcsen hallgat, tiszteli a hitvallókat s az egyszerű embert, ki mindig mindennap újra kezdi,

„aki bár elbukik, feláll, előlről kezdi ha kell, míg él tevékeny, meg nem elégszik”. Tanácsát is meghallgatom: „övjük, míg el nem vétetik türelmünk s tiszta bár törékeny azonosságunk önmagunkal”.

S az ordinációt ünneplők: nehéz pályát választottak, csak az tudja, aki maga is e hivatásban, küldetésben égett. Cipelni mások bűneit is a magunkén felül, erősíteni, amikor mi is gyengeségtől remegünk, bátorítani, amikor mi is félünk, tanácsolni, amikor tanácstalanok vagyunk. A névsorban van, aki hírnévre vitte, s van, akit csak gyülekezete ismert, van, aki „börtönviselt” s van, aki csak tisztas papi szegénységet. Ne a mérhető eredményeket nézzétek Testvérek, az öreg Michelangelo szavait idézem: „Eccet, véso nem ad belső nyugalmat. Békét Isten égi szerelme adhat. Vár rám kereszten Krisztus karja – érzem.”

Isten áldjon Mindnyájatokat! A Lelkipásztor nevében:

HK.

HÁROM IDÉZET SÍK SÁNDOR ÖREGKORI VESEIBŐL:

Hát az öreg, aki hordoz
Harminchárom nyavalyát
S kétszer annyi gyengeséget,
Honnan vegye mosolyát?
Honnan erőt elviselni,
kinevetni önmagát,
Megmaradni emberszinten
Éjek éjszakáján át!?

Nincs itt más, mint bölcsnek lenni

Ha csak egy hüvelyknyinek,

Semmi más, csak szentnek lenni,

Ha csak egy babszemnyinek.

Uram egy babszemnyi lélek

küldi Hozzád sóhaját:

Csorgasd cserepes ajkára

Öregeid humorát.

(Imádság humorért)

Elmegyek, elmegyek, hosszú útra megyek

Úti köpönyeget hamar hol is vegyek?...

Rövid útra kell már köpönyeg énnékem

Te tudod Jézusom, egyedül mértékem

Csak tetőled várom, hogy vállamra vedted
Azt a Te rámszabott, varratlan köpönyed.

(A köpönyeg)

Szalad a lóré, csöpp hegyi vonat,
Zörög az erdőn nagy hegyek alatt.
Lógó fejjel, meggyőződéstelen,
vén ló zördíti rozzant síneken...

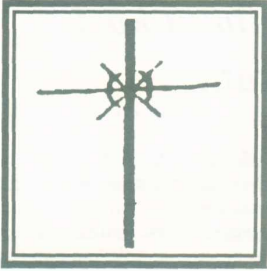
És azt mondják: Eridj szépen haza.
És ő elindul szépen és haza.

Hát a te lóréd, édes öregem?
Lovatlan áll már az is a hegyen.

De már maholnap megsimít a szó:
Jöjj haza szépen, fáradt vén csikó.

Megismered: ez a gazdád szava,
s szépen elindulsz – szépen és haza.

(A lóré)

Tanít az egyháztörténet

250 éves a celldömölki artikulás gyülekezet temploma

Múltjához méltóan ünnepi emlékezésént egy kis könyvecskét is megjelentetett a Celdömölki Evangélikus Egyházköztség, temploma 250 éves jubileumára. *Bedy Zoltán*, a könyv írója, a templom történetét egyrészt belehelyezi a gyülekezet és a település történetébe, másrészt kiemeli azt a 130 esztendő, amelyet a gyülekezet aranykorának neveznek (1733–1863).

Terjedelmesebb helytörténeti bevezetés alapozza meg a főtémát. A három őstelepülés közül a főleg nemesek lakta Nemesdömölk lett a reformáció szellemiségének hordozója. Majd lassú, de egyenletes folyamat eredményeképpen Kemenesalja központjává nőtte ki ma-

gát. Érdemes felfigyelnünk egy 70 év előtti megállapításra: „bár Pördömölk magva apátság volt és Kisczell a Mária kápolna köré épült, egyetlen olyan megmozdulást nem látunk, melyből bármilyen faj vallás, felekezet vagy nemzetség elleni gyűlöltre lehetne következtetni.”

A gyülekezetben 1674-től kezdődően 20 lelkész szolgált – közöttük 3 püspök és 9 esperes. A Perlakyak 14 generációs ároni házából ketten is szolgálták a gyülekezetet. Rajtuk kívül a régiek közül Miskei Ádám, a templomépítő, a két Hrabovszky és Nagy Sándor, az „építkező lelkész” hagyták a legmélyebb nyomot a gyülekezetben.

A Carolina Resolutio és következ-

ményei határkövek a gyülekezet életében. 1732 őszétől fél vármegye evangélikusságát kellett fogadnia, s ehhez „csak iskolával, mesterrel és deszkából épült kis kápolnával rendelkezik.” Csak 1744-re tehettek eleget a kihívásnak: felépítették és felszentelték Nemesdömölk artikulás oratoriumát. Az építkezésért rengeteget fáradozó Ostffy Mihály és Vidos Miklós patrónusok emlékét márványtábla őrzi a templomban.

Az emlékkönyvet a Celdömölki Evangélikus Gyülekezet forgalmazza.

Bárdossy Tibor

Részlet egy országgyűlési naplóból

1941. július 18-án pénteken tárgyalta a magyar országgyűlés felsőháza 49. ülésén a betervezett zsidótörvényt. Lapunk számára a Kapi család küldte meg az ülés hivatalos jegyzőkönyvét (országgyűlési naplót) dr. Fürj Zoltán debreceni egyetemi docens kutatása alapján. Ebből közöljük most Kapi Béla evangélikus püspök hozzászólásának egyes részleteit, melyből egyértelműen kiviláglik, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház egyik vezetője tiltakozott e törvényjavaslat ellen és nem fogadta el azt.

Elnök: Szólásra következik Kapi Béla ő excellenciája.

Kapi Béla: Elnök Úr! T. Felsőház! Azzal kezdem, amivel végezni fogom, hogy ezt a törvényjavaslatot általánosságban sem tudom elfogadni. Nem tudom elfogadni azért, mert ellenkezik egyházi hitvallással, mert azt nem tartom megegyezőnek az állam érdekeivel és mert nem látom benne a mi nemzeti életünknek azon biztosítékát, amelyre feltétlenül, mindig, most pedig különösképpen rá vagyunk utalva.

Ennek a kérdésnek a tárgyalása nem tartozik a kellemes dolgok közé. Az volna természetes hogy nyílt sisakrostélyal, meggyőződés meggyődéssel álljon szemben, érvek érvek ellen szálljanak síkra, de a köztudatban benne égjen az a meggyőződés, hogy mindegyik állásfoglalásnak megvan a maga igazságmagja és mindegyiket az a felelősség hordozza, amellyel a törvényhozó nemzetének, a törvényhozó testület-

nek és a legelső örökkévaló törvényhozónak, az élő Istennek tartozik.

Fájdalom, ez az eszményi helyzet egyáltalában nem áll fenn. A kérdés beállítása az, hogy akik a törvényjavaslatot megszavazzák, azok a nemzet iránt való hazafias kötelességet teljesítik, ellenben azok, aki meggyőződésük szerint azzal ellentétes álláspontot foglalnak el, könnyen a nemzetűtlenség és a nemzet existenciális érdeke ellen való vétkezés gyanújába kerülnek.

Nem tudom elfogadni ezt a törvényjavaslatot, mert egyházi hitvallásom azt számomra lehetetlenné teszi. Ez a törvényjavaslat számomra lelkiismereti kérdés. A törvényjavaslat legtöbb részét boldogan elfogadom, örülök annak, hogy szociális irányban elindul a kormány, a házasságot védelmezi s azokat az egészségügyi feltételeket is megszabja, felállítja, amelyek révén a jobb jövőendő egészséges nemzedékeit biztosítani akarja. Nem lehet azonban eltagadni azt, hogy ez a törvényjavaslat a házasságot faji alapra helyezi és ennek megítélését a vér megítélésétől teszi függővé.

Ez a házassági törvény korlátozza az egyháznak a házasságkötéseknél eddig biztosított törvényes szabadságát. Az állam odaáll az egyház kapujába és az egyház számára megállapítja, hogy kiket részesíthet házasságkötésben és ki-

ket nem engedhet oda a templom oltárához. A polgári házasság kötelező, így tehát azok, akik polgári házasságot nem köthetnek és az erről szóló bizonyító iratot fel nem mutathatják, egyházi házasságot sem köthetnek.

Nem kívánhatja ez a tiszteletreméltó törvényhozó testület a kormánytól, hogy ebbe a törvényjavaslatba illessze be argumentumképpen, vagy ellen-argumentumképpen a keresztség szentségéről szóló definíciót és annak lényegbeli meghatározását.

Természetes tehát, hogy az egyház látja, átérzi, mérlegeli híveinek sorsát és életét. Nemcsak azért, mélyen t. Felsőház, mert sajnálja őket, nem azért mert velük lelki közösségben tudja magát, hanem azért, mert felelősséget érez az ő jövődőlki életükért, e világi életben való elhelyezkedésükért és felelősséget érez azért, hogy Magyarországon a keresztyén társadalomban, ebben a keresztyén államban, mint egyenjogú keresztyén állampolgárok helyezkedhessenek el és a maguk házasságkötése által is ebben az életvonásban haladhasanak.

Második indokom az, hogy forrongó időben a kormánynak különösképpen figyelnie kell arra, hogy az államban megőrizve maradjon az az összhang, amely a keresztyénység szellemének megerősítését eredményezi.

De nem tudom elfogadni a törvényjavaslatot nemzeti szempontból sem. A nemzet fogalmának megkonstruálásánál a mi időnkben szintén a faji gondolat lép előtérbe. A történelem azonban azt mutatja, hogy a nemzet gondolatában nem a faji gondolat az első.

Mélyen t. Felsőház! A nemzet fogalmában nem a faj, nem a vér dominál, hanem a lélek. Dominál az a nemzeti lélek, amely ráüti bélyegét a nemzet egész életére, arra a törvényhozó testületre, amely a maga törvényhozói munkáját végzi és annak az egyszerű falusi parasztszasszonynak életére, aki gyermekeit reggel megmosdatja és este imádkozás után lepihenteti őket fekvőhelyükre. A nemzeti élet kell, hogy benne éljen, lobogjon a tisztviselők, a katonaság, a papság, az egyszerű és a gazdag embernek életében és adja meg azt a karaktert és az életének, jellemének, gondolkodásának, amely nem ég és föld között lebeg, amely nem nélkülözi az örökkévaló tápláló humuszrétet, hanem amely a magyar nemzet lelkéből született és a magyar nemzet egyéniségéből táplálkozik.

Aggodalmas ez a házassági törvényjavaslat azért is, mert a nemzet egységét bontogatja, s megint elkülönít egy olyan csoportot, amelyet a keresztyén test alkotó részének vallunk és tudunk. Nem vagyunk elég gazdagok és elég sokan, hogy ezt a gyöngítést a nemzet elhordozza, nem vagyunk elég gazdagok ahhoz, hogy akár a gazdasági, akár a szociális, akár a kulturális életből kivonjunk olyan erőket, amelyek pozitív értéket jelentenek, amelyek nem csak statisztikai számot jelentenek, hanem lelket és erkölcsi kvalitást is képviselnek.

Nem tudom elfogadni azt a törvényjavaslatot nemzeti szempontból azért sem, mert félek a törvényjavaslat erkölcsi konzekvenciáitól. A szívnek, az életnek, az érzelmeknek, a szabad emberi elhatározásnak nem lehet az útját elvágni. Azok, akiknek számára ez a törvényjavaslat súlyos ítéletet jelent, vajjon mit tehetnek? Visszasodródhatnak oda, ahonnan talán apáik, nagyapáik eljöttek, de ahová az ő szívük, lelkük nem vágyódik vissza, amely közösséggel nekik közösségük semmiképpen sincs, avagy pedig vesztegelnek és elvesznek? Mi történik azokkal, akik e törvényjavaslat alapján keresztyének, de keresztyénnel házasságot nem köthetnek? Vajjon nem fog-e megnövekedni a házasságon kívül együttélések száma? Nem sodródhatnak-e a kényszerűség folytán az erkölcselenségnek és a társadalom erkölcsi törvényeinek megtagadásával egyesek az elé a szakadék elé, amely semmi esetre sem kívánatos, hogy a nemzet számára valósággyá legyen. (*Úgy van! Úgy*

van!) Félttem ebben az esetben a társadalom lelkiismeretét is. Egyáltalában nem lehet azzal dicsekedni, hogy a társadalomnak közlelkiismerete olyan érzékeny lenne, hogy minden erkölcsi mételeyre és helytelenségre reagálna. Ha pedig csak tíz vagy száz ilyen kénytelen eset alakul ki, a társadalom fejet fog hajtani a kénytelenség előtt és szankcionálni fogja azt, amit mi csak erkölcselenségnek nevezhetünk.

És még egy pont: ennek a nemzetnek nyugópontra, békességre, nyugalomra van szüksége. (*Úgy van! Úgy van!*) A háborgó lelkek tengerében meg kell találnia a kormánynak azt a sziklát, amelyen ez a nemzet megáll. Viharok ellen meg kell oltalmaznia ennek az államban polgárait.

Mélyen t. Felsőház! Ezek az érvek kényszerítenek engem arra, hogy a törvényjavaslatot *ne fogadjam el*. Amikor ezt felszólalásom végén, mint a tételek következményét és logikus befejezését bejelentem, természetesen ez abban a meggyőződésben, hogy az egyháznak és a nemzetnek találkoznia kell, mert az állam és a nemzet éppenúgy, mint az egyház, csak egymással való közös lelkiségben végezhetik el szolgálatukat egy olyan történelmi időben, amelyhez hasonló nem sokszor sötétedett rá erre a megpróbált nemzetre.

Befejezem felszólalásomat azzal, hogy a törvényhozásnak és a kormánynak lehet nagy hatalom a kezében, de minden törvényalkotást megpróbál két más nagy hatalmasság, az igazság és az élet, ebben az esetben az erkölcsi igazság és a történelmi élet, és minden törvényalkotás felett nemcsak a külső közvélemény mond bírálatot, hanem ítélkezik az örök törvényhozó, az élő Isten is.

A törvényjavaslatot nem fogadom el.
(*Élénk taps*)

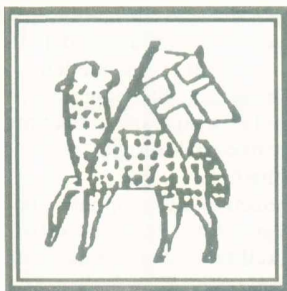
Szerkesztői üzenetek

Tisztelettel köszöntöm az Olvasót!

Csupán néhány megjegyzésre szorítkozom ez alkalommal: Megnőtt az írásban és szóban hozzászólók száma. Sorrendet nem tartva, sok hozzászólás érkezett a *Jetro cikkünkhöz* (pro és kontra vélemények), feltűnően sok megjegyzés Zügen Tamás értékeléséhez. Hosszúnak tartják az *igehirdetési* előkészítőket, keveslik a *Zsinattal* kapcsolatos bíráló anyagot, hiányolják a *könyvszemlét* (legalább ajánlott, olvasásra érdemes könyveket említsünk meg, kéri egyik olvasónk, ha már nincs recenzió...). Közöljük az olvasók leveleiből a közhasznú anyagot „Postaláda” címen. Egyik Olvasónk kéri: „különböztesünk az egyéni cikkírói vélemény és az egyház hivatalos álláspontja (?)”, illetve a szerkesztő felfogása között, mintegy „használati utasítást” nyújtva a cikkekhez.” Az *OLMK* „kötelező anyagából” csak a legjobbat hozzuk! – *Hallgat a közép-nemzedék*, csak öregek és fiatalok írnak. Miért? Új jelenség, hogy a *cikkek mellé írt magánlevelekben* szinte kivétel nélkül szerepel a Lelkipásztor értékelő néhány sor is. Legtöbbször biztató jellegű, testvéri erősítés. – *Első rovatunkhoz* rendszeresen várnak imádságos anyagot, egyénit és új hangvételű liturgikus imádságot is (oratio oecumenica, temetési imádságok, ökumenikus alkalmakra való imádság-szövegekről szól a kérés).

Egyik feladatomban, hogy a megígért, és előrejelzett anyagokból *semmi se maradjon ki*. Régi adósságokat is kell törleszteni (nyelvi hibák korrigálása, amatőr újságíró iskola, egyházi lapok szemléje, aktuális, de tudományos szinten megírt, egyházunk tanításáról szóló *mély ismeretanyag*).

Örülök, hogy Olvasóim nem hagynak magamra szerkesztői munkámban. Köszönöm:

A teológia szomszédságában

Egy rádiós sorozat margójára

Lassan megszokottá válik, hogy kéthetenként a Magyar Rádió Kossuth-hullámhosszán, az evangélikus egyházi félóra előtti tíz percben felcsendül egy-egy korál az Énekeskönyvből, valamint annak orgonára írott művészi feldolgozása (az eddigiek során J.S. Bach műhelyéből.) A sorozat szerkesztője, Pacher Gréti először testvéregyházunk, a reformátusok zsol-tárai és dicséretei köré épített egy – a mi műsorunkhoz hasonló – tízperces összeállítást Berkesi Sándorral és a Debreceni Kollégium híres Kántusával. Ezt hamarosan követte az általam tervezett és Trajtler Gáborral közösen kivitelezett adástípus, amely – bevallottan és érezhetően – a rövid műsoridőn belül is két részből tevődik össze: Először is magának a korálnak az eredetére, költőjére és zenei értékeire szeretnék felhívni a figyelmet. (Az énekeskönyv ugyanis csak évszámokat és kurta utalásokat tartalmaz a szerzőkről.) Arról is gyakran beszélünk – ha van időnk rá –, hogy a téma

miképpen illeszkedik a liturgikus rendbe, milyen szerepet tölt be a keresztény gondolkodás fogalmakörében... Másodsor: a műsor záróeffektusként megszólaló korálfeldolgozás a maga miniatűr formájával, de magas művészi értékével hivatott megkoronázni ezt a kis értékfeltáró, gondolati együtletet...

Annak idején Luther Márton kategorikusan határozta meg a zene szerepét egyházunk életében, amikor így fogalmazott: „...Isten a muzsika által is az evangéliumot prédikálja...” E mondattal a (muzsikusként is kiváló) reformátor az anyanyelvre fordított Szentírásra épülő igehirdetés mellé az egyszerű emberi lélekből fakadó népekeket is az istentiszteleti rendbe illesztette... Am ezzel szinte egyidőben felhívta a figyelmet a művészi muzsika különleges értékeire is. Ezeknek a máig világító gondolatoknak az útmutatását igyekszik követni a mi kis tízperces műsorunk...

Ruitner Sándor

A nondirektív klinikai lelkigondozás szempontjai, mint segítség a lelkipásztori szolgálathoz

(Pestmegyei LMK – vitaindító előterjesztés – 1995. január 25.)

Témánkra rávezetésként két régi emlékemet mondom el. – Kezdő segédlelkész voltam, amikor kezembe került Gyökössy Endre Az én kicsinyeim című füzetét. Ezt a katechetikai alapvetést olvasva, jól emlékszem, azért adtam hálát Istennek, hogy a rábízott gyermekek és fiatalok között (!?), még odáig nagyobb baklövést nem követtem el, lélektanilag. – A másik emlék. 20-25 évvel ezelőt beszélgettem egy evangélikus szeretetotthon lelkész vezetőjével. Örömmel újságolta, hogy volt náluk egy hetes evangelizáció, ami mélyen érintette a náluk dolgozó huszonéves lányokat. De amikor az evangelizáló az ebédőasztal mellett megkérdezte egyik-másiktól, hogy: „átadtad-e már szívedet az Úrnak?” – ez általános zavartságot keltett. Hetekig tartott, amíg valami lelki egyensúlyt tudott közöttük teremteni.

Dolgozatomban főleg alapállási, szemléleti kérdésekről lesz szó. Arról például, hogy mivel közeledhetek az elem kerülőhöz és mi az, ami ezt az odalépést megterheli, vagy eltorlaszolja. – A lelkésznek, aki megtanult beszélni, most meg kell tanulnia hallgatni. – Képzelnék el egy szigetet, amit csónakkal közelítek meg s többször kell körbevezennem, amíg megtalálom a kikötés helyét. Ez az odafigyelő, beleérző kapcsolatkeresés a nondirektív lelkigondozás kiindulása.

Ezen a területen ismételtlen szembeállokunk Jakab apostol intésével: „Tanuljátok meg tehát, szeretett testvéreim: legyen minden ember gyors a hallásra, késedelmes a szólásra...” (1,19) Gyökössy Endre pedig így látja: „A mai embernek csökevényesen nagyra nőtt a szája és kicsivé a füle”.

1. A lelkigondozói – lelkipásztori – attitűd a segítő szolgálat alapja.

Nem irányulhatunk csak a lelkiekre, mindig együtt kell gondoznunk (ellátunk) a testet és a tudatot is, tehát az EGÉSZ EMBERT. A lelki ínséget körülvesszük, kísérik testi és értelmi konfliktusok. Mellé állni, vele érezni, együtt lépni – ez egyetlen egy (!) segítő mozdulat. – „Nem jó az embernek egyedül lenni” – ez motiválja a segítő lelkipásztort is, nemcsak a társát kereső embert.

A lelkipásztori attitűd néhány lépése:

- megismerni a pásztoroltat, bajba jutottat, – felmérni a segítség mértékét és azt, hogy meddig mehetnek el,
- mozgósítani önjerejét, tartalékait,
- a kereső-segítő kapcsolatban partnerré tenni a gondozottat.

Szánalmas pásztor és lelkigondozó, aki maga nem pásztorolt és nincs benne a nagy Segítő szerető áramkörében. Ez hiteles belső töltést ad, és gyógyító kisu-gárzást.

2. A lelkipásztori (lelkigondozói) kapcsolat kölcsönössége

Az én odalépésemet a pásztorolt hozzámlépése határozza meg. Neki legalább annyi utat kell ugyanis felém megtennie, mint nekem öhozzá! A szabad kiválasztást fenn kell tartani: akar-e engem, és miben akarja segítségemet. Ez kikerülhetetlen, ha a gondozott meglévő erejével és hitével szeretnék együtt dolgozni. – Itt kell ismernünk a mélylélektan megállapítását, azt ugyanis, hogy az ún. „pszichikus energiák” 20-40 %-át használjuk fel csupán életünk során. Nos, ezt lehetne felszabadítanunk, aktivizálnunk. És ez annyiban különbözik az ún. „placébo effektustól”, mint a művirág a valóditól.

3. A segítő beszélgetésről

Az én érzésem és mondanivalóm nem azonos, sőt merőben eltér a gondozott érzéseitől és mondanivalójától. Mind a kettő külön-külön fontos! Segítő találkozás csak a kettő oda-vissza áramlásában valósulhat meg. Hagyni kell: beszélni-érezni-szorongani-Isten-nel perlekedni! Ehhez kell háttérben hagyni az én (!) indításmot, mondanivalómat, lelkipásztori rutinomat. Saját jó gondolatait, érzéseit kell visszakinálnunk, mint témát, és abban beszéltetni. A szakirodalom ezt „tükrözésnek” nevezi.

4. A lelkigondozó lelkipásztor non-verbális attitűdje

Minden ember pusztá léte jelt, jelzést, jelzésrendszert hordoz. Nem kell ahhoz megszólalni, hogy megtörténjék az információcsere, az üzenetváltás. Csecsemőkortól az előregedésig folyik ez a dekódolható kapcsolat. Például: A játékát szászor kidobáló kisgyermek bizalmi vizsgáztatást végez: kire számít-hat a végsőkig.

A segítő beszélgetésekben nem a szavakon van a hangsúly, hanem az érzéseken, magatartásokon.

Befejezőként

néhány összefoglaló, záró gondolat: – Valóban keskeny az út, maga Jézus Krisztus. De Óhozzá sok kis ösvény vezet. Az én feladatom az, hogy a pásztorolt megtalálja a maga kis ösvényét, – ebben lehetek utitárs.

Akik Jézus közelébe kerültek, talán

először a megértést élték át és csak aztán a megtérést.

Van a gyógyító diakóniának egy szokatlan, furcsa vetülete, amikor az „adni képes” embert próbálom előhívni a gondozottban. Nagyrésze a pásztoroltaknak hiábavalónak érzi életét, kiszorultnak, értékvesztettnek, kudarcosan bémúltak. Itt kétféle szaladhat az út. Az egyik a pótszelekvésekre, sőt az életfeladásba rohan, a másik csoport az, aki várja és reméli a segítő pásztorolást. Talán erről beszél Jézus Urunk is, amikor az utolsó ítéletben ilyen felsorolást mond: ennem és innom (stb.) adatok

nekem – ti. az én kicsinyeimben. És nem ugyanezért engedí meg lábának megkenését, törleszt és csókolgatását a bűnös asszonynak? – (Megindító tapasztalataim vannak a kórházi ágyak mellett az adni képes ember örömről...!?)

A nondirektív klinikai lelkigondozás egyik utat mutató jelszava így hangzik: **NÉHA GYÓGYÍTANI – GYAKRAN ENYHÍTENI – MINDIG VIGASZTALNI** – Ezt elgondolkoztató tanácsnak érzem a poimenika területén is.

Simonfay Ferenc
ny. lelkész

Könyvismertetés

Handbuch der Liturgik
(Hrsg. von Hans-Christoph Schmidt-Lauber und Karl-Heinrich Bieritz. Evangelische Verlagsanstalt in Leipzig und Vandenhoeck und Ruprecht in Göttingen, 1995).

Az 1123 oldalra terjedő „Handbuch” egyszerre lexikon is, meg tanulmányozásra ösztönző értekezés. A gyülekezeti szolgálatban levő lelkészek, kántorok és minden tevékenykedő épp úgy ujjongva veheti újra, meg újra kézbe, mint a „graduális” vizsgákra készülő teológus. Mert éppen az a nagy értéke ennek a könyvnek, hogy mélyen fundált tudományos kutatások eredményeit „praxis-orientáltan” adja közre.

A két kiadó neve fényes csillag a liturgika-tudomány világában. Mindketten öntudatosan „lutheri teológusok” és német alaposságú kutató professzorok: *Schmidt-Lauber* a bécsi egyetemen, dr. *Karl-Heinrich Bieritz* Rostockban. De nemzetközi és felekezeti tekintélyüket bizonyítja úgy az e könyvben „részszerzőként” található római-katolikus *Balthasar Fischer* és az amerikai metodista *Geoffrey Wainwright* liturgikai szaktudós, mint az a tény, hogy *Schmidt-Lauber* és *Bieritz* professzor nem maradhat ki semmiféle „Societas Liturgica vagy Faith and Order” ökumenikus jelenségéből, de a német nyelvterületen egy-ségesített most megjelenő új evangélikus énekeskönyv szerkesztéséből sem, az éppen kipróbálására közreadott „Erneuerte Agenda” ösztönzéséből és munkálásából még kevésbé.

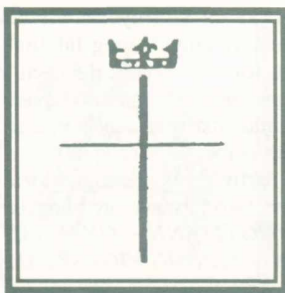
Az éppen most (1995 elején) megjelent „Handbuch der Theologie” sze-

rényen a rég „elfogyasztott” *Georg Rietschel* (1900/1909) és az 1951/52-ben újra átdolgozott *Paul Graf* könyv: *Lehrbuch der Liturgie „pótlásának”* értékeli magát. Pedig a kutatások eredményei alapján szembeötlő az óriási előrelépés, úgy a fogalmak tisztánlátásában, mint ökumenikus távlatokban és bátorságában is. Ezt bizonyítja, hogy a két megnevezett szerkesztő-kiadó mellett nem kevesebb, mint 50 liturgika-szaktekintély írásait olvashatjuk az egyes fejezetek kidolgozásánál. Ez az együttes fokozza a mű „elfogulatlanságát” és tartós tekintélyét.

Élvezetes olvasmány és könnyen áttekinthető a nem „profí” tudósok számára is. Az első főrész az istentisztelet fogalmi tisztázódásával foglalkozik, az őskereszténységtől a Lima-liturgiáig. A második főrész történeti áttekintés a liturgia „elemeinek” kialakulásáról: eucharistis, keresztelés, konfirmáció, ordinatio stb. – ide sorolva a templomépítészetet, a paramentumokat és a liturgiában résztvevő modulatait (Gebärden) is. A harmadik főrész a részletkérdésekkel foglalkozik, segítséget keresve a konkrét liturgiák kialakításához (gyermekistentisztelet, zenei istentisztelet, énekes zsolozsma, áhitat, bibliaóra, esketés, temetés, betegek kenete stb.)

Kifogyhatatlan tartalmú és ötleteket, ösztönzést árasztó, valóban nélkülözhetetlen „kézikönyv” mindenki számára, aki egyházát szereti és aktívan „munkálkodik”, csak ajánlani lehet, sőt kell, ezt a nagyszerű könyvet.

Csonka Albert
ny. lelkész

FÓRUM

Hozzászólás a NAT-hoz

A Nemzeti Alaptanterv (NAT) új szövegében örömmel látom a *fizikai környezetvédelmet*. De ijedten vélem látni a *szellemi környezetvédelem*, az ifjúság ilyen irányú felvértezése teljes hiányát.

Számos évfjártat nőtt fel a kulturánkhöz tartozó vallási ismeretek és a humanitásunkat meghatározó ún. zsidó-keresztény erkölcs kellő hatása nélkül. Legfőbb ideje gondoskodni arról, hogy

a vallásoktatásban nem részesülők ne maradjanak hiányos műveltségűek és olyanok, akiknek csak taktikájuk van, de etikájuk nincs.

Németországban a hitoktatásban nem részesülő tanulók kötelezően tanulnak polgári erkölcsant pl. Ciceróból. Az „élet tiszteletén” alapuló Albert Schweizer-féle etikát politeista és ateista is vallhatja lelkiismereti sérelem nél-

kül. (Legföljebb a sátánisták vagy a kollektív öngyilkosságba hajszoló szekták utasíthatják el.)

Míg van esély rá, ennek hangot kell adnunk!

Budapest, 1995. febr. 12.

Dr. Zsigmondy Árpád
levéltáros, vegyésztanikus

POSTALÁDA

Ismét a szórvány-úrvacsoráról

...Tudom, hogy elősorban örülni kell annak, ha valaki reagál az ember mondanivalójára. Még akkor is, vagy akkor igazán, ha nem az egyetértés, helyeslés a visszhang tartalma. A Lelkipásztorban megjelent „Clevelandi levél” második pontjára gondolok most. Nem túlságosan nagy annak a valószínűsége, hogy akár a közeli jövőben, akár bármikor élhetnek a szíves invitálással és „egyszer, ha arra járok”, bekukkanthatnak a clevelandi Szent Tamás templomba, amikor éppen „tisztességes, jó minőségű plasztik” pohárkákka történik az osztás. Különbem sem tudom pontosan, hogy Cleveland-ban a jobb vagy a balseren kell-e keresnem a templomot.

De igazán félre a kesernyés hanggal – különben is a tolerancia évévé deklaráltatott 1995 –, én nem leszólni akartam egy lehetséges módot, hanem *saját szolgálatom keserves kínját mondtam el*.

Még szerencse, hogy a szoba 4x4 méteres „nagyságát”, meg a lerakópolc nagyságú oltárt, meg a szobában összezsúfolódott 30-40 embert nem említettem. Pedig talán szükséges lett volna, hogy nyilvánvalóvá váljék, itt pontosan az az „infrastruktúra” hiányzik, amely-

ről irigylésreméltó örömmel ír a tengerentúli lelkésztestvér. A „mód” nem képzeletbeli helyzetben, hanem nagyon is valóságosan történik és számomra pontosan egy konkrét esemény alig elviselhetősége okozott traumát, amitől akkor is nehéz szabadulni, amikor én is örömmel mondtam el az átélt *finn vagy bajor* szituáció *ég-föld* különbségű más-ságát.

De hát minek erről beszélni: Clevelandben bizonyára – és ez nem bűnük – bizonyára nem könnyű egy kis falusi gyülekezet gyülekezeti-szoba „dóm” körülményeit érteni. Ha magamat aposztrofáltam „ügyetlen pincér”-ként, aki „tányéraknával” egyensúlyoz, nem bántani akartam, csak *fájtam magamnak*. Ehhez pedig az ügy érdekében jogom van! Muszáj ezt a fájdalmat egy valóban ideálisan széppel fokozni?

Azt azonban remélem, hogy a lelkésztestvér annyira nem veszi szívére a „leszólást”, hogy ezekből a jóminőségű leöblítve, összecsomagolva kidobható pohárkákba meglepi Kemenesalját egy csomagnyival. Sajnálnám a visszaküldés költségét.

Fehér Károly

Elhívottak szerzetesi közössége

Élve a bátorítással, szeretnék reagálni *dr. Széchezy Béla*: „JETRO ökumenikus szerzetesrend” című írására, amely megjelent a Lelkipásztor 1995. 1. számában.

Előljáróban szeretném leszögezni, hogy véleményem szerint az Úr által „elhívottak” szerzetesi közösségének – beleértve a diakonissza közösséget is – minden ellenkező vélekedések ellenére *van igei* alapjuk és karitatív szempontból – különösen napjainkban – pótolhatatlan létjogosultságuk. Mivel a cikkíró a szóban forgó szerzetesrenddel kapcsolatban „a taizéi lelkiséget vallók és az általa képviselt teológián is tájékozódók” összegyűjtésére vállalkozott, joggal kell hinnem, hogy azonosítja magát ezzel a lelkiséggel és a taizéiek teológiájával.

Így kénytelen vagyok a szóban forgó szerzetesrendet a *taizéi lelkiség* és teológia magyarországi hivatalos megjelenéseként vizsgálni és értékelni, miután a kérdéses cikkben közölt – ha szabad így fogalmaznom – „rendi szabályzatuk”, mint irányvonalak, nem rögzítik le egyértelműen a taizéi lelkiségtől, illetve teológiától való különbözőségüket.

Annál is inkább vagyok kénytelen erre az álláspontra helyezkedni, mert

tanult barátom a taizéi mozgalmat aggodva figyelők és ellene szavukat felémelő, mint „ellendrukkerek” táborát az Ev. Élet 1992. 02.02. számában „sarlósok, ekések és kalapácsosok” névvel illette. Azt még csak értem, ki azok az ekések, de hogy kiket értett sarlósokon és kalapácsosokon, azt tőle kellene megkérdezni. Nem óhajtok azonban újabb polémiát elindítani ez ügyben, csak szeretném kérni a pártatlan érdeklődőket, hogy Isten előtti alázattal, nagyon komolyan tanulmányozzák át a

tárgyban megjelent terjedelmes francia, német és magyar nyelvű irodalmat, mielőtt a pártfogásról, netán a csatlakozásról döntenének.

A taizéi lelkeség megértését célzó 21 tételből álló irodalomjegyzéket 1989. 06. 19-én az Ev. Élet, 1989. 07. 29-én pedig a Lelkipásztor szerkesztősége címére küldtem el. Sajnálatomra egyik helyen sem tartották érdemesnek a közlésre.

Ezeket kívül szíves figyelmükbe

ajánlom a *Theológiai Szemle* 1989. 4. számában tárgyban megjelent két ismertetést. Az egyik református részről ad összefoglalást „Egy lelki kaland” címen, a másik evangélikus részről „A taizéi ökumenikus mozgalom teológiájáról” cím alatt ad tájékoztatást.

Minden további vita elkerülése végett.

Ráskai Ferenc
gyülekezeti munkatárs
Győr

Megtértél már?

Mindig gondolkodóba ejt, mi rejtőzhet ama jelenség mögött, hogy míg egyfelől szinte kötelezően felmondandó lecke gyanánt emlegetik az egyházon belüli sokszínűséget, a különféle „kegyességi irányzatok” meglétét, másfelől némely magától értetődő jelenséggel kapcsolatban meglehetősen türelmetlenség tapasztalható.

Aligha akadna olyan lelkész egyházunkban, aki ne vallaná valamilyen formában a „megtérés” szükségességét. Különösen előszeretettel emlegetik Lutherra hivatkozva a „naponkénti megtérést”. Mégis, ha valahol konkrét tényként jelenik meg némelyek életében a régítől történő elfordulás, és a Jézus Krisztus kegyelmében való új elkezdése, szinte azonnal fölemelt mutatóujjak erdeje meredezik, s ádáz küzdelem indul a „perfekcionista rajongás” fékentartására. Jobb esetben is intelligens, ám a másság iránti toleranciára utaló helyreigazítások jelennek meg. Közös nevezőnek tekinthető e megnyilvánulásokban, hogy a konkrét személyek konkrét megtérését, annak jelentőségét relativizálni, behatárolni igyekeznek. Lényeg, hogy az események ne jelentsenek kihívást mások számára, sőt, inkább némi gyanakvást, idegenkedést érezzenek – az erre amúgyis hajlamos – szemlélődők.

Vajon mi lehet emögött? Ha valaki azt mondaná, azért van szükség a korrigálásra, hogy egyházunkban ne billenjen el az egyensúly túlzottan a „nagy megtérést”, annak szükségességét hangsúlyozó kegyességi irányba, akkor azt kell mondanom: a nagy megtérés szükségességének elfogadása nem kegyességi irányzat kérdése. Enélkül bajosan beszélhetünk személyes Krisztus-hitről. Ami pedig a *megtérés tartalmát* illeti, az meglehetősen pontosan, fogalmilag meghatározható. Külső formáját tekintve pedig nem emberi elvárások függvénye, hanem a keresztyén hit megvallásában nyilvánul meg. Az Újszövetség egybehangzó tanúsága szerint ennek a hitnek gyümölcsei vannak, és jelek is követik. Ezek nem feltételek, hanem következmények. Senkinek nem jutna eszébe, hogy egy csomag só mivoltát illetően azért fogjon gyanút, mert a belőle vett minta valóban – a tőle várható módon – megízestette az ételt. Bizonytalán megrökönyödést váltana ki minden vásárlóból, ha némely boltosok a „túlzások” elkerülése érdekében répacukorral, nátrium-tioszulfáttal, és egyéb átlátszó, fehér kristályos anyagokkal kevernék össze a szervezetünk számára nélkülözhetetlen sót.

Mégis, miért van tehát, hogy mihelyt valaki arról számol be, hogy ő maga, vagy valahol valakik „megtértek”, szinte azonnal kapja a helyreigazítást az egyszeri és egész életre szóló megtérés lehetetlenségéről, és a naponkénti megtérés szükségességéről? Miért az azonnali gyanú, amely minden esetben a szektás exkluzivitás rémét látta, ha valahol vég-

re megtörténik az, amiről olyan szép és könnyfakasztó igehirdetéseket lehet egyébként hallani?

Evangélikus egyházunkban szerzett egy évtizedes tapasztalataimat összegezve egy fogalmat emelnék ki: *bizonytalanság*. Látásom szerint legtöbbször azért menekülnek a „naponkénti megtérés” tévesen értelmezett fogalmának védőpajzsa mögé, mert az *ingyen kegyelem örömhíre keveredik gondolkodásukban egy sajátos cselekedet-kegyességgel*. Megtérés alatt nem elsősorban a Szentlélek által a lelkükben teremtett új felismerést értenek, hanem valamiféle megváltozást, életjavulást. Teljesen természetes tehát, hogy erről úgy vélekednek, amint helyes is, tehát nem lehetséges egyszeri és tökéletes módon megvalósítani – és főként nem önerőnkön. Ezért aztán, ahelyett, hogy a megtérés fogalmát igei értelemben korrigálnák önmagukban, inkább kibúvót keresnek alóla – kérdésessé téve ezzel mások megtérését is.

Ellentétben lehet az előbb leírtakkal szemben, hogy a frissen megtért emberek gyakran arrogánsak, tolakodók, tapintatlanok. Az ilyenekre pedig könnyen rá lehet sütni: ez nem lehet a Szentlélektől, hiszen éppenséggel alázatot, szelidséget várnánk az Ő munkája nyomán. Ez az érvelés elvben igaznak tűnik, de nézzünk két korai példát, melyeken érdemes elgondolkodni.

Az egyik *Péter*, aki alig néhány héttel azután, hogy háromszor megtagadta Jézust, most a Szentlélektől megragadva, így prédikál Jeruzsálemben: „... ti a törvényszegők keze által felszegeztétek és megöltétek.” Jellemét, alkátát ismerve ma bárki helyreigazíthatná, figyelmébe ajánlva a sokkal alázatosabbnak tűnő, ám személytelen és semmitmondó többszám első személyt, amelyet manapság szinte kötelező jelleggel alkalmaznak evangélikus szószékeken. „Mi vagyunk bűnösök, nekünk kell megtérni, értünk szólni a harang.” Hogy azután ez a mindenkinek, éppen ezért senkinek sem szóló generálprédikáció üres és erőtlén, az már nem olyan nagy baj. Fő, hogy nem lehet rásütni a fensőbbes ítékezés vádját. Pedig épp ebbe lehet beleburkolni a legöncélűbb, személyeskedő fricskákat.

A másik példa *Pál*. Néhány napja még a keresztyének legádázabb ellensége volt, most pedig Damaszkuszban ő a legbuzgóbb vitatkozó, aki azt bizonygatja, hogy Jézus valóban a Krisztus. Valami miatt ott is, majd Jeruzsálemben is meg akarták ölni. Nyilván nem pusztán a keresztyéni szelidsége és alázatossága miatt. Akkor hát ez esetekben is másképp kellett volna munkálkodnia a Szentléleknek, hogy a finnyás moralistáknak is inyére válják, s kritikus elemzők is minden fenntartás nélkül hitelesnek tartsák? Ha egyetlen elfogadható földi cél a befejezetlenség, s ha ezt túlságosan hangsúlyoz-

zák, számomra azért gyanús kisé, mert szerintem a hülye is tudja, hogy semmi töredékesre nem mondhatjuk azt, hogy tökéletes. Ám Isten-ember-üdvösség viszonylatában szükség-szerű, hogy történjenek konkrét, a személy – illetve adott esetben egy közösség, vagy az egész emberiség – számára igen nagy horderejű események. Ezek létét megkérdőjelezni, vagy relativizálni értelmetlen, sőt veszélyes lehet egy-egy esemény abszolutizálása is. Ha az ember úgy tekint a megtérésére, mint egyetlen és kizárólagos választóvonalra, amelyet már nem követhet újabb, a lényegre érintő esemény. Ha úgy tekint az állapotára, mint stabil és változtathatatlan tökéletességre. Ha az életében végbement eseményt feltétlenül mások viszonylatában méricskéli, s egyénileg és önkényesen kialakított értékrend szerint csoportosítja az embereket. *Ez a veszély azonban akkor fenyegeti az egyházat, ha a megtérés szükségességének hangsúlyozását „kegyességi irányzatok” ügyévé degradálja, vagy meghagyja gettósodásra hajlamos csoportosulások privilégiumának.*

Nézzük ismét Pétert. Életének néhány jellemző eseményét emeljük ki. Ezek mindegyikére ráillik a „megtérés” kifejezés. Közös lényegük, hogy nagy horderejűek, és nemcsak az érintett személy, hanem az egész üdvtörténet szempontjából is kiemelkedőek. Az első ilyen fontos esemény a nagy halfogást követő elhívása. (Nem derül ki egyértelműen, de feltételezhető, hogy nem ez volt első találkozás a Jézussal. Így tulajdonképpen elsőként ezt kellene említenünk.) Fontos és döntő lépés, hogy Jézus megszólítja, és tanítványnak választja. Ő pedig elindul. *Otthagyja a hálóját, és követi a Mestert. Megtér:* Azt gondolom, ehhez hasonló esemény sokak életében „azonosítható”. Amikor először lépett be a templomba azzal a szándékkal, hogy magáévá akarja tenni az ott hangzó üzenetet, vagy amikor először üti fel a Bibliáját azzal az elszánással, hogy megtartja, ami benne van, és életét hozzá igazítja stb... De lám: ez az úton elindult Péter egy kritikusi pillanatban meghátrál. Amikor veszélybe kerül Jézus miatt, megtagadja őt. Mintha csak a köves talajt testesítené meg élete. Hamar felnövekedett, de mivel nem volt gyökere, mihelyt a Nap kisütött, elszáradt. Keservesen sír. Rettenetesen szenved. Bűne teljes súlyával nehezedik rá.

Ez a sírás – bizony, mondjuk ki: megtérés. Utálja bár, mégis elfogadja önmagát. És íme, megtörténik a csoda. Beteljesült, amit a próféták is, és maga Jézus is megmondott: Feltámadt a halálból az ÚR! A feltámadott Mester pedig emlékezteti Pétert elhívására. Megismétli a nagy halfogást. *Újra megbízást kap: „legeltesd juhaimat!” És Péter megtér.* A sírásra, bánatra most a megszabadulás öröme is elkövetkezett. Nyilvánvalóvá lett számára, hogy Jézus továbbra sem vetette el őt, sőt, megerősíti mindazt, amit korábban már megígért neki. És ez még mindig nem minden! Jézus távozása után tíz nappal ismét történni valami, aminek bekövetkeztéről már előzőleg sokat beszélt, tanított. *Betölti őket a Szentlélek. Péter elsőként áll fel, hogy prédikáljon. Megtér, és megtérést hirdet.* Itt befejezettek gondolhatnánk a dolgokat, de nem. A többszörösen megtért, és Szentlélek-kereszttségben részesült Pétert tovább tanítja az Úr. Ahogyan a szelidség és alázat sem automatizmusok, ugyanúgy a mindent egyaránt tisztán látás sem. Zsidó lévén, nehezen fogadja el, hogy a pogányok is részesülhetnek a kegyelemben. Pedig Jézus még életében sok esetben bizonyította, és mintha a missziói parancsban is szívrükre helyezte volna. Ennek ellenére *Pétert látomásban kell győzködni.* És Péter megtér. Megy Kornéliuszhoz, és hirdeti a megtérést. Mindezek üdvtörténeti jelentőségű események is. Ám Péter élete egyénileg is fontos. A karizmatikus apostol, Jézus első számú követője a képmutatás bűnébe esik. Zsidók

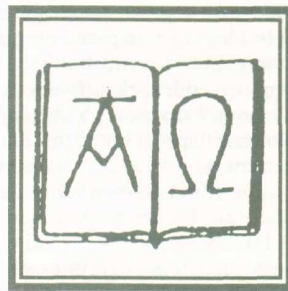
jelenlétében látványosan elkülönül a pogány keresztyénektől. *Pál, a nála jóval később megtért volt farizeus inti meg. És gondolhatjuk, hogy Pétert megtért.* Mindezek konkrét események, konkrét eredménnyel. Nem tábori hangulatokkal nosztalgia-zó folyamatos és naponkénti szenvelgés a néha fel-felbukkanó, de soha el nem érhető Deus absconditus-ról, hanem *hátározott üzenettel és hittel végigélt, jelentős eseményekben gazdag, növekedő és gazdagodó keresztyén élet.*

Ezzel szemben ma, ha valamit másképp – vagy egyáltalán nem – kellene csinálni, gyakran Isten, illetve a Szentlélek „szuverenitására” szóló handabandákat hallani. Ha pedig a *Mindenható Isten szuverén módon gyakorolt kegyelme folytán Jézus Krisztusban nyert üdvösség bizonyosságát* vallja meg valaki, akkor moralizálni kezdenek, és perfekcionizmust emlegetnek. Pedig, ha végiggondoljuk Péter életének – csupán e kiemelt – eseményeit, arra a következtetésre jutunk, hogy mindegyik egyaránt fontos, és mellőzhetetlen. Nem mondhatjuk azt, hogy „kinek így, kinek úgy”, és azt sem mondhatjuk, hogy „ha az Úr akarja, akkor...” Nyilvánvaló ugyanis, hogy *az Úr akarja.* Tudniillik ezért jött. És ezért halt meg. Ha nem akarná, nem lenne kereszt. De van kereszt. És azért hangzik a róla szóló ígéhirdetés, hogy „mindenki mindenütt megtérjen”. Emberi erővel ez persze nem kikényszeríthető. Sőt, veszedelmes is az ilyesfajta próbálkozás. De ha a Szentlélek által a tisztán hirdetett ige megtermi gyümölcsét emberleletekben, akkor az ok az öröme és hálaadásra. Hiszen azért prédikálunk, hogy megtérjenek, akik hallják azt. Ki úgy, hogy bűnei súlya nehezedik rá, ki úgy, hogy elindul az úton, ki úgy, hogy bánatára vigaszt kap, ki úgy, hogy felismeri hibáit, és megváltoztatja életét, ki úgy, hogy a Szentlélek teljessége tölti be, hogy Krisztus-hite szolgálattá váljék, ki úgy, hogy meggyőződik valami felől, ami addig bizonytalansággal teli volt számára. Ez azonban nem embertípusok kérdése, hanem kinek-kinek helyzete, állapota adja meg, most éppen melyik változás a legdöntőbb fontosságú az életében. És ennek valóban nincs befejezése. *Aki egyszer elindult Jézussal, annak valóban minden napja valami újat hoz.* Új felismerést, új örömet, új szolgálatot, új erőt. Persze a közösséget a nagy eseményektől függetlenül is megélhetjük. Nem vagyunk mindnyájan egy szinten a hitben és ismeretekben. Ez azonban nem akadály, hiszen normális körülmények között az erősek hordozzák a gyengébbeket. Anélkül, hogy botránkoztatnák (akadályoznák) őket fejlődésükben, segíthetnek nekik, hogy életük várhatóan bekövetkező nagy eseményeire felkészültek legyenek.

Nincs azonban szánalmasabb, mint amikor a hitben erőtlenelek, és erősödni nem is igen akarók, hitben erősnek képzelelik magukat, és saját bizonytalanságukkal másokat is bizonytalanságba kergetnek. Aki ugyanis a saját hitében elég erős, azt nem fog megingatni, vagy kétségbe ejteni, sem pedig felháborítani, vagy megijeszteni semmiféle – akár magabíró, akár rajongó – megtérésre hívás, sőt, érett bölcsességével még segíteni is tud a frissen megtérteknek abban, hogyan lépjenek tovább. Ehhez azonban először tudni kell együtt öröendezni velük, és örövendezésre hívni másokat is.

Megtértél már? E kérdésre ezt a választ adhatom: Igen, sokszor. És sokszor meg is fogok még témi, amíg el nem jön a nagy nap, melyen egyszer, s mindenkorra, örökre az Úr Jézushoz térek majd. Mert ez az egy biztos: *Jézusé vagyok.* És ezt a tényt megváltoztatni senkinek sem áll hatalmában. Azért prédikálok, hogy ezt: „Jézusé vagyok” – MINDENKI KI TUDJA MONDANI. Mert ez a legfontosabb.

Az igehirdető műhelye

NAGYCSÜTÖRTÖK

Jel 19, 9-10

I. Gondolatok a nap kapcsán

Juhász Gyula „Az utolsó vacsora” című versében rímbe szedi, költői formát ad annak, hogy Nagypéntek előtt ott van Nagycsütörtök mélyeséges titkával és egzisztenciális szükségességével, próbálja hangsúlyosabbá tenni Nagycsütörtököt. Nem új gondolat, amit a vers kapcsán felvetek, de emögött az a tény rejlik, hogy amit hangsúlyozni kell, amit nyomatékosítani kell, az a valami (ismeret, gyakorlat, tény...) nincs megfelelő és szükséges helyén a látásunkban, gondolkodásunkban az életgyakorlatunkban. Konfirmandusaink értetlenkedése, ünnepek körüli sűrűbb úrvacsorai alkalmakra tett megjegyzések, úrvacsorai istentiszteletek „búcsúszimfóniás” stílusa, újra és újra arra döbrent rá, hogy az Oltáriszentség kérdése a legfontosabb ilyen neuralgikus pontunk.

A magyar középkor végén a népi áhitat a nagyhét minden egyes napját megünnepelte, de Nagycsütörtök már kiemelkedik. Ezen a napon Jézus példájára szegényeket hívtak meg, megmosták lábukat, vizet töltöttek kezükre és mindegyiknek egy-egy pénzt adtak. Ez alkalommal meg kellett „békélni”, azaz csókolni kezüket, azután ennivalót és innivalót adtak nekik.

A katolikus szóhasználatban szereplő „Triduum sacrum” (Szent háromnap) mögött a „lamentáció” hagyománya áll. Nagycsütörtökön és Nagypénteken kora reggeli alkalmakon Jeremiás Siralmaiból olvastak fel. (A bűnös lélek önti ki benne bánatát, megrázó erejű szövegeken, hogy vétkeivel ő is hozzájárul Jézus szenvedéseéhez.) Az apostolokat jelképező gyertyákat sorban eloltják, csak Jézus gyertyája marad égve, amit a végén elvisznek, majd visszahoznak, így jelképezve halálát és feltámadását.” „Mivel latinul van, így csak a szemináriumokban él ez a hagyomány, de már fordítás alatt van, hogy majd bevezessük gyülekezeti gyakorlatba is, ezzel is emelni akarjuk Nagycsütörtök rangját, tíz-tizenöt év és menni fog” – mondta egyik plébános testvérem. A magunk részéről imádkozunk azért, hogy a mi „fordításunk előbb elkészüljön” vagyis tudjunk úgy prédikálni, bizonyosságot tenni, hogy a Bárány mennyegzőjére való hivatalosság mélyen megérintsen és valódi boldogsággal töltsen el igehirdetéseinket hallgató testvéreinket ez év nagycsütörtöki istentiszteletén.

Juhász Gyula sorai is segíthetnek:

„Valahol lenni kell egy lakomának, hova hivatalos, kit idelelni halálba üzőt az éhség, a bánat, a reménytelen szerelem. Valahol lenni kell egy palotának, hova bejáratos, kit idelelni minden örömből és fényből kizártak, s elhullt a rögös útfelen...” VAN! és boldogok akik hivatalosak a Bárány mennyegzőjére.

II. Az alapösszefüggésről röviden

Máté evangéliuma 25. fejezetében, az utolsó ítélet leírá-

sánál látjuk, hogy az igazak Jézus jobbján állnak, a bűnösök pedig Jézus balján állnak. A jobbján állók helyzetét egy kép-pel világítja meg. Isten országát mennyegzőhöz hasonlító példázatok az egész USZ-en végigvonulnak. Valószínűleg azért választotta Jézus e képet, mert az élet egyik legörömtelibb eseménye, és azok között, akik az ifjú pár körül vannak, van valami különleges kapcsolat. Ez a szituáció érzékelteti az üdvözültek közösségét. Ehhez társul az az elgondolás, amely az ŐSZ-ben Isten és Izrael népe közötti kapcsolatot a völgénynek és jegyesének a viszonyához hasonlítja, az őket egymáshoz fűző szeretet miatt. Az egyház és Krisztus valamikor nemcsak a tanításnak és a hitnek a formájában, hanem szem-től-szembe is találkoznak egymással.

A Jelenések könyve is aláhúzza, az Isten országa megvalósulásakor Krisztusnak a megszabadított hívekkel, az anyszentegyházzal való egyesülésnek az ünnepi voltát, jelentőségét. Emellett, gyakori meghatározásként konkrétan az Úrvacsorára használjuk. E két dolog nagyívű összefüggését jól kell látni. Az Ág. Hitv. sarkalatos cikke az articulus praecipuus, a hitből való megigazulás. Bizonyosnak kell abban lenni, hogy Jézus Krisztus halála által megváltott, ugyanakkor ugyanígy bizonyosnak kell abban is lenni, hogy „saját erőmmel és értelmemmel nem tudnék Jézus Krisztusban, az én Uramban hinni, sem Őhozzá eljutni, hanem csak a Szentlélek által...” A Szentlélek pedig ezt a kegyelmi eszközökkel – ige és a szent-ségek – végzi.

III. Lépések az igehirdetés felé

1. Egy ókeresztyén síron ez a felirat olvasható: „*Non moriuntur, sed oriuntur*” nem haltak meg, hanem most kezdik az életet. Az utolsó ítélet gondolata nem csak figyelmeztetés, hanem nagy vizsgatolás is. A mennyegzős lakoma nem más, mint az üdvösség, amelyre Isten mindenkit meghív. Vannak, akik elmennek és vannak, akik nem, erről is világosan beszélt a királyi mennyegző példázatában. A Jelenések könyve hangsúlyozza a felelősség kérdését, amit ma nem szívesen hall a legtöbb ember. Isten beszámítja kinek-kinek azokat a tényezőket, amelyek az ember életében a szabad döntést befolyásolják. De az embernek elkötelezettnek kell lennie. Ma ez sem a legfőbb erényünk.

A Bibliában újból és újból hangzik felénk a meghívás, a megigazulás lehetősége.

ÉK: 303 ének:

Krisztus Jézus, mi Megváltónk
értünk ontott drága vért...

Hogy erről megemlékezzünk,
testét, vérért adja ő nekünk...

hogy mivelünk egyé így legyen.

2. A Boldogmondások végén Jézus ajkáról elhangzik (Mt 5,12) „örüljete és ujjongjatek azért, hogy jutalmatok bősége a mennyekben...” Mit jelent ez az evangéliumi boldogság?

Nem azt, hogy az ember állandóan örvendezik és mosolyog. A boldogság nem pszichológiai állapot. Ahhoz, hogy valaki az evangélium szerint boldog legyen, nem okvetlenül az kell, hogy örvendezzék. „*Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa.*” A szegénység nem csupán anyagi helyzet, hanem állapot. Hova fordulhat a szegény az ÓSZ-ben, ha senki nem szolgáltat neki igazságot?

Egyedül Istenben bízhat, aki Izrael népének királya, és aki igazságot fog tenni. A szegénység lelkiállapot, vallási állapot. A lélekben szegény az, aki elsősorban Istenbe veti élete reményét, Istentől várja az élete igazi megoldásait, a dolgok kulcsát. A lélekben szegény az, aki tudja, hogy a földi kincs mulandó, veszendő, mint ő maga. Egyedül Isten tud az emberen segíteni a Krisztus által. És ki a gazdag ember? A mindig magabiztos ember, akinek soha, senkire és legfőképp a bűnbocsánat örömeire nincs szüksége.

303. ének:

Ó beteget, bűnöst hív és vár,
terhe alatt roskadót és
bűnbánat könnyét hullatót.

3. Minden dolgonál gondold a végedre! – e mondat közel sem oly riogató, mint amennyi benne a szelíd figyelmeztetés, perspektivikusság. Lehet, hogy az ember nagyon nyomorúságos lelkiállapotban van, mert nem elég, hogy szegény, még beteg is, vagy mellőzött, de ha ez belső nyugalommal, lelki meggyőződéssel, az USZ szerzőjébe, a győzedelmes Krisztusba való belekapaszkodással párosul, ez jelenti a boldog hivatalosságot. Átadni magunkat annak, Aki minket üdvözíteni tud, Aki nekünk mindent képes megadni, amit mi az emberi végességünkkel kívánunk.

303. ének:

Csak higgy bátran, teljes szívvel
és ha száddal is vallást teszel
e test és vér ad neked
megújulást, békét, életet

Imádság:

Hiába készülök magam, Te készíts engem, Uram Magadhoz. Légy segítségül hitemnek, és szítsd fel annak hamvadó lángját. Alázz meg engem, hogy felmagasztalhass, és amint porba hulltam, nyúlj utánam és végy fel onnan. Ámen.

Énekek: 303, 312, 370

Nagyné Szeker Éva

NAGYPÉNTEK Zsid 10, 11-18

A Zsidókhöz írt levél

Ebben az egyházi esztendőben immár hetedszer kaptunk ebből a levélből igehirdetési alapigét. Talán mégsem időszzerűtlen néhány szót szólnunk róla, mert Bengel megállapítása szerint „ez az egész OT rövid összefoglalása”. Még a kritikus Luther is úgy beszélt róla, mint „*igazán finom iratról, mely mesterien szól Krisztus főpapi tisztéről az Írás alapján és pompás gazdagsággal fejti ki az OT-ot.*” E. Reisner (München 1938) úgy értelmezte a Zsidókhöz írt levelet, hogy az „*a vándorok, a szüntelen vonulók irata, azoké, akiknek nincs itt maradó városuk*”:

Stratmann (NTD 1947) szerint a levél sajátossága, hogy az általában tanító jellegű dogmatikai részek, gondolatok, mindig praktikus lelkipásztori intésbe mennek át. Hiszen egyetlen célja a Krisztusról való bizonyágteves erősítése, buzdítás a hitben való megállásra. A feszülő gondolatok között csak lélegzetvételnyi szünetet tart, hogy aztán annál biztosabb hangon szólaljon meg. (Nem kellene-e igehirdetéseinknek is ilyennek lennie? Világos dogmatikai alapozottsággal gyakor-

lati lelkipásztori útmutatás, hogy kuszált és zavarodott lelkű világunkban, a téveszmék zűrzavarában meg tudjanak állni hittestvéreink, a gyülekezetek.)

A. Schlatter (Erläuterungen 1950) rámutat a levél olvasói körére. Veszélybe sodorta őket a hitben való elfáradásból fakadó kísértés, megintogtak, megbátortalanodtak és elbizonytalanodtak. Nem valami külső, romboló erő támadt rájuk, hanem lappangó belső sekélyesedés tette őket tönkre. Külöleg ugyan minden rendbenlevőnek látszik, de belsőleg komoly és komor bajok mélyeznek. (Nem aktuális-e ennek a „címzés nélküli prédikációs levélnek” a mondanivalója most is, közöttünk is?)

Megfáradt pásztorokról olvashattunk a LP 1995/1 számában, de vajon nincsenek-e nagyon kiszikkadva a gyülekezetek is? Talán éppen a „megüresedett” lelkesek miatt. Ez a belső nyomorúság, Lélek-nélküliség veszedelmesebb, mint a külső támadások. A bűn gyökere ott van mélyen. Nemcsak népegyházi forma omlik szét, hanem az egész közösségi élet.

A perikópa

Nem az segít – hirdeti perikópánk –, hogy a „papok szolgálásban állanak naponként” (leiturgio – vö. liturgia), hanem egyedül Krisztus, aki az Isten jobbára ült, miután megváltó munkáját véghezvitte. Amíg csak „mi” áldozunk, nem szabadulunk meg a bűntől, nem jön rendbe Istennel való életközösségünk. De Krisztus egyszeri áldozata elegendő arra, hogy eltörölje vétkeinket. Az áldozati állapot mindig akarata ellenére szenved és lesz áldozattá, ám Jézus önszántából adta oda testét-életét egyszer s mindenkorra. Az áldozárok nem hagyhatták abba szolgálataikat, de Jézus igen. Ő most csak vár. (Az ismeretlen levélíró e ponton szándékosan bővítette a 110. zsolttár szövegét, amikor Krisztus várakozását említette, mert azt akarta, hogy gyülekezete is várakozó legyen: a szenvedésben kitartó, meg nem tántorodó. Hiszen Ura is vár!)

A gyülekezet a Szentlélek által tudja, hogy Isten Krisztusban mindent nekünk ajándékozott. Teljes a bűnbocsánat – ez Jézus áldozatának a gyümölcse, haszna. Isten megbocsátott érte, elfeledte a múltat. Nem szükséges tehát nekünk sem a megbocsátott vétkekre emlékezni. Minden más áldozat is feleslegessé vált. Isten akaratát Szentlelke által szívünkbe írja, törvényét bensőnkbe adja, hogy az akarat és az értelem egyaránt bizonyos legyen: bűnbocsánat folytán lehet fellélegezve, boldogan „új szövetségben” élnünk Istenünkkel.

A nagy pénteki gyülekezet

Ilyenkor minden „valamire való evangélikus” ott van a templomban, hiszen ezt tartják a „legnagyobb” evangélikus ünnepnek. Emlékeim szerint az ünnep délelőttje az időseké, öregeké volt. Éppen azoké, akik a leghűségesebbek, legkitartóbbak voltak az elmúlt évtizedekben is. Ezért talán kevésbé van büntudatuk, hiszen nincs bűnismeretük sem. Csak hűségük, kitartásuk van szemük előtt. Pedig ott kezdődik a Nagypéntek, hogy ráébredünk arra: az egész Krisztus-eseményben rólunk van szó. Rólunk, akik nemcsak szenvedünk az emberi gonoszság, sokféle igazágtalanság miatt, hanem magunk is ilyenek vagyunk, s meg tudjuk keseríteni egymás életét, tán halálba kergetni embertársainkat. Hátborzongató szívtelenység, rosszindulat terheli lelkünket. Rólunk van szó, akiknek nem az a legelső kérdése, hogy értelmes halál-e Jézus halála, hanem az, hogy értelmes élet-e még a miénk? Pedig Jézus halála nélkül soha nem lesz értelmessé az élet. Nagypéntek eseménye azt hirdeti: nem vagyunk mégsem pusztulásra ítéelve, mert úgyünk rendezve van az Élet Uránál. Bűnbocsánatot nyertünk Krisztus áldozati haláláért. A bűnbocsánat felszabadító örömeiben rendezzük hát dolgainkat egymás között is szívbeli, igaz megbocsátással.

A szószerken

Régi szokások, fekete paramentumok nyomán Jézus halála napja sötét gyászünneppé lett. A Zsidókhöz írt levél író-

ja nem enged minket mégsem gyászolni. Hiszen az, aki meghalt, Krisztus, halálával áldozatot mutatott be a szent Istennek. Ezért örökre az Atya jobbjára ült. Jézus halála tehát nemcsak megaláztatás, hanem egyben felemeltetése is. Maga is beszélt erről tanítványainak: „Én ha felemeltetem a földről, mindeneket magamhoz vonzok” (Jn 12) Halála tehát dicsősége! Ezért Isten jobbján ül és vár. Várja diadalának teljességét. Zsámolyt vár lábai alá. Nem gyászkonnyet, vagy sajnálkozást vár. Nem is méltatlankodást, vagy nagyhangú hősöket, hanem csendes meghódolókat, azokat, akik odaalázkodnak elé. Jézus nem „babérjain” ül, hanem várakozva.

Egyetlen áldozatával eltörölte a bűnt, a vétkes tartozást kiegyenlítette. Megbocsátott nekünk. Ő már nem nézi-látja vétkeinket, Ő csak minket lát. És ez a látás megmentő, megtartó szeretetének látása. Nincs így szükség a mi „bűnért való áldozatainkra”. Nem lehet napi jócselekedeteinkkel törlesztetni valامت adósságunkból. Pedig szeretnénk megnyugtani magunkat: „elegend tettem vallási-egyházi kötelezettségeimnek.” Fogadkozásaink, ígéreteink, önkínzón hajszolt igazságunk mind-mind téves út. Megbocsátásról van szó! Arról, hogy Jézus halálával mindent elrendezett. Ehhez nem lehet már többet hozzátenni. „Tökéletessé tette a megszenteltek” – Krisztus alkalmassá tett az Ő országára. Reánk vár Ő, hogy vele éljünk.

Nagypénteken ne a holt Krisztust gyászoljuk, hanem az ő halálának áldását hirdessük. A kereszten Isten megrendítő, bűnöket eltörölő szeretete lett nyilvánvalóvá. Hihetjük ezt merészen, boldogan és éljünk ebből naponként megújultan. Isten hű maradt ígéretéhez: „Eltörölöm álnokságaidat, mint a felleget!” (Ézs 44) Az Isten jobbjára ült Jézus Krisztus minket is felemelni akar: kétségekből, félelmeiből, reménytelenségből. Felemelni magához, hogy ne kelljen, mint ellenségek-re rántapostnia. (Gen 3,15)

Imádság. Istenünk áldunk Téged, hogy Jézus Urunk áldozatáért igralmad által bocsánatot nyertük. Vétkeinkről nem emlékezel. Lelkeddel ébressz viszont arra, hogy mi kegyelmedre mindig emlékezzünk. Ámen.

A Böjt-nagyhét alkalmas énekei közül kiemelem a 200, 201, 202 számúakat.

Bence Imre

NAGYSZOMBAT Zsid 4,9-11

I. Megjegyzések a szöveghez

A belső összefüggés, a szakasz teljes tartalma csak a szöveg pontos áttanulmányozásával tárul fel előtűnk. Az alapigének versei a 3,7-4,13 egységes szakasz néhány verse. Van olyan feltevés, miszerint egy idézettel van dolgunk, amely egy zárt, himnikus szöveg és ami állhatna egy bármely zsidó-helén szövegben.

Mint kulcsszó, fontos a katapausis szó értelmezése. Käsemann szerint a gnózis felől kell értelmezni, mint a lélek mennyei nyugvóhelyét.

Hofius gondos kutatás után egészen más eredményre jutott, ill. másképp látja az elképzelés hagyománylancát. Egyért Käsemannal abban, hogy a katapausis 95 Zsolt menuchah fordítása elsősorban nem a szentséget, hanem a szent helyet jelenti. Deut 12,9, Jozs 21,44-re gondolva, földi helyet jelöl. A késő- judaista exegezisekben, amire a Zsidó levél támaszkodik, ez a fogalom Isten világára vonatkozik.

A mi szövegértésünkben olyan szerepet kell, hogy kapjon, hogy az ember kifejezetten érezze az intés sürgetését és realitását. A szövegben szereplő nyugalom tehát nem egyszerűen pihenés vagy kipihenés, mivel az „Isten csendjéről” van szó, nem a mi mindennapi nyugalomunkról. Ugyanakkor éppen ezt munkálja ez az apokaliptikus gondolkodáshorizont, hogy ez az „isteni csend” a világ reménye, amiben mint beteljesedésben, helye van az ünnepnek és dicsőretnek.

Meglepően egyszerű a mának szóló üzenet, mondanivaló.

A választott nép nem élt a lehetőséggel, nem ismerte fel a kegyelem nagyságát. Az isteni terv nem változott, ma érvényben van az Újszövetség, ma a mi hitünk vagy hitetlenségünk jelent üdvösséget vagy kárhozogat. A textus szkopusza az intés, hogy el ne tékozzoljunk a még mindig lehetőségét. Isten élő és ható szava a mában keres minden embert, behatolva az emberi egzisztencia mélységeibe, minden mást onnan kisöpörve, teremti meg a nyugalmat. Ki kell tenni magunkat ez isteni hatásoknak.

II. Nagyszombat: a megszólító csend ünnepe – meditáció

Jeremiásnál olvassuk: „Álljatok az utakra és nézzetek szét és kérdezősködjétek a régi ösvények felől, melyik a jó út, hogy nyugalmat találjatok lelketeknek.” Ebben kifejezésre jut az a bizonyosság, hogy Isten az ő népének kezdettől fogva üdvösségre vezető utat jelölt ki. Isten a szövetségkötés idején megmondta népének akaratát, feltárta előtte azt az utat, amelyen elkerülheti a bűnt. Amikor azonban letértek erről az útról, magukra vonták Isten haragját. Rájuk is az emberiséggel közös sors várt – Isten a bűnt bünteti. „Enyém a bosszúállás, s megfizetek én...” – mondja magáról az Úr. Ejött a bosszú napja – kitérja a karját a kereszten, hogy odamenekülhesünk, kitérja a szívét, hogy a mi nyugtalan szívünk nyugalmat találjon Nála.

Egy rajzon a földgömb fölé hatalmas keresztet állított a kép alkotója. A kereszt mögül előtörő fény hatására a kereszt árnyéka végignyúlik a földön és azt két részre osztotta. Az idők folyamán a Föld lakói az emberiséget sokszor és sokféleképpen osztották már részekre. Nem egyszer szembe is kerültek egymással ezek a csoportok és élet-halálharcot vívtak a megmaradásukért. Látnunk kell az egészen speciális megsztottságát is az embernek, amely nem más, mint a Krisztus keresztjéhez való viszonyulása. Kezdetül fogva voltak és vannak, akik megbotránkoznak rajta, vagy bolondságnak tartják, hogy Isten keresztalárra adja az Egyszülöttjét, hogy békeségre jusson az emberrel. S akkor is voltak és ma is vannak, akik boldogan tapasztalják, hogy a kereszt Isten hatalmát és erejét hirdeti, s számunkra az életet hirdeti.

Nagyszombat megszeppent csendjében arra a kérdésre kell választ adni, hogy ki-ki melyik csoportba tartozik? A botránkozók közé? Aki a szent Istent nem tartják képesnek arra, hogy nem tudott volna másképpen üdvösséget szerezni az embernek? Ilyenek voltak az apostoli kor írástudói, farizeusai, akik Istennel összeegyeztethetetlennek tartották ezt a módot. Olyan Messiást vártak, aki uralkodni fog, s nem aki a kereszten végzi. Talán a másik csoporthoz, bolondságnak tartva a kereszt evangéliumát? A görögök megvető mosollyal nézték le Krisztust és követőit. A maguk formálta isteneiknek ők vittek áldozatot és nem tudták elképzelni, hogy „Isten úgy szerette a világot, hogy az Ő Fiát adja...”

Ma hányan minősítik a hitet, Krisztus keresztjét egy letűnt kor még meglevő maradványának és mesterkednek, hogy bevonuljon a történelem múlt rovatába, azt gondolva, hogy a jövő felé száguldó örök jelenben már nem tud mit kezdeni vele az új típusú ember.

A harmadik csoport mit mond? „Hiszem, hogy Jézus Krisztus valóságos Isten, az Atyától öröktől fogva született és valóságos ember... az én Uram, aki engem elvesztett és megítélt embert megváltott...” – Nem mindegy, hogyan viszonyulunk a Krisztus keresztjéhez! Nem mindegy, mikorra halasztjuk a döntést. Igyekezzünk! – ma még lehet, ma még szabad, borulj le a kereszt alatt!

Énekek: 208, 212, 358

Imádság:

Megnyugtató, hogy kezdedben tartod a nappalt s éjszakát,
Mind számot ad tetteiről, mikor majd szölsz: elég, lejárt!
Elkéred tőlem is egyszer életem, éreNyem, hibám,
Hadd legyen kezdedben akkor mind nappalom, mind éjszakám.

Nagyné Szeker Éva

HÚSVÉT ELSŐ ÜNNEPE 1Kor 15,12-20

Az alapigéből

csak három, egyébként talán mellékesnek tűnő szócskát kívánok kiemelni. Elképzelhető azonban, hogy akad valaki, akinek még ez is elég segítséget jelent az ige helyes megértéséhez és mondanivalójának hirdetéséhez. Mert hiszen húsvét ünnepén arról van szó, hogy miként Pál és a tanítványok, mi is hirdessük, proklamáljuk, heroldként adjuk át az üzenetet, a megmáshíthatatlan és megfellebbezhetetlen közlést, az igazi örömhírt: Krisztus feltámadt a halálból.

AZ ELSŐ: a 14. versben *kenosz* - üres, hiábavaló. Megüresedett, kiürült. Pál itt az igehirdetésre és a hitre vonatkoztatva használja ezt, s nem ok nélkül. Jól ismerjük az üres hitet és még jobban az üres prédikációkat. Elmegy a fejek felett, a szívekhez nem ér, mert üres szívből fakadt. Elröppen, mint luftballon, mert nincs fogódzója, tartása, ereje. Jaj, csak ne engedjük megüresedni húsvétkor a prédikációt „filozófálgatással”, más egyébbel, s ne menjünk üres hittel a szószékre.!

Társaim, ne feledjük, sőt hirdessük: *üres* a húsvéti sír. A Krisztus-sír üresedett meg, mert Krisztus feltámadott és él. És éppen ezért még lesznek üres sírok, mert a halál (nevezd sírgödörnek, urnának, hamvak szétszórásának, bárminek), nem tudja fogvatartani az elhunytakat. Krisztus feltámadott.

A MÁSODIK: a 14, 15 és 18. versben is előfordul *aragergo*, tehát, sőt, tovább, így aztán, éppen ezért, ebből következőleg, vagy egyszerűen: „ezért tehát”. Szükséges volna ezt határozott élességgel megfogalmazni, megérteni és kimondani. Ugyanis beláthatatlan következményei vannak a köztünk meghonosodott közismert vélekedésnek, hogy „onnét még nem jött vissza senki”, nincsen feltámadás.

Összeomlik a bizonyágtéves, semmivé lesz a hit, elveszettek maradnak halottaink, még azok is, akik pedig Krisztusban reménykedtek haláluk óráján. Mert léteznek ugyan valahol, de megváltás nélkül, bűneikkel terhelten, az Isten örök haragja alatt. Ők aztán igazán a „nagy ürességbe” zuhantak, bűnbocsánat nélkül véglegesen elvesztek, megcsalatra elkárhoztak – ha Krisztus fel nem támadott.

A HARMADIK: a 20. versből *nüni de* – nunc autem. Ámde, most azonban. Ez a nagy DE – ellentétesség, mint Róm 3,21-ben a törvény és a megigazító kegyelem, vagy 1Kor 13,13-ban a homályos látás után mégis megmaradó hit... Ugyanígy itt is: Krisztus mégiscsak feltámadt! Vagyis hallatlan fordulat történt nemcsak a világtörténelemben, hanem magában a létben. Pál nem bizonygatásba fog, hanem logikus világossággal hirdeti: Krisztus feltámadt! (Pontosabban, magyartalanul, régiesen: „Krisztus feltámasztatott”. Isten nem hagyta őt a halálban.) Gondolom, felesleges arról vitázni, hogy helyes-e a meghonosodott „feltámadott” igealak. Mégis ez utóbbiban érződik az önerő, az önakarat. Pedig itt Isten váratlan és izgalmas hatalmáról, kegyelmes cselekvéséről van szó. Isten „támaszt fel”. Ez a tény sincs következmények nélkül. Jézus az első, de nem áll egyedül. A zsenge ő és ez folytatásra utal. Prototípus – mondanánk ma –, amelyet a továbbiak „gyártása” követ. Jézus feltámadása tehát nem kivételes eset. Hanem a sor eleje. Kezdet. Az első, akihez társul a második, s a következők. Ebben a zsengeben benne vagyunk mi is. Amennyiben Krisztus feltámadásáról szolunk – vallunk, a mi feltámadásunkról is hitet teszünk. Ez a kettő elválaszthatatlan.

Összegezés

Keresztységünk döntő központja – és most itt igazán az a kifejezés illő, melyet néhai jó D. dr. Pröhle Károly professzorunk használt előszeretettel: „lényegmagcentruma”, azaz egyetlen alappillére, amin áll és bukik az egész: a Krisztus feltámadásának ténye és a halottak feltámadásának ettől el nem választható bizonyossága. Jézus feltámadása ebben a mi halálba vágató világunkban új korszakot nyit. Mert az Ő feltámadása egyben a mi halottaink, sőt saját magunk feltámadását is hirdeti, magába foglalja. Húsvét tehát mindenkit egyaránt érintő esemény. Amikor valaki Korinthusban – de hát nem mondhatnánk-e így: Budapesten, Debrecenben stb... el akarja a kettő egymástól választani, az végzetes bűnt követ el. Ha a zsenget és a következőket szét akarja valaki tépni, akkor ezzel elárulja, hogy Krisztust legszívesebben bezárná ebbe a kis világba, létét a testi megjelenésére, a „történeti” Jézusra kolátozná. Vagyis Jézusból prima tanítót, követendő példaképet farigcsál és tagadja, hogy Megváltó, hogy Ő meghalt értünk bűneinkért és feltámadott megigazulásunkra.

„Jézus Krisztusban az én halálom és az én feltámadásom is megtörtént, noha ez az élet még nem jutott el a végére. Feltámadásom tehát reménységként adva van és egybekapcsolódik Krisztus eljövételével, ő a kezdet, az elsőszülött a halottak közül” – írja Vajta Vilmos. (Hitből fakadó élet, Ev. Sajtóoszt. Bp. 1990) Ajánlom textusunkkal kapcsolatban különösen „Az új korszak hajnala” című részt, ahol arról is szól, hogy van „halálra való feltámadás is”. Vagyis nem hallgathatjuk el: az üdvösség is, de a kárhozat is valóság.

A halottak feltámadásának prédikálása könyörtelen támadás a magát biztonságban tudó ember ellen, különösen vallásos önbiztosítási téveszméjével szemben. Mint minden igehirdetésünk, a húsvéti is felelősségteljes. Az élő Krisztusról nem lehet csupán szép eszme-futtatással, finom esztétikus gondolat-sorokkal beszélni. A Szentlélek erejére vagyunk utalva, ne-hogy hazug tanunak bizonyuljunk. Jézus diadaláról csak azért lehet hírt adnunk, mert az valóságos diadal volt és marad. Korinthusban az a visszataszító eset fordult elő, hogy „Isten ellen” tanúskodtak egyesek, kik a halottak feltámadását tagadták – élezi ki Pál a helyzetet. Ne engedje meg a Szentlélek Isten közöttünk ezt a hamis tanúskodást. A feltámadás tagadásával a keresztységéből nem marad semmi.

ÁMDE... Kihalljuk-e Pál szavából a húsvéti örömujjongást? Mint később a húsvéti himnuszokban a gregorián halleluják zúgtak, hömpölyögtek boldogan, úgy zengi Pál is csillogó szemmel: Ámde! Együtt tudunk-e énekelni vele és a húsvéti győzelemben örvendezőkkel? Van-e igaz húsvéti öröm ma? Vagy csak annyit látunk, hogy létünk a semmibe hull? A Szentlélek Pál szavaival meg akar ma győzni, hogy a reménytelenségnek, félelemnek nincs olyan létjogosultsága, amely tönkretenne, de igenis van jogunk Krisztusért az örvendezésre. Az első zsenge már feltámadott. Így Jézus nemcsak beszédtema lehet köztünk, hanem közöttünk ma is Ő a Beszélő. Mert él. A halál halt meg, lett a vesztes. Legyőzött. Csak úgy ordíthat, mint rács mögé került oroszlán. Tán félelmetesen, de el nem nyelhet. Krisztus feltámadott és ő nemcsak a bűnösök barátja, hanem íme a halottak testvére is. Életre-halálra összekötötte magát velünk. Ezért csak hálát zenghetünk: halleluja!

Vázlat lehetne:

A feltámadáshit – a tartalmas igehirdetés alapja

A feltámadáshit – életre való értékes hit forrása

A feltámadáshit – örökéletre nyitott ablak, igaz reménység.

Bence Imre

HÚSVÉT MÁSODIK NAPJA ApCsel 13, 26-39

Az ünnep jellege

Feltámadás ünnepének második napján hangzik a fenti ige. Húsvét első napján Jézus Krisztusra, mint a halál legyőzőjére irányítja figyelmünket az ige. Ott arról a Krisztusról hallunk, akiről Pál így tanuskodik 1Kor 15,20-ban: „...Krisztus feltámadt a halottak közül”. Húsvét második napján arra a Krisztusra figyelünk, aki a húsvéti hitet teremti az emberben. Ezért ezen az ünnepen azt prédikáljuk, hogy Isten feltámasztotta az Ő Fiát, és ennek a világra szóló eseménynek mindnyájunk számára levonható és megtapasztalható következményei vannak.

A textus

A kijelölt ige Pál apostolnak a pizidiai Antiókiában, a város zsinagógájában elmondott igehirdetésének legjelentősebb részlete, a csúcspontja. Pál első missziói útja alkalmával jutott el erre a településre, ahol kíséreléssel együtt szombaton bement a zsinagógába. A zsinagóga előljáróinak felszólítására: „ha van valami buzdító szavatok a néphez, szóljatok”, szólta, mert volt mondanivalójuk. Pál, a szóvivő, éppen úgy, mint István vértanú, a régi időkben megtapasztalt isteni cselekedetek felidézésével kezdte. Az atyák kiválasztásától az Egyiptomból történt szabadításon át, egészen Keresztelő Jánosig húzta meg a kiválasztott nép iránt megnyilvánuló isteni kegyelem vonalát.

Textusunk azzal kezdődik, amikor Pál Jézus Krisztusról, illetve a jeruzsálemi vezetés és a nép értetlensége miatt bekövetkezett szenvedéséről és haláláról szolt a gyülekezetnek.

Pál prédikációja általánosságban és részleteiben is komoly tanulságokkal szolgál. Általános tanulság az, hogy minden prédikációban, bárhonnét induljunk is ki, Jézus Krisztushoz kell eljutnunk, reá kell mutatnunk. Arról a Jézusról kell tanúskodnunk, aki valóságos Isten és valóságos ember, aki emberségében valóságosan szenvedett és meghalt bűneinkért és valóban feltámadt a halálból.

Az alapige üzenete

Az első kérdésünk: kiknek szolt ez az ige? Ábrahám nemzetiségének és a hozzájuk csatlakozott istenfélőknek. Azoknak tehát, akik az elhívás folyamatosságában élő családok tagjai, de azoknak is, akik most keresik és félik az Istent. Isten nem tesz különbséget zsidó és pogány között, mindenkireh szó ma is, aki keresi őt.

Kiről szolt ez az ige? Arról a Messiásról, akinek a sorsában Isten előre elhatározott akarata, a próféciaiban kijelentett döntése realizálódott. Őbenne teljesedett be ez a prófécia, amelyet Ézsaiásnál így olvasunk: „... a mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze.” „... az Úr őt sújtotta mindnyájunk bűnéért. Mint bárány, ha vágóhídra viszik vagy mint juh, mely némán tűri, hogy nyírják, ő sem nyitotta ki száját.” (53, 4, 5, 7.) De benne valósult meg az a prófécia is, amelyet így idézett Pál: „Nem engeded, hogy a te Szented elmúlást lásson.” (Zsolt 16,10.) A Messiás szenvedése, halála és feltámadása benne volt Isten tervében.

Mit üzen Isten ma ezen az igen keresztül?

Krisztus küldetése Istentől előre elhatározott küldetés. A szeretet Istene Megváltót ígért a világnak. Isten ígértét Jézus személyében teljesítette, aki a megváltást ártatlan szenvedésével és halálával végezte el. Így váltott ki bennünket a bűn, az ördög és a halál hatalmából.

Isten igazolta Fiát. Nem hagyta, hogy az ő Szentje elmúlást lásson, a halálban maradjon. Hatalmas szavával feltámasztotta őt, ezzel megnyílt az út a halálból az életbe.

Számunkra is utat nyit Isten Krisztus feltámadásával a bűn és halál fogságából az új élet és az üdvösség szabadságába. Ez azzal kezdődik, hogy Isten Krisztusért megbocsátja bűneinket. Elszaggatja és megsemmisíti azokat a bűnkötelekeket, amelyekkel megkötözött minket a Sátán. Ezután Isten igaz embertől fogad el minket Krisztusért. A bűntől szabadá lett, megüresedett szívünkbe helyezi Krisztus igazságát, megigazít minket. Aki Istennek ezeket az ajándékait hittel elfogadja, az előtt feltámul az út a feltámadáson át az üdvösségbe.

Gondolatok az igehirdetéshez

Húsvét hajnalán a világ legnagyobb csodája történt: győzött a halál felett az élet. Krisztus nagypénteken emberi testében meghalt a keresztfán, de „Harmadnap, húsvét hajnalán”, mikor „A kő még sírján sötétlett, De ő mint élő kilépett.” (Ev. Énekeskönyv 216. ének 2. v.) Ezt a világra szóló evangéliumot J. W. Goethe, Faust c. művének Húsvéti Kórusában az angyalok kara így visszhangozza tovább: „Krisztus feltámadt! örvendezt halandó, romlásra hajlandó, bűnöknek hajlongó, e nagy csodának!” Ez a csoda azonban nem olyan, mint a világ hét csodájának az egyike, mint pl. Szemiramisz függőkertje, vagy az alexandriai világítótorony, amelyet a látogatók megcsodáltak, azután emlékké lett számunkra, majd el is felejtették. A feltámadás csodája jellegében egészen más, páratlan, egyedülálló, ezért sem sorolható a többi közé, mert annál, aki rácsodálkozik a húsvéti csodára és szívbe fogadja a feltámadás jóhírért, ez a csoda nem marad csak ismeret, vagy esetleg egy szép emlékkép, hanem életet formáló, gyökeres fordulatot előidéző erővé lesz. Ezért a húsvét nem olyan, mint egy nagyon mély kút, amelyet valamikor valakik kiástak, kifalaztak, azután lezártak, amelynek a mélyén ott van a kristálytisza víz, csak éppen nem lehet hozzájutni, hanem olyan ez, mint egy erdei forrás, amelyből az éltető, tiszta víz állandóan buzog, és felfrissíti a fáradt vándort, aki letérdel ehhez a forráshoz, hogy üdítő vizét ajkával érintse és befogadja megújulására. Itt vagyunk ma mi is ez előtt a forrás előtt.

1. Vegyük észre ezt a forrást! Ebben a környezetszennyezett világban a mélységből feltörő krisztályvíz felbecsülhetetlen érték. Ugyanígy a Krisztus feltámadásának, vele a feltámadás tényének a csodája, amely nagy mélységből, a bibliai korból fakad, amelyben Isten már előre közölte, hogy a szenvedés és halál mélységét megjáró Szentje nem marad az elmúlás hatalmában, Isten minden értéken felül lévő, drága ajándéka. Isten szeretének ebből a mélységből a bűn és a halál hatalma alatt gömnyedező ember számára ma is élet fakad.

2. Ennél a forrásnál a szomjúságtól elepedt ember tehát enyhülést, a bűn miatt kiszikkadt lélek bocsánatot nyer. Hány de hány bűn miatt kicserzett szívű, érzésekre alkalmatlan ember él ebben a világban, akik lelkiismeretfudalás nélkül küldenek a halálba embereket anyagi érdekből, vagy hamisan értelmezett nacionalista önérdékből. Ki tudja, hány ember él közöttünk olyan, aki csak az alkalomra vár, a számára kedvező körülményre, hogy bosszúvágyának eleget tegyen, és nincs senki, aki ettől a latens indulattól megszabadítsa. Lehet, hogy mások az élet kioltását még nem tennék meg, de könnyű szívvel hoznak embereket, de közvetlen hozzátartozókat is olyan helyzetbe, amely a lassú gyilkosság fogalmát kimeríti. Valóban nincs ember, aki idejekorán felismerje a másikban, vagy önmagában ezt a veszedelmes indulatot, de Krisztus felismeri és szabadulást kínál a bűnt és halált legyőző irtalmának tiszta forrásából. A feltámadás bizonyossága ugyanis elrettent a felelőtlen cselekedetektől, mert arra figyelmet: a halál nem takarja el, nem teszi semmissé bűnünket és felelősségünket. Egyben Krisztus feltámadása arról vall, hogy az ő halála győzelem a bűn és halál felett, feltámadása ezért a bűnt legyő-

ző kegyelem áradásának tiszta forrása minden benne hívő számára.

3. Az, hogy Krisztus feltámadott és él, nemcsak annyit jelent, hogy az ő kereszthalála bűntől szabadító, megtisztító halál, hanem annyit is, hogy a bűn által bennünk bekövetkezett lelki, jellembeli, erkölcsi deformálódásoktól is megszabadít, hogy újra hasonlóvá legyünk őhozzá. Ezt így mondja az ige: megigazít, igaznak, gyermekének fogad el bennünket Isten Krisztusért. A Krisztus feltámadásában felbuzgó forrás tehát nemcsak tisztít, de gyógyít is.

4. Végül Krisztus feltámadásának tiszta forrása felkészít minket az üdvösségre. Arra, hogy Krisztus által mi is feltámadjunk a soha el nem múlt életre, Urunktól romolhatatlan testet kapjunk és vele éljünk örökké, ott, ahol ő van.

„Ennek az üdvösségnek az igéje nekünk küldetel el”, hirdette Pál. A feltámadás élető forrásából az igen keresztül árad számunkra is a bűnbocsánat, a megigazító kegyelem és az üdvösség ajándéka. Ez az ige most nekünk, a különböző gyülekezetekben élő és szolgáló kersztyéneknek küldetett. A hit alázatával boruljunk le a feltámadás örömezeneténél, ennél a csodálatos forrásnál, hogy felfrissüljünk, megújuljunk a megszentelt életre, az üdvösségre.

Pintér János

HÚSVÉT UTÁNI ELSŐ VASÁRNAP 2Kor 5,14-17

Pál apostol arról vall ebben az igeszakaszban, hogy mennyire legyőzte, szinte „satuba szorította” őt Krisztus emberek iránti szeretete. Ez a szeretet annyira megragadta őt, hogy azóta nincs is más a látóhatárán, mint ez a szeretet. Mindent ezért tesz, mindent ezért vállal. Másol arról is beszél, hogy akár bolondnak, akár okosnak tartják ezért az emberek, nem törődik vele. Apostoli szolgálata bizonyítja, hogy azért él, hogy meggyőzze az embereket Krisztus szeretetéről, Isten megváltó hatalmáról. *Prédikációinak fundamentuma Krisztus minden értelmet meghaladó szeretete, mely a kereszthalálban érte el tetőpontját.* Ez a szeretet vette birtokába az apostolt, ez láttatta meg vele, hogy egyetlen járható út van: a Krisztusnak való szolgálat. Krisztus halála az emberek üdvösségéért történt. Aki ezt felismeri, az ettől fogva másként lát és másként is él. Aki a „Krisztusban van” az annyira más, hogy össze nem lehet hasonlítani azzal aki volt.

- Azelőtt bűnben élt, most szentségre törekszik.
- Azelőtt Isten ellensége volt, most Isten gyermeke.
- Azelőtt a bűn rabja volt, most az Istenfiak szabadságának részese.
- Azelőtt a kárhozat felé menetelt, most az Örökkévalóság örököse.

Összefoglalva: aki Krisztusban van, az új teremtés, mégpedig Isten megváltó, megbékéltető szeretetének eredményeként.

Ugyanekkor az Isten az embertől is vár valamit, mégpedig feltétel nélküli *odaszánást*, azt, hogy az emberek „többé ne önmaguknak éljenek, hanem annak, aki értük meghalt és feltámadt.” Olyan bizalmat, amely tökéletesen bíz az Istenben és már nem egyszerűen az áldást várja, hanem *Őt magát*, s éppen ezért akkor sem rendül meg, ha Isten olykor próbaként vissza is vonja az áldásait. (Lásd Ábrahám hitének próbáját!)

Az igehirdetés felé

„Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért.” – mondta Jézus a tanítványoknak. Mi pedig hetek óta arról hallunk, hogy Jézus ezt nemcsak mondta, tanította, *Ő* maga meg is cselekedte. Ez a megbizonyított

jézusi szeretet „szorongatta” egykor Pál apostolt, s ez szorongat most bennünket is, hogy megkonfirmáljon, újjáteremtse bennünket.

1. *Jézus Krisztus gólgotai kereszthalálának* áldása ugyanis szüntelen realitás azok számára, akik élnek azzal a lehetőséggel, hogy az a kereszthalál bűneik bocsánatára történt. Itt élünk a földi életben, a hús-testben élés minden nyomorúságával, bűnökkel, betegségekkel és csüggedésekkel. Ugyanakkor (a keresztség, az úrvacsora és az ige által) testünkben hordozzuk Krisztus halálát, azt az egyedülálló halált, amely nem vereség, hanem győzelem volt. Jézus ugyanis amikor a halálba ment értünk, akkor a kereszten nem véletlenül mondta ki az „Elvégeztetett”-et.

2. Éppen egy héttel ezelőtt arról szólt az örömhír, hogy *Krisztus fel is támadott*, s szintén értünk. Győzött a halál felett és megnyitotta az utat az élet felé. Azért örvendezhetünk és reménykedhetünk, mert Élő Urunk van, aki közösségben kíván lenni velünk.

3. A Jézus Krisztussal való közösségből pedig az következik, hogy *osztozni kell Jézus sorsában: szenvedésében és halálában.* Ez nem a váltságdíj kiegészítését, vagy társmegváltóságot jelent, hanem a Vele való közösség megélését, hogy az Ő élete láthatóvá legyen az életünkben, s kiábrázolódjék rajtunk a Krisztus. Ha Őbenne vagyunk, akkor a mi „halandó testünk” hordozójává válik az ő életének, irgalmasságának, szeretetének, szelidségének, s az emberek mindenféle problémájával törődő gondoskodásának. A Feltámadott Úr ugyanis nem tekinti „ragadománynak” azt az életet, amelyet hűsvét hajnalán Istentől nyert, hanem azt „új teremtésként” a benni hívőknek ajándékozza. Nekünk ezt az ajándékot nem szabad elutasítanunk, hanem el kell fogadnunk. S naponta halálra kell adnunk bűnös, önző, csak a saját érdekeinket szolgáló énünket, mert ezáltal támasztja fel Jézus – ugyancsak naponként – a mi új, „belső” emberünket. Azáltal válik rajtunk láthatóvá Krisztus élete, hogy őemberünk napról-napra meghal, újemberünk pedig feltámad. A változás gondolkodásra, beszédre, cselekedetre egyaránt vonatkozik, Krisztus által, Krisztusért.

4. Hogyan jön létre az „új-teremtés”?

Isten élő igéje által új élet fogan bennem és kezd átformálni. Egészen addig, amíg új teremtés nem leszek, amíg új teremtetések nem leszünk. Amíg fel nem ismerhetők rajtunk az új élet sajátosságai:

a) *Kapcsolat az élő Istennel.* A természeti ember képtelen arra, hogy Vele közösségben legyen.

b) *Az Igéből való rendszeres táplálkozás.* Az új teremtetésnek új táplálékra van szüksége. Jézus maga mondja: Nemcsak kenyérral él az ember, hanem Isten igéjével. Így az új életet nemcsak az Ige hozza létre, hanem az Ige is tartja fenn.

c) *Gyümölcsöt termő élet.* Azáltal, hogy az újjáteremtett ember élete kapcsolatban van a Krisztussal, aki ezt mondta: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők, aki énbenem marad, és én őbenne, az terem sok gyümölcsöt, mert nélkülem semmit sem tudtok cselekedni.” (Jn 15,5)

Az ember új teremtetés lehet a régi testben is, mert az új teremtetésben nem a teste változik meg, hanem a lelke lesz újjá. A „halandó testünk” hordozójává válik Jézus életének.

5. *Mikor kell létrejönnie az új teremtetésnek?* Az igeszakaszban szereplő „ezentúl”, „most már”, „íme” kifejezések arra utalnak, hogy minél előbb, azaz *MOST!* Most a konfirmáció vasárnapján. Amikor Isten bennünkön nevez és hív, most ne szalasszuk el az alkalmat. Siessünk Hozzá, hogy újjáteremtse bennünket, mindannyiunkat!

Lászlóné Házi Magdolna

1. A levél és a textus

A textus megértését segítik az alábbi tételek:

(1) *A levelet Péter apostol írta.* A megszólítás egyszerűsége (1,1 a) arra mutat, hogy az apostolnak nincs szüksége bővebb bemutatkozásra, a szükségzavú utalás is elég írása hiteles voltának igazolására. Apostolságát azonban nem tekintti olyan privilégiumnak, amely őt a gyülekezet felelős vezetői fölé helyezné. Ellenkezőleg: hangsúlyozza, hogy csupán *presbitertárs a presbiterek között* (5,1b), akik ugyancsak azonos szinten állnak a gyülekezetek tagjaival (5,1a). Ez nem a rosszul értelmezett „egyetemes papság” mindent elmosó és összevegyítő „laikus mozgalmának” létét igazoló történeti adalék, hanem – éppen Péter megfogalmazásában! – annak jele, hogy az apostol komolyan veszi a pásztori szolgálatban állók egyenlőségét, amelyet az Úr Jézus Krisztus olyan nagy nyomaték-kal kívánt tanítványaitól és pecsételt meg személyes példaadásával az utolsó vacsora alkalmán (vö. Jn 13,13-17, kül. 14b: „meg kell mosnotok egymás lábát!”) Péter tehát itt elutasít minden olyan gyülekezetvezetői magatartást vagy igényt, amely a primátust igazolná. Ebben a tekintetben szoros kapcsolat fedezhető fel a Caesarea Philippi közelében (Mt 16,13-23) és a Genezáret tavának partján történtek (Jn 21,15-19) evangéliumi leírásaival, melyek szintén a primátus isteni (krisztusi) rendelkezésen alapuló voltát cáfolják.

(2) *A levél ellenséges környezetben élő szórványhívekhez és vezetőkhöz szól.* Az első mondatban említett tartománynevek (1,1b) Kisáziára mutatnak. Isten Népe, a Nyáj mindig veszélyhelyzetben van. Nemcsak kísértésekkel, hanem ellenségekkel is szembe kell néznie, akik életére törnek. Kontextusunk (5,7-9) meggyőzhet afelől is, hogy az apostol az üldöztetést okozó emberi tényezők mögött világosan ismeri fel az „Ős ellenséget” (ÉK 254,1) az Ördögöt. Ugyanakkor nyomatékkal képviseli az Isten gondoskodásába vetett hitet (5,7b) is. Mindez textusunkkal kapcsolatban azt jelenti, hogy a Gyülekezetnek, mint „Krisztussal közösségben élő Népnek” a számára létkérdés, hogy vannak-e pásztorai, akik „gondot viselnek a nyájra” (5,2a), s sem rajta, sem egymáson nem uralkodnak (5,3). Látómezőt tágit tehát igénk, amikor nem csupán a „test”, hanem a „világ és az Ördög” (Luther) pusztító törekvésére is rámutat.

(3) *A levél vigasztaló és erősítő irat.* Textusunk is az! Ami a levél egészére érvényes, az textusunkra is áll. Szükségesnek látszik egy képváltás végrehajtása. A Gyülekezet nem valamilyen továbbképző tanfolyam éppen soron levő „oktatási anyagát” tanulja meg figyelmesen, hanem a napi „élethalál” küzdelméhez kapja a nélkülözhetetlen védelmet és municiót. Isten Népe, a Gyülekezet nem iskolapadban ül, hanem lövészárookban harcol. Ez az alapvető különbség átszíne az apostoli mondanivalót: nem „tanít” a szó megszokott értelmében, hanem „véd és vigasztal”. Az „intelmek” (5,2-3. és 5a) és az „ígéretnek” (5,4 és 5b) ezért tudnak erősíteni és új lendületet adni.

(4) *A levél Isten ígéje, amely (textusunk) konkrétan megszabja „a pásztorolt gyülekezet” és (!) a pásztorok életének, valamint szolgálatának rendjét.* (a) A „presbitertárs” (5,1) azonos szintre helyezettnek látja az apostolt és a gyülekezetvezetőket, a presbitereket. Eléjük adja, hogy a szolgálat nem kényszer, hanem öröm (5,2b), az áldások nem anyagiakban, hanem lelkiekben mérhetőek (5,2c), az isteni erőt nem a hatalmaskodás, hanem egyedül a példaadás közvetíti igazán (5,3), és végül, hogy a szolgálat elismerése, a „hervadtan korona elnyerése” nem ezen a földön és nem ebben az életben, hanem az utolsó ítéletben, Krisztus Urunk megjelenésének következik csupán be (5,4ab). Textusunk mindezek mellett még azt a könnyen adódó félreértést is lehetlenné teszi, mely szerint a végelszámoláskor „érdemek” kerülhetnének elbírálásra. A gyülekezetek – pásztoraikkal együtt – „kegyelemre szorulnak” (5,5c), sem esélyük, sem szükségük nincs többre ennél. (b) A vezetőök („klerikusok”) szolgálati rendje (5,2-3) egyfelől különbséget tesz vezetők és vezetettek, pásztorok és nyáj között, másfelől mindketőt alárendeli a Főpásztorok, akinek a nyáj – pásztoraival együtt – a tulajdona. A különbözőségek ebben az alávetettségben (5,5b) alkotnak Istennek kedves egységet. (c) A vezetettek „az ifjabbak” („laikusok”) szolgálati és életrendje (5,5a) is világosan kirajzolódik. Igénk nem generációkat, esetleg a gyülekezethez csatlakozás idői különbözőségei szerint rangsorol, illetve állít egymással szem-

be két csoportot. A görög szövegben szereplő „presbüteros” és „neoteros” kitétel – kivált ellentétpárt alkotva – arra mutat, hogy a keresztyénség kezdettől fogva megkülönböztette egymástól a szolgálati ágazatokat és azoknak hordozóit és különös hangsúlyt helyezett a klerikusok és laikusok helyzete közötti különbségre (vö. Varga Zsigmond Sztótára, 648 és 815. hasáb), ugyanakkor felismer- te, hogy egyedül Isten ígéjének van primátusa.

Nem fér az előkészület keretei közé az 5,5a „engedelmesked- jetek” kitételének részletes elemzése. Szükséges azonban legalább utalni arra, hogy a görög „hüpotassó” alapjelentése „alávet, alá- rendel, elsőbbséget ad” (Vö. Varga Zs. im. 970. hasáb), s az álta- lában automatikusan használt „engedelmesség” sok tekintetben rendkívül leterhelt kifejezése csak a sokadik értelemben fordul elő. Szerencsésebb tehát egy közlekedési hasonlattal élni: vannak olyan útvonalak, amelyeken haladók elsőbbséget élveznek az alárendelt útvonalon haladókkal szemben. A közlekedésben résztvevő szemé- lyek egyenlőek, a helyzetük különbözik! Kép nélkül: Gyülekezet, az Isten Népe mindig a vezetőknek alárendelt útvonalon halad, ahol elsőbbséget kell biztosítani önmagával és elgondolásaival szemben másoknak. Amikor viszont ezt megteszi, akkor nem em- bereknek, hanem annak az Istennek rendeli alá magát és életvitel- ét, aki Igéjének (s nem egyszerűen a vezetőknek!) biztosítja a „pri- mátust”, az elsőbbséget. Természetesen az is világos, hogy maguk a vezetők is tudják: helyzetük elsőbbsége addig tart, amíg aláren- delik magukat Isten Igéjének. Figyelmet érdemel, hogy Károli fordít-ása (1590) nemcsak az „engedelmesség” szavával él az 5,5a-nál, hanem mindezt a Vulgata alapján meg is kettőzi: „Hasonlatos képpen az iffiac engedelmesec legyene az vénekek és mind nyá- ján egy másnac engedelmesec legyenek.” A lap margóján pedig ez a magyarázat olvasható: „Az iffiacat inti az vénechöz valo engedel- mességre”, nem hagyván kétséget afelől sem, hogy a közösségen belüli differenciálódást életkorra vonatkoztatva érti. A hagyomá- nyos értelmezés és a todalék a revideált Károli-Bibliákban is meg- található.

2. A textus az egyházi esztendőben

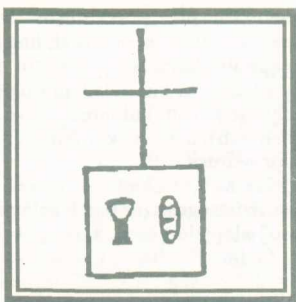
A Húsvét utáni 2. vasárnappal változik az Agenda főtémája. Húsvét két ünnepén és az ünnepeket követő 1. vasárnapon a feltá- madt Krisztus Jézus áll a középpontban. Vasárnapunkat hagyomá- nyosan a „Jó Pásztor vasárnapjának” nevezik. Az Agenda főtémá- ja is így fogalmazódik meg: „Az élő Krisztus élő gyülekezete”. A vasárnap altémája azért jó, mivel a „nyájnak és Pásztorának” elvá- laszthatatlan kapcsolatát állítja előtérbe, méghozzá úgy, hogy a mondanivaló fő iránya változatlan marad: Jézusra, a Főpásztorra mutat.

3. A textus a szószéken

Téma: Van pásztor a nyájnak! Jézus pásztori tevékenységét az apostol így írja le: (1) kirendel és egymás mellé állít szolgálattevő- ket, (2) Rendezi a gyülekezetben belüli kusza viszonyokat, (3) Vilá- gossá teszi a nehéz életsors és szolgálatvállalás szépségét, valamint nélkülözhetetlen voltát, (4) Tágitja a látóhatárt, amelybe így nem- csak a „jelenvaló világ” gondja hanem az „eljövendő” dicsősége is belefér.

4. A korábbi textusfeldolgozások

A LP 64/168 (Sárkány Tibor) témája: Hogyan pásztorolja gyü- lekezetét Jézus? Dispozíciója: (1) A gyülekezetnek van gondvise- lője (2) A gyülekezetben mindenkinek megvan a maga helye, (3) A pásztoroknak együtt kell élniük a nyájjal, (4) A gyülekezet pász- torolása nem kényszermunka és nem uralkodás, (5) Pásztorok és nyájnak egyaránt hitben kell járnia. – A 79/187 (Káposzta Lajos) a gyülekezetben belüli presbiterszolgálatra tekintettel fogalmazza meg gondolatait: (1) Nincs gyülekezet pásztor nélkül, (2) A pres- bitereknek is fontos szolgálatuk van a gyülekezetben, (3) A szol- gálat lényege a gondoskodás, (4) A szolgálatvégzés nehézségek vál- lalásával jár együtt, (5) A társszerepből nem szabad kilépni. – A 87/ 175 (Bohus Imre) témája: Egyedül Jézus a Jó Pásztor. (1) Népe abban különbözik minden más emberi közösségtől hogy az Ő nyá- jaként él, Jézushoz tartozik. (2) Nagy ajándék az, hogy Jézus el- fogad és formál minket. (3) Ebben a munkájában mindig embe- reket (pásztorokat) használ fel. (4) Akinek van Pásztor, az maga is pásztorrá válik. (5) A gyülekezetben mindenkinek van valamilyen szolgálat. (6) Meg kell küzdeni a szolgálatok külö- nözőségeiből adódó kísértésekkel is. (7) Jézus pásztori szerete- te megtartó erő.

Gyülekezeti szolgálat – lelkészi közélet

A rádiós egyházi műsorokról...

1994. augusztus 29-én kaptam meg a kérdéseket a Lelkipásztor felelős szerkesztőjétől. Sajnos, csak február elején, akkor is csak dr. Hafenscher Károly ismételt telefonjára szegyeltem el magam, és fogtam a válaszadásba. Pedig nagyon szeretem a folyóiratot, rendkívül magas színvonalával kiemelkedik a magyarországi folyóiratok közül. Értelmiséginek tekintí ugyanis a lelkészeket, akként „beszél” hozzájuk, és nem „gügyög” a lap. Még olyan áron sem, hogy nem kap elég cikket a felelős szerkesztő, vagy úgy jár másokkal is, mint velem. Ennyit előjáróban – követezzenek a kérdések.

Lp. – *Hogyan lehet mindenütt jelen lenni?*

LA. – Ez a szakmám. Ne tűnjék nagyképűségnek, de az ember bizonyos képességekkel születik. Mióta az eszem tudom, én mindig rádióriporter akartam lenni, bizonyíték erre írásbeli dolgozatom az általános iskola második osztályából, amit a tanító néni őriz. Képeségem van tehát arra, hogy sokfelé figyeljek és választani tudjak abból. Egyébként nem vagyok ott mindenütt, de remélem, hogy a lényeges eseményeken igen. Kéthetente fél óra az evangélikus egyházé. Évente nyolc élő istentisztelet-közvetítés van, a lelkészeket és a helyszíneket – a többi egyházhoz és felekezethez hasonlóan – a püspök urak jelölik ki.

Lp. – *Mi adja a prioritást?*

LA. – A csönd után (negyven év) nem nehéz prioritást találni. A Biblián

alapuló saját értékrendem van, és hiszem, hogy ez mindenkinek (óvatosabban fogalmazva a hallgatók többségének) tetszik.

Lp. – *Figyelnek-e a visszajelzésekre? Túlságosan vallásos? Túlságosan szekuláris, néha egysíkú (Tátrai, Sulyok, Muntag) Túlságosan objektív, túlságosan hitvallásos?..*

LA. – A visszajelzések nem ilyenek. Hálásak az emberek a műsorokért, érdekesnek tartják azokat, ajánlanak témákat. Alig győzzük, a műsoridő nagyon kevés. Ahogy már említettem, kéthetente félóra. Allandó elemei is vannak a műsornak (szignál, bekonferálás, Jézus története sorozat, áhitat), a fennmaradó 15-18 percet kell minden másal megtölteni.

Lp. – *Milyen ernyő alatt dolgozik? MEE Sajtóosztály, Média ügyek...*

LA. – Ernyő nincs.

Lp. – *Mit jelentettek a rendszerváltozások? 1989-90, 1994?*

LA. – Rendszerváltozás nincs, csak annyiban, hogy van műsor, és ez nem kevés.

Lp. – *Van-e sajtóvisszhang?*

LA. – Sajtóvisszhang nincs, nem véletlen.

Lp. – *Mik a tervei rövid és hosszú távon?*

LA. – Szeretném munkatársaimmal minél jobban megmutatni az Evangélium erejét, lutheránus egyházunk legjobb hagyományait, pozitív, követendő mintáit.

Ui.:

LA. – *Több kérdést nem válaszoltam meg, mert azok fedték volna egymást, vagy volt olyan, amelynek a megválaszolása ennek az írásnak a terjedelmét meghaladta volna, bővebb kifejtést igényelt volna. Ilyen volt a Teológia levelező tanfolyamára vonatkozó kérdés, vagy az, hogyan lehet tömöriteni, hiszen csak percek állnak rendelkezésre. Ez utóbbi nem is az én munkám, azt a szerkesztő, Rados Péter végzi.*

Lengyel Anna

Ez évben is megrendezzük a Protestáns Posztgraduális Tanfolyamot

A IV. protestáns Posztgraduális Tanfolyamra az Evangélikus Teológiai Akadémián (Hittudományi Egyetemen) kerül sor 1995. július 3-7. között.

Ugy tervezzük, hogy valamennyi szabadon választott előadás valamilyen módon kitekintene az 1995. évi tanfolyamunknak az átfogó témájára:

„Hit és társadalom – kölcsönhatásban”

A negyedik tanfolyamon is az ószövetségi teológia, az újszövetségi teológia, a rendszeres teológia, a gyakorlati teológia, az egyháztörténeti teológia, valamint a vallástudomány és szociológia területéről lesznek előadások. Külföldi és hazai előadók meghívása folyamatban van. Már most tudtul adhatjuk, hogy dr. Reinhard Slenczka erlangeni rendszeres teológiai professzor, a „Kerygma und Dogma” c. folyóirat szerkesztője jelezte, eleget kíván tenni a meghívásnak.

A továbbképzés keretében idén is lesz lehetőség a héber, görög és latin nyelvi ismeretek elmélyítésére.

A résztvevők is tarthatnak rövid előadásokat egy-egy készülő disszertációval kapcsolatban. Ilyen szándék jelzését előre kérjük.

A napi időbeosztás várhatóan az elmúlt évek gyakorlata szerint alakul. Idén azonban szeretnénk a beosztást úgy elkészíteni, hogy az egyes tudományok és meghívott előadók ne jelentsenek egymásnak konkurenciát, hanem – bizonyos határokon belül – még szélesebb és még intenzívebb részvétellel legyen lehetséges.

A tanfolyam várható költségeiről (étkezés, szállás, részvételi díj) egy következő hírlevelünkben adunk tájékoztatást.

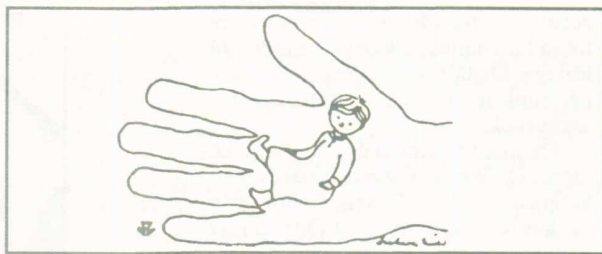
A szervezés miatt minél előbb tudnunk kell, kik azok, akiknek a részvételével számolhatunk. A jelentkezés határideje 1995. június 20.

Ezt az első hírlevelet elsősorban azzal a szándékkal küldjük, hogy a nyári program szervezésénél minden érdeklődő számolhasson a IV. Protestáns Posztgraduális Tanfolyam időpontjával.

Dr. Szentpétery Péter
adjunktus
a IV. PGT ügyintézője

Dr. Reuss András
rektor

A TESSEDIK SÁMUEL ANYAOTTHON

lakói és dolgozói szeretettel köszöntik az olvasót és hálás szívvel megköszönik mindazoknak a támogatását és adományát, akik lehetővé tették az Otthon felépítését és hozzájárultak fenntartásához.

Nagy örömmel és Isten iránti hálával szeretnénk tájékoztatni eddigi és ezutáni támogatóinkat, hogy a Tessedik Sámuel Anyaotthon néhány hónappal azután, hogy megnyitotta ajtáját a rászorulóknak, ma már teljes kihasználtsággal működik és ad otthont 24 krízishelyzetben lévő édesanyának és gyermekeiknek. Hat odaadó munkatársammal irányítom az Otthon életét, ami – amint azt az elmúlt hónapok tapasztalatai mutatják – nem kis feladat. Már önmagában az a szám sokat elárul teendőinkről, hogy naponta 50 embernek ellátásáról kell gondoskodnunk. Ez nemcsak a napi betevő falatot jelenti természetesen, de az itt lakók egészségügyi ellátásának megszervezését, ügyeinek intézését – sokszor a személyi igazolvány és tb kártya beszerzésétől – a külső kapcsolatok rendezéséig, a továbblépésig.

Általában az itt lakók még várandós állapotban kerülnek ide, de néhány esetben újszülött kisbabával is. Az szeretnénk, ha a gyermekek fél éves korig maradnának itt, s ez alatt az idő alatt további, minél jobb megoldást találnának, amihez a tőlünk telhető minden segítséget igyekszünk megadni.

A kismamák a gondozónők irányításával és segítségével aktívan részt vesznek az otthon fenntartásában, maguk takarítanak, főznek, mosnak, vasalnak – a heti beosztás szerint, s ezzel jártasságot szereznek a háztartási munkákban is. Ezen túlmenően napi foglalkoztatásként szönek, varrnak, s egyéb kézimunkát végeznek. Az így elkészített dolgokkal egyrészt ellátják magukat is, de szeretnénk megszervezni azok értékesítését is, hogy azokból némi bevételük is legyen.

A házirend fontos részei az étkezések, amikor valamennyi lakónk és az otthonban jelenlévő dolgozók együtt ül-

nek közös asztalhoz. Egy szobában két kismama és két kisgyermek van, s egy másik szoba lakóival közösen használnak egy fürdőszobát. Vasárnap délelőttönként istentiszteletet tartunk, amin a részvétel ugyan nem kötelező, ám azon az otthonban lakók teljes létszámban részt vesznek.

Az emeleti rész nagy nappalija ezenkívül alkalmas hely arra is, hogy ott különböző kulturális programokat, zenei, irodalmi esteket rendezzünk.

Lakóink közül sokan állami gondozásban nevelkedtek fel, munkásszállásról, hajléktalanszállásról, vagy egyenesen egy kórház szülészeti osztályáról kerülnek ide.

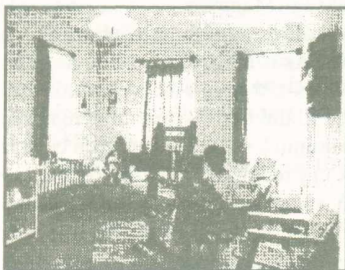
Szeretnénk minél jobban élni azzal a lehetőséggel, hogy őket testi-lelki táplálékkal lássuk el, ami azután segítheti őket az Otthonból való kikerülésük után is.

Hatalmas munkát, sok áldozatot és szeretetet igényelt az elmúlt két év,

amíg ezt az országban egyedülálló Anyaotthont létrehoztuk. Az Otthonnak a fenntartása sem könnyű feladat, hiszen havonta mintegy 400 ezer forintot kell előteremtünk a napi kiadásokra, rezsiköltségekre, munkabérekre és annak magas járulékaira. Igaz, az Otthonban lakók minimális díjat fizetnek – ha tudnak –, de ez a költségeink egyötödét sem teszik ki.

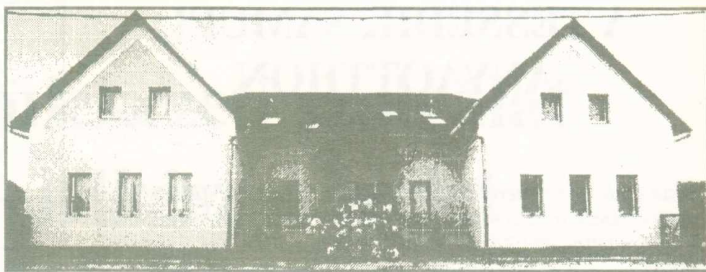
Az Otthon fenntartásának segítésére sok mindent megteszünk. Működtetünk pl. egy videóstúdiót, ahol kiváló minőségben tudunk videofilmeket másolni, Magyarországon a legkedvezőbb áron. Az is segítség számunkra, ha valaki munkát talál és minél jobban élhetünk ezzel a lehetőséggel. Két évvel ezelőtt létrehoztuk a Tessedik Sámuel Társaságot, ami egy az egész országra kiterjedő szervezet, s oly nagy segítséget nyújt az Otthon működéséhez, hogy anélkül lehetetlen helyzetbe kerülnénk. Örömmel fogadjuk mindenkinek jelentkezését akár rendes, akár pártoló tagként. Ha a csekkbefizető lap hátulján ezt jelzi, belépési nyilatkozatot és alapszabályt is küldünk. A Társaság tagjai nemcsak pénzádománnyal, hanem sok egyéb módon is támogathatják az Anyaotthont, pl.: ruhák küldésével, használt könyvvel, élelmiszerral, varrni és szőni való anyagokkal.

Alapvetően azonban az Otthon fenntartása és működtetése támogatóink és szponzoraink kezében van. Nagyon kérünk tehát minden eddigi és ezutáni támogatóinkat, hogy tőlük telhető módon adományaikkal támogassanak. (A pénzádományok az adóalapból levonhatók.) Minden adományt nagy szeretettel fogadunk hazai és külföldi barátainktól. Ezt az ismertetőt is elsősorban azért készítettük, hogy számot adjunk arról, hogy az eddig kapott pén-

zeket jól és felelősségteljesen nemes célokra használtuk, elkerülve minden fölösleges kiadást. Kérjük érezzék át szolgálatunk jelentőségét, fontosságát és segítsenek.

Őszinte tisztelettel és szeretettel köszönti Önöket az Otthon lakói és munkatársai nevében: Roszik Gábor evangélikus lelkész, alapító, az Otthon igazgatója.

Új egyházfelügyelő beköszöntő beszéde

Főtisztelendő Püspök úr, Nagytisztelendő Lelkesi urak, Kedves Vendégeink, Kedves Testvérek!

Ahhoz a generációhoz tartozom, akik a háború utáni ébredési időszak gyermekeinek vallják magukat, akik, ha visszaemlékeznek azokra a politikailag és gazdaságilag bizony nehéz évekre, általában megállnak egy-egy evangelizációnál vagy konferenciánál, amelyen nagyon valóságossá vált addigi életük sok-sok hiábavalósága, és nagyon nagygyá az Isten szeretete és üdvözítő kegyelme. Magam is egy gyenesdiási konferencián hallottam meg a hívást, és kaptam – hitem szerint egész életre szóló – küldetést. Tudom, ma is sokan vannak, akik vitatják azoknak az éveknél a jelentőségét, másként értékelik hatását és eredményeit. Isten különös kegyelmének érzem, hogy már élhettem azokban az években, és áldásainak részese lehettem. Az Egyház mai helyzetét is csak ebből a látószögből tudom nézni és a feladatokat is ez a küldetés határozza meg számomra.

Az Egyház mai, megrokkant állapotában mérhetetlenül nagy, erejét meghaladó feladat előtt áll. Gyakorta emlegetjük azt a bizonyos 40 évet, amelyben az államhatalom korlátozta, bénította az egyházat. Tudjuk, átéltek, túléltek. Sok mai nyomorúságunk gyökerei valóban ezekbe az évekbe nyúlnak vissza. Minden tehetetlenségünket és bűnünket azonban nem imagarázhatjuk csak a múlttal, mert előttünk mindig nyitva áll az újatkezdés, a megújulás lehetősége. Meg vagyok győződve arról, hogy csak egy megújult egyház maradhat fenn, csak ilyenek van jövője.

Az elmúlt négy évben gyakorlatilag megszűntek az egyház működését korlátozó intézkedések. Lehetnek iskoláink, tartathatunk hittanórákat, missziós munkát végezhetünk kórházakban, katonák között és börtönökben. Múсорidőt kaptunk a Rádióban és a Televízióban, nem korlátozzák tevékenységünket. Nagyon örülünk ezeknek a lehetőségeknek, ugyanakkor azonban érezzük, képtelenek vagyunk megfelelni az új kihívásoknak. Drága és talán vissza nem térő lehetőségeket szalasztunk el, amikor egyházunknak a társadalom előtti megnyilvánulásából nem tűnik fel egyértelműen, hogy hordozói és továbbadói vagyunk Urunktól kapott legdrágább kincsünknek, az evangéliumnak.

Tudom, hogy a sajtó, a média, az iskolaügy megoldása nem egyházmegyei feladat, felelősséget érezni, terhet hordani azonban mindannyiunknak kötelessége.

Egyházmegyéink helyzetéből adódóan sokrétűek a gondjaink és feladataink is. A belső budai gyülekezetek a nagyvárosi környezet terheit hordják. A nagy házakban, lakótelepeken egymás mellett, de egymás számára mégis idegenként élő embereket kell megkeresni, pásztorolni, gyülekezteté formálni. Ilyen szempontból szinte fehér folt számunkra a város szé-

lén álló békásmegyeri lakótelep. Néhány gyülekezetünkhöz nagy kiterjedésű szórvány tartozik, lelkileg és fizikailag egyaránt nagy terhet rakva a gondozó lelkész vállalira.

Nagy gondot kell fordítanunk a gyermek- és ifjúsági munkára. Határozottan törekednünk kell arra, hogy a különböző „foglalkozások”, hittanórák, gyermek- és ifjúsági biliárók a tárgyi ismeretek elsajátításán túl a Jézus Krisztussal való személyes találkozás alkalmi is legyenek. A hitet nem tudjuk megtanítani, de hívő bizonyágtételünkkel gyermekeink szívét alkalmassá tehetjük a Lélek ajándékainak elfogadására.

Segítő, testvéri szeretettel álljunk idősebb és beteg testvéreink mellé. Erejük fogytán, testileg-lelkileg egyaránt sérültekenyebbek, ne érezzék magukat feleslegesnek, tehernek, és ha fizikailag segítségre szorulnak is, lelkileg fontos, hasznos tagjai a gyülekezetnek.

Mindnyájunk közös öröme, hogy egyházmegyéinkben két új templomot építünk. A farkasréti közös evangélikus-református már szinte készen van, két hét múlva lesz a szentelése. Elhelyezték a budaörsi templom alapkövét is. Örvedentesen bővül a piliscsabai Bétel konferenciaközpontunk is. Az elmúlt évtizedek állandó zsugorodása és visszahúzódása helyett végre egy kis növekedés! Nem várhatjuk azonban, hogy egyházunk régi „népegyházi” keretei valaha is visszaállíthatók és kitölthetők lesznek. Jó lenne megtartani ezekből a népegyházi keretekből mindazokat, amelyek az egyház fő feladatának, az evangélium hirdetésének, a misszióknak, az egyes emberek Krisztushoz vezetésének és megtartásának ügyét szolgálják, hogy ne kelljen lemondanunk azokról sem, akik most csak a gyülekezetek peremén vannak, hogy ezek a testvéreink is rá-találjanak az újjászületés, a megtérés útjára. Mindehhez azonban feltétlenül szükséges, hogy gyülekezeteinkben legyenek olyan élő közösségek, amelyek ennek a munkának spirituális és anyagi terheit egyaránt hordozni tudják és akarják. *Népegyházból hittvalló egyházba tartunk?* Nem érzem feladatunknak az egyház jelenlegi állapotát vagy a fejlődés irányát pontosan definiálni, nem is tudnám. Egy azonban bizonyos, egyházunkban minél több hittvallóra, Krisztusban elkötelezett testvérré van szükség! Meggyőződésem, hogy csak egy megújult, a Szentlélek által megújított egyháznak van helye e mai társadalomban. Az is meggyőződésem, hogy ennek az ideáljait, értékeit elvesztett vagy elhagyó, hamis értékek után törtető, terheket vállalni nem akaró, talán már nem is tudó mai magyar társadalomnak szüksége van ilyen egyházra. Ezt a társadalmat csak egy megújult, megtért kereszténység mentheti meg! Tudom, sokan azt mondják, ennek semmi realitása sincs, jámbor óhaj, álmodozás csak. Ne felejtjük, Mesterünk arra tanít bennünket: „Minden lehetséges annak,

(Folytatás a Borító III.-on)

aki hisz". (Mk 9,23) Miért ne lehetnénk mi itt Európában megáldott, boldog nép, akiknek Istene az Úr, és akik másokat is erre a tökéletes boldogságra segítenek. Tudom, múltunkban sok a hitetlenség, pogányság, engedetlenség, bűn. Éppen ezért hív most bennünket az Úr bűnbánatra, megtérésre, újat kezdésre.

Az új évezred küszöbén nemcsak a magyar és a kelet-európai társadalmak vannak válságban, hanem a nyugat-európai és az amerikai jóléti társadalmak is. Régen túl vagyunk már azokon az éveken, amikor azt mondhatták: a „dekadencia jelei mutatkoznak”. Bizony ezek már nemcsak jelek, hanem felerősödött folyamatok. Civilizációknak csak akkor van esélye a túlélésre, ha Krisztusban megújul. Itt nem segítenek új filozófiák, valláspótlékok vagy új vallások, a New Age, vagy a keleti misztikák. Nekünk egyértelműen és világosan meg kell vallanunk Jézus Krisztusba vetett hitünket, hirdetnünk kell a megoldást. Nagy a felelősségünk, hiszen emberek milliói veszhetnek el, ha nem találnak rá Jézusra, a hazafelé vezető útra. Népek, társadalmak süllyednek el, ha nem tudják elfogadni az Úr megújító kegyelmét.

Mit tehetünk mi mindezért? Az Úrra figyelve, hűséggel szolgálhatunk, és vigyázzunk, meg ne szomorítsuk az Isten Szentlelkét (Ef 4,30), bűneink ne legyenek akadályai áradásának.

Egy hasonlattal fejezem be. Ha át akarok vitorlázni a Balaton egyik partjáról a másikra, szükségem van egy jó hajóra, némi vitorlázási ismeretre, hogy föl ne borítsam a hajót és feltelesen szükség van szélre. *Szélcsenben hiába húzom fel a vitorlát.* Hiába is próbálnék műszeptet csinálni úgy, hogy a hajóból magam fújom a vitorlát, nem mozdulna a hajó. Tartsuk jó állapotban az egyház hajóját, ne legyenek rajta lyukak, repedések. Húzzuk fel a vitorlát, hogy amikor árad a Lélek „mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése”, repítse a hajót. Erre segítsen minket az Egyház Ura, áldása kísérelje munkánkat!

Budapest, 1994. november 19.

Dr. Győri József
egyházmegyei felügyelő

POSTALÁDA

Tisztelt Szerkesztő Úr!

A szlovákiai Somorjáról – Dunaszerdahelyi járás – írom Önnek soraimat. Mint a helyi evangélikus lelkész felesége örömmel olvastam folyóiratuk 1995-ös esztendő januári számában a lelkész-szemmel rovatban „Lelkészi megfáradásunk okai és kezelése” című értekezést.

Férjem a helyi kétnyelvű gyülekezet (magyar-szlovák) lelkésze, ezenkívül a pozsonyi teológia docense, az új szlovák bibliafordítás ószövetségi részének vezetője, 2 fiúgyermek édesapja, s én, aki civil foglalkozású vagyok, immár tizenöt esztendeje lelkészné, *figyelmemet nagyban lekötötte eme írás, és saját tapasztalataimat látom benne megfogalmazva – felsorakoztatva, én a kívülálló, aki hátere és segítője férjének.*

Szeretném az írás általános tartalmát és egyes pontjait szlovák nyelvre lefordítani és a szlovákiai Kirkevné listy című szaklapban leközölni. Annóra helyénvaló megállapításokat tartalmaz, hogy át szeretném adni gondolatait a szlovák lelkészeknek is.

Várom válaszat, s maradok továbbra is olvasójuk!

Tisztelettel

Bándy Zsuzsanna
közgazdász
Somorja, 1995. jan. 20.

NYILATKOZAT

A volt Evangélikus Keresztyén Ifjúsági Egyesület (EKIE) még életben lévő szeniorai közül többen az egyre súlyosabbá váló helyzet miatt kijelentik, hogy Frenyó Bélától és a nevéhez fűződő csoportjától elhatároljuk magunkat és a magyarországi evangélikus egyháznak továbbra is szentséggel élő és munkás tagjai akarunk lenni. Az akkori Belügyminisztérium által megszüntetett mozgalmunknak egyházi elnöke Kemény Lajos budapesti esperes, világi elnöke Radvánszky Antal a Nemzeti Bank vezértitkára, társelnöke Ágoston Sándor mérnök volt.

Jelen nyilatkozatunkkal egyértelművé akarjuk tenni álláspontunkat.

Budapest, 1995. Epifánia havában

Endreffy Zoltán
ny. ev. lelkész.
EKIE szenior

Bonnay Sándor
volt EKIE titkár
ny. ev. lelkész

és még 38 aláírás

HELYREIGAZÍTÁS

lapunk 1995/1. sz. 30. lábjegyzetéhez: Bodrog M. *„Álmaink barlangvilágában C. G. Jung nyomán c. könyvét az AKA-DÉMIAI Kiadó szándékozik megjelentetni „Hermész” sorozatában az idén ősszel.*

CORRIGENDA

Lelkipásztor 1995. januári számában:

Értelemzavaró sajtóhibák a

12. lapon, 1. hasáb, 41-42. sorban: technológiai nevelés h. *teológiai*, 4. hasáb, 32. sorban: világszervezet h. *világszervezetek*, 14. lapon, 1. hasáb, 48. sorban: elvilágosodott h. *elvilágiasodott*,

2. hasáb, 17. sorban: diskóniai h. *diakóniai*,

4. hasáb, 19. sorban: edortodox h. *ortodox*.